

דברי הכנסת

הישיבה הארבע-מאות-ושלוש-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ג' בשבט התשנ"ו (24 בינואר 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת מירדן

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, ג' בשבט התשנ"ו, 24 בינואר 1996.

חברי הכנסת, אנחנו מארחים היום, במשכן, כאורחי הבית, משלחת מיוחדת במינה. לפני זמן מה, כתוצאה מהסכם השלום בין ירדן למדינת ישראל, הסכם שאושר בבית הזה בתמיכה רחבה מאוד, התארגנה בירדן קבוצה, עמותה לידידות, אחווה ושלום. זו קבוצה של אינטלקטואלים, בעלי מקצועות חופשיים, אנשי כלכלה, אקדמאים ממוסדות להשכלה גבוהה. היא מבקרת בישראל, ואנחנו מארחים אותה היום בכנסת.

סיפרתי להם במפגש בלשכתי, כי כאשר הבית הזה תוכנן והוקם לפני 30 שנה, התוכנית המקורית הייתה, שהכניסה ושערי הבית יהיו בצד הזה, צד דרום, אלא שאז, מפאת העובדה שהגבול לא היה רחוק מכאן, חיילים ירדנים היו לא רחוק מכאן והיה חשש שהם ינסו לפגוע בנו – אז, כאשר היו יחסי מלחמה בין שתי המדינות – בנבחרים ובאורחים הרבים שפוקדים את הבית; אלוף במילואים רחבעם זאבי יתקן אותי אם אני טועה – מרמת-רחל היה אפשר לעשות זאת?

רחבעם זאבי (מולדת):

ממאר-אליאס – – –

היו"ר ש' וייס:

זה אותו אזור.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

זה היה נורא. אז התכונן שונה, והכניסה נקבעה בצד זה. אמרתי להם, כי החלום שלי הוא, שבעקבות השלום הזה שמצליח, שהולך ומקבל גם ביסוס חזק ביחסים בין המדינות והאומות, אולי יום יבוא ואנחנו נחזיר את התוכנית המקורית. אולי זה חלק מאותו חיזיון של התפתחות תהליך השלום בקטע המוצלח והמוסכם שלו.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

נראה, נקווה שלא.

אני מברך את המשלחת. אני רוצה להודות לשני חברים מקומיים שהם בקשר עם הקבוצה הזאת, לעומר ולאמיל שנמצאים אתה. ברוכים הבאים לביתנו. אני מקווה שתתרשמו קצת מהעבודה הפרלמנטרית שלנו. זו גם הזדמנות, באמצעותם ובדרכים אחרות, גם אמרתי להם שנקבל בברכה אם יושב-ראש הפרלמנט ויושב-ראש הסנאט הירדני יערכו ביקור רשמי בכנסת.

שאלות בעל-פה היו"ר ש' וייס:

נעבור לשאלות בעל-פה. שר התעשייה והמסחר ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 548, של חבר הכנסת דוד מגן, בנושא: השפל במאזן המסחרי. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

השפל במאזן המסחרי

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני כבר אומר שתהיה לי שאלה נוספת, כדי שאעמיד את הדברים בפרופורציה –
–

היו"ר ש' וייס:

יש לך זכות.

דוד מגן (הליכוד):

– – ואומר כמה דברים טובים על שר התעשייה והמסחר. אבל אני מצביע על כך שהמאזן המסחרי הגיע לשפל שבו נרשם פער של 10.2 מיליארד דולר בין היבוא לבין היצוא.

אני מבקש לשאול, אדוני שר התעשייה והמסחר:

1. מה הם הגורמים לגידול הפער בין היבוא לבין היצוא?

2. מה הן הפעולות הננקטות לצמצום הפער במהלך שנת 1996?

3. האם גובשה תוכנית רב-שנתית להשגת מאזן סביר? אם כן – מה הם פרטיה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, את השאלה הזאת צריך להפנות לשר האוצר.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, שר התעשייה והמסחר מחליף עכשיו, הוא ממלא את מקומו של שר האוצר, לכן גם אתה צודק, סגן יושב-ראש הכנסת.

עובדיה עלי (הליכוד):

זה כישלון של האוצר.

היו"ר ש' וייס:

נראה עכשיו איך שר התעשייה והמסחר יגן על האוצר. זה יהיה קשה במסגרת שתי דקות שמוקצות לך, לכן תצטרך לעשות זאת בתמצית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני לא בטוח שהוא יכול להסביר, כי אין לו תקציב להסברה.

דב שילנסקי (הליכוד):

לשר יש בעיה; הוא קיבל כמה מחמאות וזה עלול להזיק לו בפריימריס.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, אומנם אני משמש ממלא-מקום שר האוצר, ולכן אני אשתדל, בעניין הזה, לענות בשני הכובעים, והתשובה, לפחות עקרונית, מתואמת עם משרד האוצר.

הנני מתכבד לענות על השאילתא של חבר הכנסת דוד מגן, אשר מעלה בעיה שכרגע היא, אולי, הבעיה החריפה ביותר של המשק הישראלי. בצד הצלחות משמעותיות מאוד של צמיחת המשק, של גידול התעשייה, של גידול היצוא, של הורדת האבטלה והורדת האינפלציה, אנחנו עומדים בפני בעיה במאזן התשלומים ובמאזן המסחרי, שהחריפה ללא ספק בשנת 1995.

הגורמים העיקריים במשך השנה הזאת היו בחלקם גורמים שהם תהליכים חיוניים, ייבוא כתוצאה מהשקעות וייבוא חומרי גלם לצורך התעשייה וכדומה, שגדל כחלק מהצמיחה, אבל בצד זה, ללא ספק, היה גידול של ייבוא לצורכי צריכה, וכאן גדל הפער בצורה מדאיגה, שאתה אנחנו חייבים

להתמודד, ואני מניח שברור לכולנו שהבעיה של הריבית הגבוהה, שגורמת לשער חליפין שמחזק את השקל – היה תיסוף של השקל למעשה – גם באינפלציה נמוכה יותר, של 8%, היה פיגור שגרם לעידוד היבוא ולפגיעה ברווחיות היצוא. לטעמי, יש כאן שגיאה של המדיניות המונטרית של בנק ישראל. פה אני מדגיש את הנקודה של העמדה האישית; לפי דעתי, צריך לטפל בזה באמצעות מועצת נגידים, אבל זו עמדה אישית, והיא איננה עמדת הממשלה ברגע זה.

אשר לפעולות הננקטות: מבחינת הכלים שבידי משרד התעשייה והמסחר וגם של משרד האוצר, פעלנו כדי לקדם את היצוא בשנים האחרונות, ואומנם כאן יש הצלחות גדולות מאוד של המשק הישראלי. הכלים שאנחנו משתמשים בהם הם מצד אחד הרחבת ההסכמים המסחריים בעולם – היה שיפור של ההסכם עם האיחוד האירופי, בעיקר באלמנט של חתימה על הסכם של מחקר ופיתוח, בתנאים של שוויון, אשר יאפשר את הכניסה של מדינת ישראל בתחום ההיי-טק –

עובדיה עלי (הליכוד):

הפער גדל ב-4 מיליארדי דולר במשך שלוש שנים.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

– – לאירופה, והפער הגדול ביותר במאזן המסחרי הוא עם אירופה, מעל ל-7.5 מיליארדי דולר ב-1995. אנחנו פועלים לסגור אותו באותן נקודות שבהן יש עוצמה לתעשייה הישראלית.

היו"ר ש' וייס:

תוכל לענות בהמשך, כי יש לו עוד שאלה. לחבר הכנסת דוד מגן יש שאלה נוספת.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הפעולות החיוביות במשק הוזכרו בפתיחת דברי התשובה של שר התעשייה והמסחר, וכאיש אופוזיציה אני לא צריך לחזור על הדברים הטובים והחיוביים. אני רוצה לבשר לעמיתי בכנסת, כי מועצת קריית-גת, וקיבלתי רשות לומר זאת, החליטה לפני ימים ספורים להעניק לשר התעשייה והמסחר אזרחות כבוד של קריית-גת. אני יודע מה אתה, מה ראש העיר, אולי קצת יחד אתי, עשיתם לפיתוח האזור הזה. אנחנו בכנסת צריכים לבקר, לפקח ולא רק לשבח.

אדוני השר, אני לוקח רק את שנת 1995, ואני קורא במחקר שעשה יוסי גרינשטיין ב"מעריב": ב-1995 היבוא עלה ב-20%; היצוא, לעומת זאת, פיגר אחריו, רשם עלייה רק של 4.11%. אני מדבר על השנה האחרונה, שעליה הממשלה מצביעה חזור והדגש כשנת הפריחה, כשנת השגשוג. הפער ממשיך להתרחב. כיצד אפשר לצמצם אותו לאלתר, ובתוכנית רב-שנתית אולי להביא, בעזרת השם, גם לאיזון?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, אני מודה לחבר הכנסת דוד מגן גם על הברכות והשבחים, ואני מוקיר את הביקורת ואת השאלה הקונקרטית. דווקא אם אנחנו מדברים על העניין של קריית-גת, "אינטל" עומדת להגיע לשם, עומדת לתרום למשק הישראלי לאחר כמה שנות פעילות כ-5 מיליארדי דולר נטו ערך מוסף במטבע חוץ, שזה חלק מסגירת הפער במאזן התשלומים. עוד כמה השקעות כאלה יתרמו הרבה מאוד לסגירת הפערים.

הבעיה העיקרית שנוצרה ב-1995 היא בתחום היבוא, כי היצוא ימשיך לגדול. אין דרך אחרת אלא להוריד את רמת הריבית כדי להשפיע על שער החליפין לכיוון של פיחות, ורק זה יכול לחזק מחדש את היצוא ולהוריד את הכדאיות של היבוא. זו המדיניות המונטרית של בנק ישראל, שאותה גם, כממלא-מקום שר האוצר, בשמו וגם בשמי – אנחנו כל הזמן פונים אליו כדי שיתרום פה למאבק במאזן המסחרי ובמאזן התשלומים. רק מדיניות מקרו-כלכלית, עם המדיניות המונטרית, יכולות באמת להתמודד עם זה. אני מקווה שאנחנו נהיה עדים בתקופה הקרובה לפעילות של בנק ישראל בכיוון המתקן את בעיית מאזן התשלומים ואת בעיית המאזן המסחרי.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר התעשייה והמסחר. רבותי, השאלות הן היום כאלה שהתשובות עליהן יכולות להיות נושא לדיון, הן כבדות. לא פשוט לתמצת, אבל אין לנו ברירה.

שר התעשייה והמסחר ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 552, של חבר הכנסת בנימין טמקין. הנושא: פיצויים לעובדי "אומן" באופקים ומענקי עידוד השקעות הון ל"פולגת". בבקשה, חבר הכנסת טמקין.

פיצויים לעובדי "אומן" באופקים ומענקי עידוד השקעות הון ל"פולגת"

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, משלשום מתבצרים פועלי "אומן" באופקים במפעלם, לאחר התפוצצות המשא-ומתן בין ההסתדרות לבין הנהלת "פולגת" על גובה פיצויי הפיטורין.

חברת "פולגת" קיבלה ממשרדך, במסגרת חוק עידוד השקעות הון, סכומים נכבדים ליצירת מקומות עבודה ולא ליצירת מקומות אבטלה.

ברצוני לשאול:

1. האם יוחזרו למשרדך המענקים שקיבלה "פולגת", כי היא קיבלה אותם כדי לייצר מקומות עבודה?

2. מה עושה הממשלה לפתרון בעיית האבטלה באופקים ולגבי פועלי "אומן"?

היו"ר ש' וייס:

כבוד השר.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבד לענות על שאילתא מס' 552, של חבר הכנסת בני טמקין.

לגבי המענקים – חבר הכנסת בני טמקין, על-פי חוק עידוד השקעות הון, חברה שמקבלת מענקים חייבת להפעיל את החברה באותו מקום לפחות שבע שנים. מאחר ש"אומן" לא עמדה בהתחייבות הזאת, היא כבר נדרשה להחזיר את הכספים. יש תהליך חוקי שמרכז ההשקעות התחיל בו. הוציאו את כתב ההתראה לביטול האישור, ו"פולגת" יצטרך להחזיר את המענקים לפי החוק, מאחר שהם סגרו את החברה.

אשר לפעולות של הממשלה באופקים. קודם כול, ברצוני לציין שאני ומשרדי התחלנו לפעול באופקים מול סכנות לתעשיית הטקסטיל כבר לפני שנה. אני שמח, אדוני היושב-ראש, שאני יכול לבשר לבית-טלקום, חברת התקשורת אולי אחת מהמובילות בארץ בטכנולוגיה שלה ובעולם, בזכות ECI שחברת הזמנה גדולה מאוד שהיא זכתה בה בפיליפינים, חייבת להרחיב את הייצור שלה, והיא הודיעה לנו שהיא הולכת לאופקים. כבר שנה עובדים אתה כדי שתבוא לאופקים. נעשתה עבודה רצינית מאוד של בדיקת מערכת החינוך, של כוח אדם. היא תיכנס למערכת החינוך כדי להכשיר טכנולוגיה צעירה וכדומה. והיא כבר הודיעה שהיא באה. הם ייצרו 450 מקומות עבודה בתוך שנתיים, כ-50 מקומות עבודה מיידיים, ועד סוף השנה הזאת – כ-150 מקומות עבודה.

אנחנו במשא-ומתן עם חברת "וישי" על חלק מהפעילות שלה – להרחיב אותה באופקים. חלק אחר ילך לבאר-שבע. נוסף על זה, ועדת מנכ"לים, בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה, מר צבי אלדרוטי – ואני שמח שהוא נשאר בתפקידו – עשתה כמה פעולות מיידיות ליצירת תעסוקה בטווח הקצר: תוספת של כ-330 מקומות עבודה מיידיים בחקלאות, בקרן הקיימת, ברשות העתיקות וברשות הגנים הלאומיים. 460 איש יעברו הכשרות והסבות מקצועיות והכשרות פנים-מפעליות. יועמד תקציב

להסעת 100 דורשי עבודה מאופקים לעבודה באזור. אותרו כ-80 מקומות עבודה בבאר-שבע ובנתיבות, שאליהם אפשר יהיה להסיע עובדים גם ממפעל "אומן".

אני מאוד מקווה, שהנהלת המפעל תהיה יותר נדיבה ויותר קשובה לבעיית העובדים. כיוון שאני כבר ציינתי, שלפי הערכתי היה כשל ניהולי, ובמקרה הזה הנהלת "אומן" חייבת לפי דעתי להתנהג בהתאם למחויבות של מפעל רציני כלפי עובדים שנפגעו עקב פעילות של ההנהלה שבמקרה הזה כשלה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני אפשרתי לך להאריך, כי לפני שבועות אחדים הבית כולו היה עסוק בעניין וגילה אחווה רבה, מוצדקת ומובנת לעובדים. אני מקווה באמת שתפעילו כאן את כל העוצמה של הממשלה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת בני טמקין, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

קודם כול, אני רוצה להודות לשר גם על התשובה וגם על תוכנה. אני מאוד מקווה, שאתם בכל זאת תפעלו אצל המפעלים האלה, שממשיכים לקבל כחברה, לא רק כמפעל, כספים. "כלל" מקבלת מהממשלה עידוד ותמריצים בכל מיני תחומים, ואני מניח שיש לכם השפעה על זה, על מנת שהעובדים יקבלו פיצויים ראויים.

שאלות קצרות. מהו הסכום שניתן ויוחזר, אותו סכום שהתחלתם לפעול להחזרתו? מתי "טלקום" אומנם תיכנס לאופקים? מה ידוע לך על העובדים הספציפיים ב"אומן", האם יש פתרונות לגביהם אחרי שיקבלו את הפיצויים? תודה.

הי"ר ש' וייס:

כבוד השר, תשובה תמציתית הפעם.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, אני צריך להיות זהיר לגבי הנתון של הסכום שיוחזר. אם אינני טועה, הוא כ-6 מיליוני דולר. אבל אני אבקש את רשות היושב-ראש להעביר תשובה מדויקת לפרוטוקול, לאחר ECI-בדיקה בעניין הזה. אני מוכרח לומר, ש"כלל" כ"כלל" במקרה הזה מופיעה בשתי פנים, כי גם טלקום, שעומדת לבוא לאופקים, היא בבעלות "כלל" לפחות ב-25%.

בנימין טמקין (מרצ):

והיא תקבל לפי חוק עידוד השקעות הון?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

במקרה הזה היא כמעט שאינה זקוקה לחוק עידוד השקעות הון, כי היא בעיקר פעילה היום בתחומים אחרים, ולכן העזרה היתה בתחומים אחרים שבהם הם היו זכאים לה. אבל המכשיר עובד על-פי חוק, -טלקום נכנסת מיידית לאופקים, מאחר שאיתרו מבנה ECI ובמקרה הזה אני לא חושב שיש חשש. -טלקום, ECI תעשייה קיים, ששם הם יכולים לעשות את השלב הראשון. השלב השני מחייב בנייה של ולכן זה יתעכב עוד כמה חודשים, כדי להרחיב את הנושא.

אשר לעובדי "אומן", אנחנו מנסים ליצור, כאמור, פעילות מסיבית של יצירת מקומות תעסוקה בסביבה. לכן אנחנו מקווים, שעם גמר המשא-ומתן נוכל לטפל בכך.

אדוני היושב-ראש, קיבלתי פה פתק שמתקן את הנתון. מדובר בכ-1.5 מיליון דולר בשני חלקים, האחד של 800 מיליון והשני של 750 מיליון שניתנו בתקופות שונות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר ולעובדים הטובים והחרוצים שלו שמסייעים לו באספקת מידע מידי.

שר האנרגיה והתשתית ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 549 של חבר הכנסת משה פלד. חבר הכנסת פלד – אינו נוכח. על-פי התקנון, סעיף 12ג: "לא נכח חבר כנסת השואל באולם – רואים אותו כמי שוויתר על השאילתא". אנחנו רואים אותו כמי שוויתר על השאילתא. תודה רבה.

סגן שר הביטחון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 550, של חבר הכנסת עובדיה עלי. הנושא: התאבדות חיילים אתיופים בצה"ל. חבר הכנסת עלי, בבקשה.

התאבדות חיילים אתיופים בצה"ל

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בני העדה האתיופית טוענים, כי בשנתיים האחרונות חל גידול רב במספר החיילים המתאבדים מקרבם במרוצת שירותם הצבאי.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא מספר החיילים מבני העדה שהתאבדו בחמש השנים האחרונות, במיוחד בשנה האחרונה?

2. מה הוא אחוזם בכלל החיילים המתאבדים וביחס למספרם בצבא?

3. האם חקר צה"ל את התופעה? אם כן – מה הן המסקנות?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון אורי אור, בבקשה.

סגן שר הביטחון א' אור:

אני רוצה לפתוח ולומר, נמצא עכשיו נושא בחקירה של בן העיר עפולה, אני מטפל בו ואינני רוצה להיכנס פה לפרטים.

עובדיה עלי (הליכוד):

סגן שר הביטחון א' אור:

בסדר גמור.

לגבי הסוגיות האחרות, בשנת 1995 התאבדו שני חיילים בני העדה האתיופית: חייל אחד בשירות חובה, בשבוע השני לשירותו; חייל נוסף בשירות מילואים בנסיבות משפחתיות. בשנת 1994 התאבדו שני חיילים בני העדה.

לאחר כל מקרה התאבדות התקיים צוות הפקת לקחים שנבדקים בו כל פרטי המקרה. אחד הלקחים הוא, כי לא ישרת חייל אתיופי לבד ביחידה אלא עם חייל אתיופי נוסף לפחות.

ברשותך, חבר הכנסת השואל, וברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר כמה משפטים לגבי העדה האתיופית בכלל. אנחנו רוצים לציין פה, שקליטתם של בני העדה האתיופית בצה"ל והשתלבותם – בסך הכול זה סיפור של הצלחה.

דוד מנע (הליכוד):

גם בבנק הדם זו קליטה מוצלחת.

היו"ר שי וייס:

חבר הכנסת מנע, זאת שאילתא של חבר הכנסת עובדיה עלי ולא שלך.

סגן שר הביטחון א' אור:

לפי הנתונים, למעלה מ-22% מהחיילים בני העדה משובצים ביחידות שדה. בצה"ל כבר יש היום 36 קצינים וקצינות.

היו"ר שי וייס:

אולי אורי אור פותח כאן פתח לשינוי, לשוויון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין לכנסת סמכות לשנות.

סגן שר הביטחון א' אור:

עוד הפעם, למעלה מ-22% מהחיילים בני העדה משובצים ביחידות שדה. 36 קצינים וקצינות בני העדה משרתים כבר היום בצה"ל. שליש מכלל החיילים האתיופים משרתים במערך הטכני ושליש במערך המינהלה. לצה"ל מגויסים כל בני העדה, אפילו נתונים נמוכים מאוד וגם אם הם מתחת לסף גיוס. זאת במגמה לשלבם בחברה באמצעות שירות בצה"ל. לפיכך, אף שחלקם ברמה נמוכה, הם הצליחו להשתלב בצה"ל בשירות יעיל, וזאת לאור הטיפול הצמוד שהם זוכים לו בצה"ל.

כמו כן, לרשות חיילים מבני העדה האתיופית עומדים ארבעה מסלולים עיקריים להכנה לשירות. יש קורס מיוחד הנמשך שבעה חודשים וכולל הכנה לשירות פלוס לימודים. יש קורס נוסף, קורס הכנה

לשירות במשך שלושה חודשים; ויש קורס קצר להכנה לשירות במשך חמישה שבועות. כלומר, שלושה קורסי הכנה לשירות לבני העדה האתיופית.

אני רוצה לחזור על המספרים שאמרתי בתחילה, והם מאוד חשובים. בשנת 1995 התאבדו שני חיילים אתיופים, ובשנת 1994 התאבדו גם כן שני חיילים אתיופים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון, תודה על התשובה. לא צריך לשכנע אותי מה החשיבות של בני העדה הזאת. אני יכול להרעיף הרבה שבחים על העדה הנפלאה שהגיעה אלינו מאתיופיה בכל המובנים ובכל השטחים.

עם זאת, יש תחושה שלא מדובר כאן באיזה כשל נקודתי בקליטה של בני העדה האתיופית. יש אולי כשל הרבה יותר רחב. אומנם זה לא נוגע אליך, אבל מה ששמענו היום בנושא בנק הדם והתייחסות לדם של בני העדה הזאת, זה פשוט מזעזע. זו חרפה. ההתנהגות של שר הבריאות בעניין הזה היא פשוט מבישה. אני לא מבין איך שר אומר שהוא לא יודע על כך. אם הוא יודע, זה חמור. אם הוא לא יודע – גם כן חמור. הוא חייב להסיק מסקנות בכל מה שקורה במשרד הבריאות. אמרתי את העניין הזה מפני שהנושא הזה נמצא היום על סדר-היום.

אני מבקש בכל זאת לשאול את סגן השר, קודם כול ביחס לבן עפולה שנפל השבוע. נפגשתי עם המשפחה, והם טענו שלא סיפרו להם איך קרה שהבן נפל. אני יודע מניסיוני, הייתי סגן שר הביטחון, שבכל מקרה כזה יש קצין בודק, מצ"ח בודקת וחוקרת, ותוצאות הבדיקה מובאות תמיד לידיעת המשפחה. המשפחה רוצה לדעת מה קרה, למה זה קרה, איך זה קרה. אני מבקש קודם כול לדעת, האם המדיניות השתנתה? אם היא לא השתנתה, האם תביאו לידיעת המשפחה מה קרה עם הבן מעפולה?

שאלה שנייה, בני העדה וראשי העדה שנפגשתי אתם ביום ראשון מוזנים בנתונים אחרים והם מספרים על נתונים אחרים. כדאי, אחת ולתמיד, או להזים את הנתונים האלה או להזמין אותם ולספר להם את הנתונים האמיתיים, מפני שהנתונים שבידיהם גורמים לכך שהעדה הזאת חיה באווירה מאוד קשה. יש להם תחושה של כישלון בקליטת בני העדה הזאת, במיוחד בצבא. נדמה לי, שהזמנת בני העדה לשיחה, מפגש עם בני העדה כדי לספר להם על כל המאמצים שאתם עושים בעניין הזה, בוודאי יפיגו חלק מהחששות שלהם. לדעתי, יהיה טוב אם העניין הזה יעשה.

אני מבין שבני העדה הזאת, החיילים שמשרתים בצבא, צריך ללוות אותם ליווי הרבה יותר צמוד, קליטה חברתית הרבה יותר רצינית, מפני שהם באים בכל זאת מרקע אחר והם עומדים בפני קשיים לא קטנים במאבק שלהם ובהישרדות שלהם בתוך היחידות. לא אחת חיילים אחרים לועגים להם,

מכנים אותם בשמות משמות שונים. הליווי והקליטה הזאת מאוד מאוד חשובים. לכן אני מבקש לדעת, האם אתם עושים משהו גם בתחום הזה?

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון א' אור:

אין עדה שמלווה בצה"ל כמו העדה האתיופית.

מאחר שנגעת בחלק מפרטי המקרה של החייל בן עפולה, אני רוצה לומר שטיפלתי גם בעניין הזה במוצאי שבת, כשדיברו אתי, ולא היה אפשר לתת למשפחה את התשובה. היו אצלה אנשים לפני כניסת השבת.

לגבי החייל עצמו, אני רוצה לומר שהחייל שובץ בתפקיד לפי בקשתו. הוא היה מאבטח מתקנים, והוא הועבר למטבח כעבור חודשיים. לאחר מכן הוא פנה למפקד וביקש לשנות את תפקידו, ותפקידו שונה. מאז חג החנוכה הוא חזר להיות בתפקידי אבטחה, לפי בקשתו.

יתר הדברים בחקירה. הובהר למשפחה, כי קשה מאוד להגיד למשפחה שבנה התאבד אם אינך בטוח. בוודאי חסרו פרטים. אבל לפני כניסת השבת היה נציג של היחידה אצל המשפחה. כששמעתי שהם עוד לא שקטים אמרתי, שעם יציאת השבת יבוא עוד מישהו וינסה להבהיר לה במה הדברים אמורים.

אני מסכים שאפשר וצריך להיפגש עוד עם העדה האתיופית. הלוואי שחלק מהזמת השמועות היה תלוי רק בפגישות האלה. שנינו כבר חיים די הרבה זמן ויודעים שיש גורמים שמעוניינים לעשות זאת.

אמרתי פה, שלפני גיוסם של בני העדה האתיופית, פתח הצבא שלושה קורסים – מגן ציון ארוך, מגן ציון בינוני ומגן ציון קצר, שמשכם שבעה חודשים, ארבעה חודשים וחמישה שבועות, כמו שאמרתי. רק לעדה האתיופית יש קורסים כאלה.

אני אומר, עושים עוול, בחלק מהדברים שאומרים פה.

אינני יודע על בנק הדם. עכשיו שמעתי על כך בפעם הראשונה, ממך.

לגבי צה"ל, האנשים משקיעים את הנשמה כדי לקלוט את בני העדה, משום המורכבות של העדה, ויש בהחלט הצלחה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת יצחק לוי להציג שאילתא בעל-פה מס' 551 לסגן שר החינוך, התרבות והספורט בנושא: משלחת של שחקני ג'ודו. בבקשה.

משלחת של שחקני ג'ודו

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, רבותי חברי הכנסת, בעיתון "מעריב" מיום שלישי, כ"ד בטבת התשנ"ו – 16 בינואר 1996, במדור הספורט, פורסמה ידיעה שלפיה ספורטאי הג'ודו הצעירים, במשלחת של נבחרת הנוער לתחרות בצרפת, קיבלו ארוחות לא כשרות, ובהן בשר חזיר ותערובת של מאכלי גבינה ובשר.

רצוני לשאול:

1. האם נבדקו הדברים ונמצאו נכונים?

2. אם כן – מה יעשה משרד החינוך בעניין?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

1. התשובה חיובית. ראש המשלחת לא הגיש ולא חייב את הספורטאים לאכול אוכל לא כשר. לספורטאים שהתנגדו לאכול אוכל לא כשר הוצע אוכל קר וסלט.

2. סוכם עם יושב-ראש איגוד הג'ודו בישראל, שידוע שהוא איש דתי שמשתייך לאגודת "אליצור", להוציא מכתב הנחיות ברורות בעניין האוכל למשלחות הרשמיות שיוצאות את ישראל. כמו כן סוכם לדאוג לאוכל כשר בכל מחנה אימונים, לכל הספורטאים. יש לדאוג לאוכל כשר בכל הטיסות, גם במסלולים שבהם לא טסים עם "אל על".

האיגוד יטפל בסידורי הגשה או הטסת אוכל כשר בעתיד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מודה לסגן השר על תשובתו.

אני מבין שההנחיות שאדוני דיבר עליהן הן רענון. אני מתאר לעצמי שתמיד היו הנחיות להגיש רק אוכל כשר. השאלה שלי היא: האם אותו ראש משלחת, שלא הקפיד על הגשת אוכל כשר, ננזף כראוי, ויכול להיות עד כדי קביעה שהוא לא יכול להיות ראש משלחת ספורטאים?

היו"ר א' סלמוביץ:

סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אנחנו ביקשנו מאיגוד הג'ודו ומיושב-ראש איגוד הג'ודו לבדוק את העניין.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה זה ג'ודו? אני לא מבין.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת רביץ, אני מזמין אותך לצפות ואולי גם לקחת חלק באימוני ג'ודו במכון וינגייט ובכל מקום שיש פעילות של ג'ודו, ורבים רבים המועדונים.

זו ההזדמנות לברך את מר מנהיים, יושב-ראש איגוד הג'ודו, על פעילותו ועל ההישגים של שני הג'ודאים הישראלים, יעל ארד ואורן סמדג'ה, שזכו בפעם הראשונה במדליות כסף וארד, ובאמצעות הזכייה שלהם הצלחנו להרחיב את הפעילות, ובימים האלה האיגוד יצא לעצמאות.

אני בטוח שהדברים שחבר הכנסת לוי ציין לא יקרו בעתיד.

אני ביקשתי ממנהל רשות הספורט והחינוך הגופני, ד"ר יהושע דקל, להוציא מכתב כמו שנאמר, רענון, לכל האיגודים, לכל ההתאחדויות, לכל המשלחות ולוועד האולימפי, כדי להבטיח שמשלחות ישראל שיוצאות תחת דגל ישראל, יקבלו את האוכל הכשר, לכל מקום ובכל מקום שהם יגיעו אליו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אני מזמינה כעת את חבר הכנסת אברהם רביץ להציג שאילתא בעל-פה מס' 547 לשר לביטחון פנים, בנושא: תלונה בדבר שוטרים שהכו מתפללים בירושלים.

תלונה בדבר שוטרים שהכו מתפללים בירושלים

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, נודע לי, כי בשבת קודש, כ"א בטבת התשנ"ו, פרצו שוטרים לבית-הכנסת "אור הצפון" בשכונת נווה-צבי בירושלים, לאחר שעקרו את הדלת, והכו מתפללים שעמדו בתפילת מנחה.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – האם ננקטו צעדים נגד השוטרים?

3. מה ייעשה לגבי מקרים דומים בעתיד?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר לביטחון פנים, בבקשה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב על שאילתא בעל-פה של אברהם רביץ.

1–3. הטענה שהוצגה בשאילתא איננה נכונה. אף שוטר לא פרץ לבית-הכנסת "אור הצפון" בשכונת נווה-צבי בירושלים.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רביץ. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, אני רוצה לעשות קביעה בצורת שאלה. אדוני השר, האינפורמציה שאתה קיבלת מאנשיך במשרד או ממשטרת ישראל, איננה נכונה. השוטרים פרצו לבית-הכנסת והכו מתפללים תוך כדי תפילתם.

הייתי מציע, אדוני השר, שתחקור את העניין חקור היטב, לא על-ידי הנוגעים בדבר, כלומר לא על-ידי מפקד משטרת ירושלים שהוא האחראי לעניין הזה, אלא תקים ועדת חקירה. העניין הזה חמור מאוד, מעל ומעבר לכל דבר אחר, בפרט מבחינת הקונוטציה הנוראית שיש בו, ששוטרים מתפרצים ומכים יהודים תוך כדי תפילתם בבתי-כנסת. אנא ממך תחקור את הדבר, ואני סומך עליך שתגיע לחקר האמת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני לא הסתפקתי בתשובה שניתנה לי בדרך הרגילה. יש לי כאן מכתב של מפקד כוחות ירושלים, ניצב אריה עמית, ואני אצטט אותו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אותו צריך לחקור.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

הטענה איננה נכונה. שום שוטר לא פרץ לבית-הכנסת. גם אז לא הסתפקתי. נשאל מפקד מחוז ירושלים בעל-פה, ואני נותן לך את התשובה שלו. ממ"ז ירושלים אמר לי אישית, שלא היה אף שוטר באזור.

אם לך יש מידע אחר ממתפלל או ממתפללים, שהביאו הוכחה אחרת, אנא תעביר לי את זה. אני אישית אבדוק את העניין. כרגע התשובה היא שלילית מוחלטת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, אני אעשה זאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לכבוד השר לביטחון פנים.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את השר לביטחון פנים לדון להשיב על שאלות רגילות.

חקירת החשדות לביצוע עבירות בפרשת "תכן"

חבר הכנסת מ' איתן שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ז בכסליו התשנ"ו (20 בדצמבר 1995):

בדיון בבג"ץ 3324/95 קראו שופטי בית-המשפט העליון לקיומה של חקירה רצינית ועניינית בכל החשדות שהתעוררו לביצוען של עבירות פליליות בעניין חברת "תכן".

רצוני לשאול:

1. האם פתחה המשטרה בחקירה?

2. אם כן – מה היו תוצאותיה?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. החקירה בעניין "תכן" – "הפניקס" מתנהלת זה חודשים מספר ביחידה הארצית לחקירות הונאה. החקירה נמצאת בעיצומה.

התנהגות שוטר בכניסה לקלקיליה

חבר הכנסת י' לוי שאל את השר לביטחון פנים ביום ד' בטבת התשנ"ו (27 בדצמבר 1995):

ב-12 בדצמבר 1995, בשעה 23:45, במחסום בכניסה הדרומית לקלקיליה עמד שוטר – במדי א' – וביקש מאזרחים להזדהות. השוטר לא ענד תג זיהוי, הוא ישב בג'יפ "סופה" שמספרו 176-21.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא ענד השוטר תג זיהוי כנדרש?

2. האם "רענון ושינון ההוראות" בנדון שעליהם דבר השר לפני כמה חודשים בוצע?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

1-2. בבדיקה שנערכה במשטרה אותר השוטר המוזכר בשאלתא. אם אכן יוכח שלא ענד תג-שם, יינקטו כלפיו צעדים משמעתיים.

ההוראות בדבר ענידת תג-שם רוענו ושונו לפני חודשים מספר, וכך ייעשה גם בשגרה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, הבנתי שהשוטר אותר.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

כן.

יצחק לוי (מפד"ל):

האם עדיין לא התברר אם הוא ענד או לא ענד תג? כמה זמן לוקח הבירור הזה?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

חבר הכנסת יצחק לוי, תאמין לי שבעניין הזה – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

אני שואל כדי לדעת, ולא חלילה – – –

שר לביטחון פנים מ' שחל:

הרי אני בא ואומר לך, שהשוטר אותר, בודקים את העניין, יזמינו גם את המתלונן. גם לשוטר יש זכויות – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

בהחלט.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

אם יתברר שהוא לא ענד תג, העניין – כפי שאמרתי – יובא לבירור, כנראה בירור משמעותי, על כל המשתמע מזה.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה.

נגע הסמים בעיר עכו

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את השר לביטחון פנים ביום ד' בטבת התשנ"ו (27 בדצמבר 1995):

בביקורי בעכו העתיקה ראיתי במו-עיני עשרות סוחרי סמים המשוטטים בעיר באין מפריע, מוכרים את הסמים ומפילים את צעירי העיר לתהום-רבה של הסמים.

רצוני לשאול:

מה עשתה המשטרה עד כה בנדון, מה היא תעשה וכיצד זה אין מנגנוני אכיפת החוק מונעים את הדבר?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

משטרת עכו ומרחב-הגליל עשו ועושים רבות כדי לבער את נגע הסמים בעיר. בשנת 1995 נעצרו 450 חשודים בגין פעילות בעבירות סמים, מספר גדול מאוד של עצורים ביחס לשטח הגיאוגרפי המצומצם של העיר.

בנוסף, באמצע חודש פברואר עומד להיפתח בעיר עכו סניף של מציל"ה, המועצה הציבורית לצמצום העבריינות. פעילות המועצה בעכו תתמקד בהתמודדות עם תופעת האלימות והסמים בעיר.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אסביר למה הכוונה. אנחנו עושים עכשיו מבצע ציבורי מקיף וגדול מאוד, ושמנו דגש בכל מגזרי הציבור; המגזר הערבי, המגזר היהודי בערים, בכפרים, המגזר הדרוזי וכו'. יש היענות להקמת תנועה ציבורית שתטפל בעיקר בבני נוער, כאשר אנחנו קובעים את הנושא לפי המצב במקום.

בעכו בעיית הסמים היא הבעיה המרכזית, ואנחנו מגייסים פעילות ציבורית רחבה לטיפול בבעיה, כי הגענו למסקנה, שיותר מכל דבר אחר אסור להסתפק בענישה, אלא צריך ללכת גם אל הצד השני, לצד המניעה. אשמח מאוד אם ציבורים ואנשי ציבור ייתנו לכך יד, עם כל המשתמע מכך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד. בבקשה, אדוני.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני רוצה להודות לך על התשובה, על המודעות שלך ועל הדאגה שלך למצב בעכו, שהוא באמת נורא. אני רוצה רק לציין, כי לדעתי יש צורך בשילוב מערכת משרד החינוך, משרד הרווחה ומשרדים נוספים, כי אני לא חושב שרק משרד המשטרה הוא האחראי לנושא הזה, וכולם ביחד צריכים להיכנס בעובי הקורה, במיוחד היום, כאשר בתי-ספר שלמים בעכו שובתים והילדים מסתובבים ברחובות.

בהזדמנות זו אני רוצה לברך את אחינו היהודים בעכו, שלאות סולידריות שבתו עם אחיהם בני העיר הערבים. אני מברך אותם. זו תופעה יפה ומעניינת.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

עם משרד החינוך הוסדרה תוכנית שמקיפה 2,000 בתי-ספר במסגרת מציל"ה. אני מניח שתרגישו אותה בזמן הקרוב. התוכנית מיועדת לתת בעיקר במסגרת החינוך הסברה ראשונית לתלמידי בתי-הספר בגיל הרך.

צעירים פלשתינים באוהלים בכלא רמלה

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את השר לביטחון פנים ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

משפחות פלשתיניות קובלות על שבניהם הצעירים האסורים בכלא רמלה הוכנסו לאוהלים. בתקופת החורף הילדים סובלים מקור ומתנאים פיזיים קשים.

רצוני לשאול:

1. למה הועברו הילדים הנ"ל לאוהלים?

2. האם יועברו לחדרים רגילים? אם כן – מתי וכיצד?

3. האם ישוחררו הילדים מתחת לגיל 16 שנים? אם כן – מתי וכיצד?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1–3. בעקבות סגירת בתי-הסוהר באזורים שהועברו לרשות הפלשתינית נוצר באופן זמני מחסור במקומות כליאה בבתי-הסוהר בארץ.

שירות בתי-הסוהר נערך למתן פתרונות אופטימיים במצב הנתון. במסגרת היערכות זו ניתנה עדיפות לייעוד מקומות כליאה תקינים לאסירים השפויים לתקופות ארוכות, כאשר לכמה אוכלוסיות קלות יותר, ובהן האסירים המוזכרים בשאלתא, נמצא פתרון זמני בדרך של הקמת אוהלים.

חשוב לציין, כי שירות בתי-הסוהר הקצה ציוד רב על מנת להכשיר את מחנה האוהלים לשהיית אסירים בחודשי החורף. במהלך חודש ינואר צפויה הקלה ניכרת בנושא מקומות הכליאה עם תחילת אכלוס בית-הסוהר "צלמון" ושחרור האסירים במסגרת הסכם אוסלו.

במסגרת ההיערכות החדשה בעקבות פינוי מקומות כליאה, מתוכנן גם פתרון כליאה מוסדר לאסירים הפלשתינים השוהים כעת באוהלים בימ"ר – יחידה מרכזית – "ניצן". האגף המיועד להם במסגרת זו ישופץ, וכולי תקווה כי בתוך חודש ימים יוכלו האסירים לעבור למקום המיועד.

גנבות רכב

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את השר לביטחון פנים ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

הגיע לידיעתי, כי רכבים הנגנבים משטח המדינה מוברחים לשטחים ושם הם מפורקים לחלקים אשר נמכרים בארץ במחירים נמוכים מאוד. דבר זה מביא לפגיעה בתעשיית המנועים וחלקי הרכב בארץ.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מה הוא היקפה של תופעה זו?

3. כיצד יתמודד משרדך עם הבעיה?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. קיים מידע על התופעה, אך לא ידוע על היקפה המדויק.

3. במשטרת ישראל, ביחידה הארצית לחקירות פשעים, פועל מפלג מיוחד אשר ייעודו העיקרי טיפול בעבירות הקשורות לכלי רכב. כמו כן, במחוז המרכז פועלת יחידת "עורק תנועה" אשר ייעודה היחיד הוא איתור כלי רכב גנובים וגילויים.

בימים הקרובים ביותר צריכה להגיש לי ועדה בין-משרדית בראשותו של מנכ"ל משרד, בהשתתפות נציגי המשרד לביטחון הפנים, משרד התחבורה ומשרד האוצר, את המלצותיה לטיפול בתופעת גנבות הרכב בישראל ולהתמודדות עמה. בין היתר תגבש הוועדה את תיקוני החקיקה הנדרשים לשם מימוש המלצותיה ככל שיידרש.

סחיטת עולים חדשים

חבר הכנסת א' גור שאל את השר לביטחון פנים ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

ב"מעריב" מ-18 בדצמבר 1995 פורסמה ידיעה על סחיטת עשרות עולים חדשים במרכז קליטה בנהרייה בידי כנופיית צעירים, דבר שגרם להתרוששותם של העולים ולהזדקקותם לאכילה מפחי האשפה.

רצוני לשאול:

1. האם יש למשטרת ישראל ידיעות על קיומן של תופעות דומות במרכזי קליטה אחרים בארץ ו/או בשכונות שבהם מתגוררים עולים חדשים?

2. מה עושה המשטרה בנדון?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1–2. במחוז צפון של משטרת ישראל טופלה תלונה אחת נוספת על זו שהוגשה בתחנת משטרת נהרייה וצוינה בשאלתא. מדובר בתלונה שהוגשה בתחנת משטרת טבריה בחודש דצמבר 1995 כנגד חמישה עולים מחבר המדינות. התלונה הוגשה על-ידי עולה מחבר המדינות שהתגורר במרכז הקליטה בטבריה. מהחקירה עלה, כי החשודים דרשו מהמתלונן כסף בעקבות חשד כי גנב מהם טלוויזיה וסירב לשלם תמורתה לאחר מכן. בתאריך 18 בדצמבר 1995, נעצרו שני חשודים כאשר התלוו למתלונן הנסחט לבנק מתוך כוונה לקבל ממנו סכום כסף גבוה. במהלך החקירה נעצרו שלושה חשודים נוספים. נפתח תיק פלילי א.ת. 3737/95. תחנת משטרת טבריה העבירה את התיק לפרקליטות, ונגד חמשת החשודים הוגש כתב אישום.

סגירת כבישים בשבתות ובחגי ישראל

חבר הכנסת מ' גפני שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ח בטבת התשנ"ו (10 בינואר 1996):

המשטרה הפסיקה לסגור את רחוב המלך ג'ורג' בירושלים בשבתות; כמו כן אין המשטרה סוגרת את מחלף גבעת-שמואל, בניגוד להחלטת בג"ץ 237/88.

רצוני לשאול:

1. מדוע הפסיקה המשטרה לסגור את רחוב המלך ג'ורג'?

2. האם אין המשטרה מכבדת את פסיקת בג"ץ לגבי מחלף גבעת-שמואל? מדוע?

3. מה יעשה משרדך בנדון?

שר לביטחון פנים מ' שחל:

1. אזור בית-הכנסת "ישורון" ברחוב המלך ג'ורג' אכן אמור להיסגר על-ידי המשטרה בשעות הבוקר מדי שבת. עקב תקלה מקומית בשבת אחת או שתיים לא נפרסו הגדרות בזמן. הנושא טופל, ועתה הרחוב נסגר מדי שבת, על-פי הסטטוס-קוו.

2-3. בשבתות ובמועדים מוצבת ניידת משטרה על גשר גבעת-שמואל, כדי למנוע מכלי רכב לעבור על פני הגשר, וזאת בהתאם להחלטת בית-המשפט.

היו"ר ש' וייס:

תודה. האם יש שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני? אתה שמעת את התשובה, חבר הכנסת גפני?

משה גפני (יהדות התורה):

כל מלה, אדוני היושב-ראש, ואני רוצה להודות לשר על התשובה על השאלה הראשונה, שהיא אכן מחזירה את הסטטוס-קוו הקיים, ואני מודה לך, אדוני השר.

אשר לתשובה על השאלה השנייה והשאלה השלישית, אכן נכון שזו היתה פסיקה של בג"ץ, כפי שהבאתי בשאילתא; אכן נכון גם מה שאמרת, שעל-פי החלטת בית-המשפט אמורה להיות מוצבת שם ניידת. אבל בפועל הדברים אינם מתבצעים כבר זמן רב, והרבה פעמים יש שם גם תקריות. אני גר בקרבת מקום, כך שאני יודע את הדברים בידיעה מוחלטת. אני מבקש ממך, אדוני השר, שהתשובה שנתת אכן תיושם, מפני שלאחרונה היא אינה מיושמת בגשר גבעת-שמואל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני השר.

שר לביטחון פנים מ' שחל:

חבר הכנסת גפני, אני אדרוש ממפקד המרחב שיכתוב אלי אישית, בחתימת ידו, שהניידת תהיה במקום.

תמונה במוזיאון חיפה

חבר הכנסת א' שפירא שאל את ראש הממשלה ביום כ"ה בטבת התשנ"ו (17 בינואר 1996):

פורסם, כי במוזיאון לאמנות חדשה בחיפה מוצגת תמונה שבה נראה נער חבוש כיפה שראשו שמוט על חבל תלייה. הדבר גרם לסערה ציבורית.

רצוני לשאול:

האם הוסרה התמונה ואיזה צעדים יינקטו?

תשובת השר לביטחון פנים מ' שחל:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

התמונה אכן הוצגה לפני הירצחו של ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ולאחר הפרסום בתקשורת הוסרה על-פי דרישת אנשים מספר, ביניהם ראש העיר חיפה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר לביטחון פנים. סגן שר הביטחון ישיב על שאילתות של חברי הכנסת. בבקשה, אדוני סגן השר.

הקמת גדר מערכת לגוש היישובים בצפון חוף-עזה

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר הביטחון ביום כ"ז באדר ב' התשנ"ה (29 במרס 1995):

גוש היישובים היחיד שנותר ללא גדר מערכת הוא גוש היישובים בצפון חוף-עזה. מדי לילה מתבצעות באזור חדירות, שעד עתה הסתיימו ללא פגיעה בנפש.

רצוני לשאול:

1. מדוע אין מוקמת גדר מערכת בגוש היישובים בצפון חוף-עזה?

2. כיצד ימנע צה"ל חדירות שעלולות לעלות בנפש?

תשובת סגן שר הביטחון א' אור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. צה"ל מבצע את השלב האחרון של הגדר מסביב לרצועה, בקטע הצפוני מחוף הים ועד למחסום ארז.

2. כוחות צה"ל מצליחים עד עתה, כשנה וחצי מחתימת הסכם עזה-יריחו, למנוע ולסכל פיגועים ביישובי צפון הרצועה. כל זה נעשה באמצעות הכוחות והאמצעים הנמצאים במקום ללא הזדקקות לגדר.

הקמת גדר מערכת לגוש היישובים בצפון חוף-עזה

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר הביטחון ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

הצורך הביטחוני בהקמת גדר מערכת לגוש היישובים בצפון חוף-עזה הפך עניין דחוף.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא תוקם גדר זו, כדוגמת הגדר המפרידה בין רצועת-עזה ליישובי שער-הנגב ואשכול ובדומה לגדר סביב גוש-קטיף?

2. מדוע לא תצורף הגדר לדרך הפטרולים שכבר קיימת?

3. האם נוכח החדירות הרבות באזור הפרוץ ישקול משרדך בניית הגדר בדחיפות?

תשובת סגן שר הביטחון א' אור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. צה"ל מבצע את השלב האחרון של הגדר מסביב לרצועה, בקטע הצפוני מחוף הים ועד למחסום ארז.

כוחות צה"ל מצליחים עד עתה, כשנה וחצי מחתימת הסכם עזה-יריחו, למנוע ולסכל פיגועים ביישובי צפון הרצועה. הדבר נעשה באמצעות הכוחות והאמצעים הנמצאים במקום ללא הזדקקות לגדר.

מכתבים שגויים מטעם היחידה להכוונת חיילים משוחררים

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר הביטחון ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

בימים אלו שלחה היחידה להכוונת חיילים משוחררים בחיפה מאות מכתבים לחיילים משוחררים. במכתבים נאמר, כי המכתבים זכאים למלגה בסכום הנקוב במכתב. בבירור טלפוני עם היחידה נאמר, כי המכתבים נשלחו עקב טעות של פקידה וכי אין להתייחס אליהם.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרדך?

2. האם אכן זכאים החיילים המשוחררים לסכום הנקוב במכתב על אף הטעות?

3. מדוע נעשתה הטעות?

תשובת סגן שר הביטחון א' אור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. שורש הטעות בכך, שלמקצת החיילים המשוחררים צורף, בטעות, טופס פנימי של משרד הביטחון, שעל-פיו נקבעו זכאותם או העדר זכאותם למלגה. הטעות אינה בסכומים הנקובים בטופס או בזכאותם לגופה, אלא בכך שצורף טופס פנימי המיועד לצרכים פנים-משרדיים.

3. טעות הינה תכונה אנושית.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לכבודו על המאמץ. המאמץ עובר עכשיו לפרוטוקול. סגן שר החינוך, התרבות והספורט ישיב על שאלתות של חברי הכנסת. אחריו – סגן שר הפנים.

החזרת דמי רישום לאוניברסיטאות

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א בטבת התשנ"ו (3 בינואר 1996):

סטודנטים רבים הנרשמים לתואר שני ביותר מאוניברסיטה אחת אינם מקבלים אפילו החזר חלקי של דמי הרישום למוסדות שאליהם אין הם מצטרפים.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מה הוא המצב לגבי רישום לתואר ראשון?

3. מה הוא היקף הגבייה האמורה באוניברסיטאות בישראל?

4. מה ייעשה לצמצום התופעה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

סדרי גביית שכר לימוד, כמו גם דמי רישום וכל היוצא בזה, מעוגנים בתקנוני ההרשמה ללימודים בכל המוסדות להשכלה גבוהה. הסדרים אלה נסמכים, בעיקרון, על החלטות ועדת-קוברסקי, ועדה ציבורית אשר עסקה בשעתה בגיבושם של כללים, הנחיות והוראות בנושאים אלה.

דמי הרישום שגובות האוניברסיטאות מכלל ציבור הנרשמים מיועדים לממן את כלל ההוצאות הכרוכות בביצוע ההרשמה ובטיפול בכלל המועמדים. שכר הלימוד שגובה האוניברסיטה מתלמידה אינו מיועד למימון הוצאות אלה, ולפיכך גובה האוניברסיטה דמי רישום גם ממשלמי שכר הלימוד.

ביוזמת שר החינוך, לאחר בקשתו, נענו המוסדות להשכלה גבוהה לבקשה להחזיר לנרשמים לתואר ראשון בכמה מוסדות את מחצית דמי הרישום ששילמו למוסדות שבהם אינם לומדים. ההתייחסות היא לאוכלוסייה זו בלבד, והטעם לכך הוא שכיחות התופעה של הירשמות תלמידים לתואר ראשון למספר גדול של מוסדות במקביל. לדידם של תלמידי תואר שני, אין מדובר בתופעה זזה או דומה מבחינת היקפה.

בקרב עומדת להתמנות ועדה ציבורית חדשה, בראשותו של השופט בדימוס מלץ, על מנת לבחון ולקבוע כללים בנושא שכר הלימוד שיונהגו במוסדות להשכלה גבוהה בשנים הקרובות. אין ספק, כי במקביל לנושא שכר הלימוד, תעסוק הוועדה בתשלומים הנלווים, ובכללם דמי רישום. מאחר שכלל התשלומים הנגבים על-ידי המוסדות הם מקשה אחת, לא ניתן לייחד את הדיון בתחום אחד של דמי הרישום, מבלי שיידונו הנושאים האחרים הקשורים בו.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נאווה ארד. במסגרת דקה.

נאווה ארד (העבודה):

אדוני סגן השר, אתה עצמך אמרת שהחליטו להחזיר דמי רישום רק בחלק מהמוסדות. קודם כול, למה רק בחלק מהמוסדות? מכל מקום זה אומר שהטענה מוצדקת.

אם אתה אומר שממנים ועדה נוספת, מה עמדת משרד החינוך בנושא הזה? היום יש מצב שבו אוניברסיטאות מקבלות כסף שלא מגיע להן, והכסף הזה נמדד בהרבה מאוד מיליוני שקלים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי חברת הכנסת נאווה ארד, עמדת משרד החינוך כעמדת השואלת. אנחנו רואים בכך הוצאה כספית של סטודנטים צעירים יוצאי צבא וצעירים אחרים, וודאי שכל הוצאה כספית נוספת מקשה על כל סטודנט ועל כל צעיר, ולכן אנחנו תומכים בעמדה של חברת הכנסת נאווה ארד. זאת עמדת שר החינוך, עמדת סגן שר החינוך, עמדת הנהלת משרד החינוך. אנחנו עם אותם צעירים שאנחנו יודעים שהם בתחילת הדרך וצריך לסייע להם ולעזור להם, וכך גם נעשה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן השר.

המחלקה לעיצוב במכון לחינוך טכנולוגי בחולון

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ה בטבת התשנ"ו (17 בינואר 1996):

ועד הסטודנטים של המחלקה לעיצוב במכון לחינוך טכנולוגי בחולון קובל על הידרדרות מתמדת ברמת הלימודים. מתקבל הרושם, שהמטרה היא לסגור את המחלקה, או להגדילה על התשתית הקיימת בלבד, מהלך שאולי נועד להופכה למכללה פרטית.

רצוני לשאול:

1. האם קיימת מגמה לסגור את המחלקה לעיצוב?

2. אם לא – מדוע מקשים על הסטודנטים הרבים הנרשמים למגמה זו באי-מתן שירותים נאותים וכלים חיוניים ללימוד?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

1-2. המועצה להשכלה גבוהה לא יוזמת פתיחה או סגירה של מוסדות להשכלה גבוהה ולא של מחלקות בתוך המוסדות.

כל מוסד הרואה עצמו ראוי להיות מוסד להשכלה גבוהה בכל תחום שהוא, רשאי לפנות למועצה בבקשת היתר, והבקשה תיבחן ותיבדק על בסיס רמתו האקדמית של המוסד. באותה מידה רשאי מוסד, מסיבותיו שלו, להפסיק לקיים לימודים אלה או אחרים.

כאשר מדובר במוסד המתקצב מכספי המדינה, נבחן על-ידי המועצה – באמצעות ות"ת – גם האיזון הכספי של המוסד או התוכנית.

המרכז לחינוך טכנולוגי בחולון מקיים כמה תוכניות אקדמיות, ובכללן גם במגמת עיצוב, באחריות אקדמית של אוניברסיטת תל-אביב. במקביל, הגיש המרכז בקשה למועצה להיות מוסד אקדמי עצמאי בתחומים אחדים, לרבות במגמת עיצוב.

המועצה קיבלה עקרונית את בקשת המוסד ואף החליטה להקים ועדות מומחים מיוחדות לבדיקת התוכניות. מטבע הדברים הוועדה תיתן את דעתה גם על טענות הסטודנטים, שהופנו באופן מפורט גם למזכירות המועצה להשכלה גבוהה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החינוך, אני מחזיק מסמך שנשלח אלי מוועד הסטודנטים, שאומר: הרי המוסד הזה קיים – ואני מברך גם על מצב החינוך היום, שבאמת הממשלה הזאת השקיעה בו – אבל פה אומרים שחלה הידרדרות, בניגוד למצב שהיה. הוא טוען, אני לא בדקתי ואני מציע לבדוק ואני שואל אותך, שסגל המורים הצטמצם ב-10% בשנתיים האחרונות, לעומת העלייה במספר הסטודנטים. מצב הבניין שבו לומדים, וגם מצב המכשור – במקום שילך ויתקדם הולך ומידרדר. לכן כדאי לבדוק זאת. אם כבר המוסד הזה קיים, כדאי לטפח אותו בהתאם למצב של מכללות אחרות שקיימות בארץ. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת אסעד אסעד: חבר הכנסת אסעד יודע, כמו שחברי הכנסת וציבור הצופים יודעים, שממשלת ישראל הנוכחית בהנהגתם של ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ושל ראש הממשלה הנוכחי שמעון פרס, שיזכה לחיים ארוכים, שינו את כל מדיניות התקצוב של כל מה שקשור להשכלה גבוהה. שר החינוך, פרופסור רובינשטיין, מאז נכנס למשרד ובהמשך לפעילות של שרת החינוך הקודמת שולמית אלוני, עשו מאמץ לשלב יותר ויותר מכללות במתן תואר ראשון. גם המכללה בחולון – אתמול ביקרתי במכללה בעמק-יזרעאל – עושה מאמצים גדולים; וכבר אישרו כמה מכללות.

אני בטוח, שכמו בתחום האקדמי גם בתחום הפיזי נעשה מאמצים, משום שהמדיניות של הממשלה הנוכחית היא לאפשר ליותר ויותר בוגרי צבא וצעירים להגיע לתואר ראשון; לשלב את המכללות עם האוניברסיטאות באותה מערכת, כדי לאפשר ליותר סטודנטים להגיע לתואר ראשון. אני בטוח שבעיית המכללה בחולון תטופל גם מהצד הפיזי; אני גם משוחח עם ראש העיר חולון וגם עם יושב-ראש המכללה כדי להביא לפתרון.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן השר. סגן השר יואיל עכשיו להשיב על שתי שאליות, מס' 5801 ו-5810 – איך החלפתם את המספרים – של חבר הכנסת יגאל ביבי ושל חבר כנסת שאינו נוכח כאן, אבל אתה תשיב על שתיהן. יש שאליתא זהה של חבר הכנסת בא-גד, אבל הוא לא נוכח כאן.

5810. אספקת מזון לא-כשר במשלחת ספורט

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ג' בשבט התשנ"ו (24 בינואר 1996):

רצ"ב קטע עיתון החושף תלונת הג'ודאים במשלחת לצרפת, כי ניתן להם אוכל שאיננו כשר.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – מה נעשה בעקבות אירוע זה?

3. מה ייעשה בעתיד למניעת דברים כאלה?

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ג' בשבט התשנ"ו (24 בינואר 1996):

רועי סמואל, ג'ודאי נבחרת הנוער של ישראל, שהשתתף בחודש שעבר בתחרות בין-לאומית בצרפת, טוען, כי מאמן ההקבוצה ומנהלה סיפקו לג'ודאים אוכל לא-כשר.

רצוני לשאול:

1. האם דברים אלה נכונים?

2. מה היא עמדת משרד החינוך לגבי תקרית זו בפרט ולגבי הזנת ספורטאינו בחוץ-לארץ בכלל?

3. האם יש מקום לבדוק אפשרות הטסת מזון כשר מהארץ?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת יגאל ביבי, חברי מהצפון, שנים רבות בעיר טבריה – על השאלה הזאת כבר עניתי במסגרת שאילתא בעל-פה לחבר הכנסת יצחק לוי, אבל אני מענה תשובה קצרה.

כתוצאה של מה שקרה עם משלחת הספורטאים שיצאו למשחקים בצרפת, הנחיתי את מנהל רשות הספורט, ד"ר יהושע דקל, שהוא גם חברך האישי, להוציא הנחיה לכל האיגודים ולכל ההתאחדויות, שכל משלחת שיוצאת לפעילות רשמית, פעילות של ספורט בכל מקום – אם אין אפשרות לקבל אוכל כשר, האיגוד שהענף משתייך אליו יטיס אוכל כשר, כדי לאפשר אוכל כשר לכל אותם פעילים וספורטאים שמבקשים זאת. אני גם יודע, שאיגוד הג'ודו, בראשותו של מר מנהיים, שהוא גם נציג "אליצור" והוא אדם דתי, יבדוק את העניין כדי להבטיח שבמקרים הבאים לא נחזור על מה שקרה בצרפת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. חבר הכנסת יגאל ביבי, שאלה לא רק כחבר כנסת, הוא בוגר מכון וינגייט והיה מורה לחינוך גופני. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

נכון. קודם כול אני גם חבר טוב של המורה לחינוך גופני מטבריה שהיה למנהל רשות הספורט, יהושע דקל, שלמד גם כן בבית-ספר דתי והוא רציני מאוד. אני מברך על המינוי הטוב שלו.

אדוני סגן השר, האם אוכל לקבל את המכתב או החוזר שתוציא בעניין הזה כדי שארגיש טוב שבאמת יצאו הנחיות ואני קראתי אותן ואולי אפיץ אותן.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. יש עכשיו אפשרות לסגן השר לעשות תקדים היסטורי, לתת תשובה של מלה אחת: כן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת יגאל ביבי – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה קלקלת. היית נכנס לספר השיאים של גינס.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לא רק על בקשתו של היושב-ראש – התשובה חיובית.

היו"ר ש' וייס:

אם היית אומר כן, זו היתה התשובה הכי קצרה בתולדות הכנסת, תראה מה שפספסת.

אני מאוד מודה לסגן שר החינוך. עכשיו אני מזמין לכאן את סגן שר הפנים שלנו. בבקשה, כבודו. יש אליך סדרת שאילתות. סגן שר החינוך גמר להשיב על השאילתות, אבל הוא מסרב לרדת; כולם פה רדומים בזמן הפריימריס, חוזרים ב-03:00 הביתה, מגיעים בבוקר מותשים. מה יהיה כאן? חבר הכנסת נסים, איזה מזל יש לך. אמרתי שפה כולם מותשים מהפריימריס, ואתה משקיף על הכול מתוך הוותק שלך.

משה נסים (הליכוד):

אומנם אני למטה, אבל אני משקיף מלמעלה.

היו"ר ש' וייס:

אתה לא למטה.

כן, אדוני סגן שר הפנים, בבקשה. שאילתא מס' 4624 של חבר הכנסת סאלח סלים – לא תוכל להשיב. אני מזכיר את שמו כדי לאחל לו הרבה בריאות. אנחנו מאחלים בריאות והחלמה לחבר הכנסת סאלח סלים.

שלילת תעודות זהות של תושבים ממזרח-ירושלים

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר הפנים ביום ו' באדר ב' התשנ"ה (8 במרס 1995):

מכתבה שפורסמה במקומון "כל העיר" ב-24 בפברואר 1995 עולה, כי משרד הפנים שולל תעודות זהות של תושבים ממזרח-ירושלים הועברים לגור בגדה או המתחתנים עם אזרחים זרים.

רצוני לשאול:

1. האם מוכר נוהל כזה למשרדך?

2. נוכח הפגיעה בתושבים הנ"ל, האם נשקל ביטולו?

תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. נוהל כזה לא מצוי בהוראות המשרד. במקרה הספציפי שאירע ניתנה הנחיה לפקיד שפעל מחוסר ידע שלא לחזור על מעשהו.

קבלת אזרחות ישראלית בדרך של נישואים פיקטיביים

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר הפנים ביום י"ד בתמוז התשנ"ה (12 ביולי 1995):

התקשורת מדווחת על נישואים פיקטיביים שנעשים בין ערביי ים"ע לבין ערביי ישראל, כדי שהראשונים יזכו באזרחות ישראלית.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרדך?

2. מה היא עמדתו בנושא, ומה ניתן לעשות כדי לצמצם ולחסל את התופעה?

3. האם תבוטל אזרחותם של ערבים מיש"ע שהושגה בדרך זו?

סגן שר הפנים ס' טריף:

1. הנושא הובא לידיעת משרדנו.

2. פקידי משרד הפנים חייבים לבצע רישום נישואין על-פי תעודה ציבורית כדין. בעקבות פסקי-דין של בג"ץ שניתנו בעבר, אין לפקידים שיקול דעת בעניין.

3. בכל מקרה של נישואים יש צורך בביצוע הליך של איחוד משפחות העובר את דיוניהן של הוועדות השונות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כבודו, שאלה נוספת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן השר, אני מודה לך על התשובה, אבל היא לא מספקת, מפני שמדינה שרוצה להתגונן מפני שטף של הגירה לא רצויה – זה מה שקורה לנו – יש לה אמצעים, למשל לבטל את האזרחות שניתנת לאחר ביטול הנישואין, דבר כל כך פשוט שכל עורך-דין מתחיל היה מייעץ לכם לעשות. לא יכול להיות שתהיה תופעה שבה ערבים מהשטחים, מיהודה, שומרון ועזה, נישאים לערבים ישראלים או לערביות ישראליות בסכום של 4,000 שקל, זה כבר המחיר בשוק, והם יוצרים עובדה של מאזן הגירה שלילי שאנחנו לא מעוניינים בו. עצתי לך עצה חינוך, למשל, לבטל את האזרחות לאחר שיש פירוד.

סגן שר הפנים ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, אנחנו מכירים את התופעה ואנחנו מטפלים בה בכל דרך אפשרית. אני יכול להצביע על מקרים שבהם תבענו והחזרנו תעודות זהות שניתנו, ואם אדוני יודע על איזה מקרה, אני מבקש שיעביר אלינו את הפרטים כדי שנטפל בו. בכל מקרה שמשרד הפנים יודע שהיו נישואים פיקטיביים ועניין של מסחר, כמו שאמרת, תמורת כסף או משהו כזה, אנחנו מטפלים בזה במלוא החומרה ואנחנו גם תובעים להחזיר את תעודת הזהות שניתנה, מה גם שהחוק, כידוע לך, לא מאפשר לנו מרווח תמרון רב.

תגובת משרד הפנים על בקשת אשרת כניסה

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הפנים ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

בתגובה על בקשת אשרת כניסה לארץ בעבור בעלה של גברת ת"ש – שמה המלא מופיע במקור – כתב לה פקיד משרד הפנים בבאר-שבע: "ממשרדנו הראשי בירושלים מבקשים מכתב הסבר מפורט, היכן הכרת את בעלך, כמה זמן היה בארץ לפני כן, כיצד חודש הקשר ביניכם", וכו' – רצ"ב העתק המסמך.

רצוני לשאול:

1. האין טעם לפגם בשאלות החטטניות והמביכות הנ"ל?

2. האם יפורסמו הנחיות בעניין לעובדי משרדך?

תשובת סגן שר הפנים ס' טריף:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הפנים נתקל בשנים האחרונות בגל גדול של מתחזים המבקשים להיכנס ארצה בטענות מטענות שונות למטרות עבודה ולמטרות אחרות. אשר על כן קבע המחוקק, כי כאשר קיים חשש למסירת פרטים כוזבים בגין כניסה לישראל ובקשת שהייה בה מבקשים לקיים בירור עם המבקש, כפי שנעשה במקרה השאילתא.

2. עובדי לשכות המרשם מונחים לטפל בכל עניין בהתאם לנתונים המופיעים מולם ולמסמכים המוצגים בפניהם. מסמכים אלה, על-פי דין, חייבים להיות תעודה ציבורית, וכל עוד לא מוגשת ולא מוצגת תעודה כזאת, אין אפשרות לבצע רישום כמבוקש. אציין, כי מצב זהה קיים ברבות ממדינות המערב המקיימות מערכת בקרה לגבי הנכנסים, ובהן מדינות כארצות-הברית, בריטניה, צרפת, הולנד ועוד.

בכל מקרה, לגבי המקרה הנדון – לאחר בירור, קיבל המבקש את הטיפול הרצוי.

העברת חוות הגז מפי-גלילות לראשון-לציון

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר הפנים ביום ח' בחשוון התשנ"ו (1 בנובמבר 1995):

מתחקיר שערך "במקום" עולה, כי משרד הפנים החליט למקם את חוות הגז בראשון-לציון בלי לשתף את העירייה בהחלטה ולפני שאושרה עקרונית במועצה לתכנון ובנייה.

רצוני לשאול:

1. מי החליט להעביר את חוות הגז לאזור ראשון-לציון – גן-רווה?

2. מה היו הקריטריונים הבטיחותיים?

3. האם הובאה בחשבון הסכנה שבתוספת מאות משאיות גז על כבישי ראשון-לציון הדחוסים?

סגן שר הפנים ס' טריף:

1–3. העברתם של חוות גז ומתקנים, חבר הכנסת אלול, הינה על-פי תוכנית מיתאר ארצית 32, כידוע לך. תוכנית זו, שאושרה על-ידי המועצה הארצית לתכנון ובנייה, דנה בכל האספקטים הבטיחותיים והאחרים, ורק לאחר בדיקה מקפת זו ועריכת תסקירי השפעה על הסביבה מאושרות התוכניות המבוקשות.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רפי אלול.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני סגן השר, קודם כול אני שמח שיושב-ראש הישיבה הוא גם תושב ראשון-לציון.

אני לא הבנתי מתשובתך אם תוקם שם חוות גז ואם זה אכן אושר או לא. לא הבנתי, התשובה היא די מתחמקת.

דבר שני, בדקתי גם על-ידי שמאים, ועלות הקרקע בראשון-לציון, שהולכת להיות העיר השלישית בגודלה במדינת ישראל, אינה פחותה מעלות הקרקע בפי-גלילות. לכן גם השיקול הכלכלי לא עומד כאן.

בטיחותית – אני חושב שנפשם וחייהם של תושבי ראשון-לציון חשובים לא פחות מנפשם וחייהם של תושבי תל-אביב.

היו"ר י' עזרן:

בזה אני מסכים אתך.

רפאל אלול (העבודה):

מה עוד שאני רוצה להגיד לך שחוות הגז המתוכננת באזור ראשון-לציון יותר קרובה לתושבים לעומת המרחק של תושבים מפי-גלילות. טוב תעשו אם תשקלו שיקול נוסף, כי אני והרבה חברים כאן מתארגנים שלא לאפשר מצב כזה.

סגן שר הפנים ס' טריף:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רפי אלול, כידוע לך, השבתי לך על כל הכללים של אישור העניין. אתה יכול לטעון שאכן לא פירטתי את הדבר, אבל אני יכול להסביר לך, ואתה היית ראש רשות, שיש בעיה עם השפכים, במיוחד של גוש-דן. גוש-דן הוא הגוש הכי מרוכז באוכלוסין, הכי צפוף, והמקום הזה של חוות הגז אכן מצוי באזור ה"שפדן", השפכים של גוש-דן. יש שם מכון טיהור, והוא נמצא ממש על הדרכים הראשיות והעורקיות שבמדינה.

אשר לנושא שהעלית, של סכנת משאיות שנכנסות – הרי ממילא יש משאיות שייכנסו לצורכי התושבים, אבל המשאיות שנכנסות לאותה חוות גז ויובילו את הגז, יובילו אותו בדרכים הראשיות והעורקיות.

כל נושא הקרקע ועלויות הקרקע והאחרות – זו בעיה שקיימת בכל גוש-דן, והשאלה הנשאלת היא, איפה החווה הזאת תוקם.

בכל אופן, נבדוק פעם נוספת את הטענות שהעלית, נראה מה משרד הפנים יכול לעשות, כי כוונתנו היא שלא לפגוע בתושבים, ובוודאי לתת את השירות הכי טוב לאזרחים בגוש-דן.

היו"ר י' עזרני:

כבוד סגן שר הפנים, ההולנדים מוכנים לייבש בים – אני מדבר אתך ברצינות – והעלות של אי כזה, שהוא הפחות מסוכן, היא עשירית מהעלות של קרקע. אולי תחשבו על זה.

סגן שר הפנים ס' טריף:

אנחנו חושבים היטב, אדוני, על אפשרויות רבות, והאפשרות שאתה מדבר עליה מועלית פה ושם. אלה דברים לא זולים ולא פשוטים, אבל נבדוק.

אי-תמיכה בקבוצת כדורסל של נשים

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר הפנים ביום כ"ט בחשוון התשנ"ו (22 בנובמבר 1995):

חרף ביקורות מבקרת המדינה, משרד הפנים ומבקר עיריית קריית-ביאליק, מסרבת מועצת העירייה לתמוך בקבוצת כדורסל הנשים "בית"ר קריית-ביאליק", הנכללת במסגרת הגופים הנתמכים, ובכך היא מפירה גם את הוראות מנכ"ל משרד הפנים בנוגע למתן תמיכות. רצ"ב מסמכים.

רצוני לשאול:

האם ומתי תורה למועצת עיריית קריית-ביאליק להעביר את התמיכה המגיעה לקבוצה?

סגן שר הפנים ס' טריף:

חלוקת מענקים ברשויות מקומיות מתבצעת על-ידי ועדת התמיכות, שכל רשות המעניקה תמיכות מקימה בתחומה. זאת, בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה וחוזרי המנהל הכללי של משרד הפנים. משרד הפנים נמנע באופן עקרוני מלהתערב בשיקולי ועדת התמיכות של הרשות המקומית, שהיא סוברנית בתפקידה.

חוזר המנהל הכללי, כאמור, אינו קובע ספציפית לאילו גופים תינתן התמיכה. החוזר קובע, שגוף שלגביו תחליט מועצת התמיכות על מתן תמיכה, צריך שיתקיימו לגביו קריטריונים. אין הכוונה שבכך קבע מנכ"ל משרד הפנים כי כל גוף המקיים את הקריטריונים יכול לקבל תמיכה.

היו"ר י' עזרני:

שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (עתיד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הפנים, אני רוצה לקרוא לך ציטטה מתוך התקנות, פרק 7, שמתייחסת לתמיכה באגודות ספורט, וכך נאמר שם: "תוכנית הפעלת שירותי ספורט ברשויות המקומיות, סל שירותי ספורט, קובעת: התמיכה של הרשות המקומית באגודות הספורט שביישוב תהיה לכל האגודות ולכל ענפי הספורט ועל-פי קריטריונים". פה מדובר בענף ספורט מקופח שלא מקבל אף שהוא נרשם באיגוד הכדורסל. יותר מזה, נאמר שם שהתמיכה תשולם החל מחודש ספטמבר של שנת הפעילות. ואכן, האגודה הזאת פועלת החל מחודש ספטמבר. הטענה היא שערירת קריית-ביאליק מחלקת תמיכות ללא קריטריונים. לא נקבעו קריטריונים על-ידי ועדת התמיכות, וזה בניגוד להוראות המנכ"ל.

היו"ר י' עזרני:

חברת הכנסת סלמוביץ, זו שאלה נוספת.

אסתר סלמוביץ (עתיד):

נכון, אדוני.

אני מבקשת לברר מדוע הדבר נעשה. נעשית פה אפליה ברורה. אני מבקשת ממך לבדוק, מדוע אין קריטריונים ומדוע מופלית הקבוצה הזאת, דרך אגב – קבוצת נשים.

סגן שר הפנים ס' טריף:

חברת הכנסת סלמוביץ, אני רוצה קודם כול להבהיר לכבודה, שסגן שר הפנים הוא אוהד כדורסל וגם שחקן, כך שאין לו התנגדות עקרונית למתן תמיכה, במיוחד לנשים. הטענות שהעלית בדבר העדר קריטריונים באותה רשות מקומית – זה צורם. אנחנו נבדוק את זה. לא השבתי לך ספציפית, כי אין לי – – –

פיני בדש (צומת):

– – –

סגן שר הפנים ס' טריף:

אני לא יכול להשיב לכולם במכה.

היו"ר י' עזרן:

הוא יודע טוב מאוד את הנוהל שלא מפריעים.

סגן שר הפנים ס' טריף:

חברת הכנסת סלמוביץ, אני אעמוד על כך, שאכן יחולקו כספים לפי קריטריונים, ואם אין כאלה אנחנו נדאג שיהיו כאלה וגם נסב את תשומת לבם של אלה שנותנים תמיכות לקבוצות כאלה ואחרות כך שקבוצת הכדורסל של הנשים בקריית-ביאליק לא תהיה מקופחת.

תוכנית מיתאר למועצה מקומית עארה-ערערה

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הפנים ביום י"ג בכסליו התשנ"ו (6 בדצמבר 1995):

תוכנית המיתאר למועצה מקומית עארה-ערערה מונחת על שולחן שר הפנים זה יותר משלושה חודשים וטרם אושרה, וזאת נוכח הוראות החוק המחייבות אישור השר לתוכנית המיתאר בתוך שלושה חודשים מיום הנחתה.

מדובר בהחזרת 3,000 דונם לתחום שיפוט המועצה המקומית הנ"ל, אשר בבעלות תושבי היישוב, שהוצאו מתחום שיפוט המועצה עקב סיפוח שני היישובים.

רצוני לשאול:

מתי תאושר תוכנית המיתאר למועצה הנ"ל, ומדוע מתעכב אישורה?

סגן שר הפנים ס' טריף:

על-פי החוק הוקמה ועדת גבולות שצריכה לדון ולהמליץ בעניין שינוי הגבולות והעברת שטחים. הוועדה טרם סיימה את דיוניה, והזמן המוקצב לקיום דיונים כאלה נע בין שלושה חודשים לשנה, הכול לפי מורכבות העניין. אין שר הפנים יכול לאשר העברת שטחים ללא המלצות של ועדה מקצועית כזאת.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה להודות לסגן שר הפנים על התשובה.

זה חודשים מספר הנושא הזה מועלה בפני שרי הפנים השונים – אז היה השר עוזי ברעם; אחר כך הועלה הנושא בפני השר אהוד ברק והוקמה ועדת הגבולות – וקיימות טענות ותלונות כאילו מנכ"ל משרד הפנים יש לו יד בעיכוב. יש לציין שמדובר באדמות שהן בבעלות של תושבי ערערה. אין שום סיבה ואין הצדקה, לא להפרדה ולא לעיכוב המיותר בסיום עבודתה של ועדת הגבולות. לא מדובר בהקמת גבולות של מדינה, בסך הכול – בגבולות של יישוב. הגבולות ברורים, האדמות הן בבעלות ברורה.

לכן, כבוד סגן שר הפנים, ברצוני לשאול: בתוך כמה זמן לדעתך, בתחום הסבירות – אני לא דורש שתגיד לי שבוע, חודש, יום – מבחינת לוח זמנים, תסתיים עבודתה של ועדת הגבולות על מנת להביא את הפרשה הזו לסיומה הטוב?

סגן שר הפנים ס' טריף:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מודה לך על השאלה הנוספת. ברשות היושב-ראש, אני רוצה להשיבך כך: בעיית תחום השיפוט והגבולות היא בעיה מאוד אקוטית וקשה במשרד הפנים. אני מודע לזה. אני גם מודע לכך שלמגזר הערבי יש במיוחד בעיות קשות בעניין הזה.

אני מבטיחך דבר אחד – שאנחנו נגרום לכך שלא יהיה שום עיכוב והוועדה תפעל במלוא המרץ. אינני יכול להתחייב בפניך על לוח זמנים. אני יכול לברר, ופקידי משרד הפנים שנמצאים כאן יבררו מתי הוועדה אכן יכולה לסיים את עבודתה בהקדם האפשרי כדי שהנושא הזה יובהר ויונחו מסקנות בפני שר הפנים.

אני משוכנע, שביום שיונחו מסקנות על שולחן שר הפנים, הנושא לא יתעכב עוד.

היו"ר י' עזרן:

תודה. רבותי, אני מודה מאוד לסגן שר הפנים. כאן תמו השאלות.

הצעת חוק-יסוד: הדין בענייני דת

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק ב'ק"ג, הצעת חוק-יסוד: הדין בענייני דת, מאת קבוצת חברי הכנסת. ינמק חבר הכנסת זבולון המר. בבקשה. לרשותך עשר דקות.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מטרת החוק המוצע היא להבטיח את צביונה ואופיה היהודי של המדינה על-ידי הפעלת החלטתה של הכנסת לשמור על ייחודיותה של החברה הישראלית, כדי למנוע את הפיכתה של מדינת ישראל למדינה נוספת בשורה ארוכה של מדינות ליברליות, חילוניות.

אנחנו מודעים לכך, שכדי להטמיע רוח יהודית בעם, אין די בחקיקה. איננו רוצים גם שהדת תיראה ככוח כופה ונעדר רגישות. ודאי שאנחנו לא רוצים גם להתעלם מזכויות אדם והבטחת כבודו, חירותו ושוויונו. היהדות היא רגישה מאוד בתחומים אלה, ובאופן עמוק ואמיתי.

אבל, ביוזענו שחוקי מדינת ישראל מיועדים לעצב את המסגרת שבתוכה אנחנו חיים, והם יוצרים את האווירה ואת הערכים שמכוונים את העם ואת בני הנוער, נראה לנו, שאותה הסכמה מלכדת שחישקה את עמנו כעם אחד, במה שזכה במשך הזמן בכינוי "שמירת הסטטוס-קוו", מחייבת אמנה והסכמה מחודשת, שלפיה יכובד מה שהובן והוסכם בזמנו על-ידי דוד בן-גוריון באשר לדרך אחת משותפת יהודית בכניסה לעם היהודי ובבניית המשפחה בישראל, במעמד הרבנות הראשית בישראל ובאופיה של השבת. גם אם אין ההסדרים הקיימים שלמים או משביעים רצון, הם כאלו שהסכמנו עליהם וחיינו אתם, ונמנענו גם בשל כך ממלחמות של דת ותרבות שאין צורך להכניס אותן עכשיו לתוך חיינו.

מה שמתבקש כאן הוא לחזור על האמנה של מה שחוקקנו ומה שנהגנו עד כה בדרך של עיגון הנושא כחוק-יסוד מחייב, מאחר שלאחרונה קמו כל מיני מערערים, והרבה יסודות עלולים ליהרס. לכן ראוי שההסדר יקבל ביטוי חברתי הגון וקבוע.

חברי הכנסת, החוק הזה לא מתיימר לעצב את דמותם הרוחנית של אזרחינו. ממדים רוחניים יצמחו מתוך התפתחויות חינוכיות – בהבנה, בהזדהות עם ערכי היהדות. בעיקר כך ראוי להוביל ליחס חיובי של יהודים כלפי מורשתנו הרוחנית.

אבל, התחיקה הזאת באה כדי להבטיח את הקו האדום, את המסגרת, קו אדום שאותו לא עוברים בהיסח דעת, מבלי משים. מהלך אחדותי שכזה מצדיק התייחסות אליו בשפה הפרלמנטרית של רוב מיוחס בחוק-יסוד.

אדוני היושב-ראש, נראה לי, שהציבור הרחב, רוב מניינו ובניינו של עמנו כאן, מקבל ברצון את ההסדר הזה, שנובע ממקורות תורניים וממניעים של אחדות עם וערבות הדדית.

לא מדובר כאן על כיפוף של מישהו לסמכות שהוא לא מכיר בה, אלא בשכנוע ובנימוקים מוסריים וערכיים שמנוסחים במושגים המקובלים על הציבור הישראלי הרחב.

יש מסר עמוק וחיוני באותה זיקה שורשית אל המקורות שלנו ואל יסודות קיומנו הרוחניים, ועלינו לרצות מאוד שהקודים המסורתיים והמוסריים שליוו אותנו עד עכשיו לא יימחקו ויהפכו אותנו לסתם מדינה מזרח-תיכונית או ים-תיכונית ללא ייחודיות שנובעת לא רק משגשוג כלכלי ומהצטיינות מדעית אלא מערכים בסיסיים, אותם ערכים ששמרו אותנו כעם אחד ומיוחד במשך אלפי שנים.

לא מדובר פה, חברי הכנסת, בכוח כפייה מוגבר, אלא בהבטחת הבסיס הקיים, שמאפשר קיום יחד. אין סתירה בין ההצעה הזאת לבין יחסי דת ומדינה ויחסי דתיים ושאנים דתיים בדרכי נועם.

מאחר שמדובר בקיבוע של המצב הקיים, התייחסות הממשלה והתייחסות הכנסת להצעה זאת יעידו כמאה עדים על הנכונות לדיאלוג אמיתי, כן.

לכן, על הכנסת ועל הממשלה להסכים בנושא הזה ולעשות בכך את מורשתנו למשמעותית בעבור כל העם בישראל.

בימים אלה, שהרבה ערכים מסורתיים מתערערים בהם, יהיה מסר מאוד חיובי, אם הכנסת אכן תחליט לאשר את החוק המתייחס לערכי יסוד שמגינים על שלמות המרקם השומר אותנו מקרעים. תהיה בכך בשורה ויהיה זה נדבך שירגיע מאוד את הזעזועים באשר לשלום פנימי בתוך עמנו.

אני מקווה שהממשלה לא תתגייס בעוז כדי להפיל הצעת חוק שמשמרת דברים שהיו מקובלים עלינו מקדמת דנה ואנחנו נוהגים לפיהם. אני מקווה, שהכנסת תאפשר לחוק הזה לעבור בקריאתו הטרונית בשלב הזה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה מאוד לאדוני. כבוד שר המשפטים ישיב. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו נקראת חוק-יסוד: הדין בענייני דת, אולם מסעיפיה עולה כי למעשה זהו חוק-יסוד עליון שבעליונים.

לפי סעיף 8 לחוק המוצע, תוקפו "הינו על אף האמור בכל הוראה אחרת שבכל חוק-יסוד".

אומנם בדברי ההסבר להצעת החוק נאמר, כי הוא בא "לעגן את הסטטוס-קוו המפורסם בענייני דת ומסורת" וכו', מעין שמירת הקיים בתחומים אלה, אך עצם עיגונו החוקתי יש בו משום שינוי של הסטטוס-קוו. בלשון אחרת, חוק-היסוד קובע, כי זאת חוקת המדינה שבענייני דת – חדש אסור מן התורה, כמטבע הלשון שטבע ה"חת"ם סופר" במאה הקודמת.

דומני שבכך דיינו ואין צורך להוסיף ולהסביר מדוע אנו מתנגדים להצעת חוק זו. ברם, לא בכל יום נזקקים אנו לדון בשאלת עיצוב אופיה של המדינה שעומד בבסיס חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

לדוגמה, בחוק-יסוד זה נקבע כי: "מטרתו להגן על כבוד האדם וחירותו, כדי לעגן בחוק-יסוד את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית". הוראה זו מחייבת לפי סעיף 11 כל רשות מרשויות השלטון. תחת זאת מוצע בחוק המוגש כיום, כי ערכיה וצביונה היהודיים של המדינה יוקפאו לפי המצב שהיה קיים ערב חקיקתו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. כלומר, אין לראות בחוק-יסוד המעגן את זכויות האדם במדינה במסורת ישראל חלק מערכיה וצביונה היהודי של המדינה. האומנם

לדידם של המציעים, במקום שקיים סטטוס-קוו אין עמידה לזכויות אדם לפי המשפט העברי, משום שאין הם באים בגדר החוק המוצע?

אם בכך לא סגי, הרי שהחוק המוצע בא לשנות סדרי שלטון ומשפט בישראל ולתת למועצת הרבנות הראשית מעמד של רשות-על שאין אחריה ולא כלום בענייני דת ומסורת ישראל. בלשון אחרת, לבטל את אופיה הדמוקרטי של המדינה, שכן כאשר הרבנות הראשית תקבע דין או פירוש בענייני דת, על-פי סעיף 6 לחוק-היסוד המוצע, חוות דעתה תהיה הקובעת, ולא הכנסת ולא בית-המשפט העליון יוכלו לומר אחרת.

ראו נא מה נאמר בהצעת חוק זו. סעיף 1 אומר: "חוק-יסוד זה מטרתו לשמור על ערכיה היהודיים של מדינת ישראל ולעגן בחוק-יסוד את ציונה היהודי, ובכלל זה את שמירת המצב המשפטי הקיים בענייני דת ומסורת ישראל".

על כך כבר הגבתי ואמרתי, שהמצב המשפטי הקיים לא נשאר בעינו אם קובעים מה שמתבקשים אנחנו לקבוע בחוק-יסוד. הפרשנות שנותנת הצעת החוק לדין בענייני דת היא רחבה ביותר, וההגדרה אינה באה להגדירו, משום שהיא כותבת, "לרבות". ומה היא באה לרבות? הוראה מכוח הסמכה שבדין. ניחא, ייתי ספר וניחזי. אבל היא אומרת גם: "נוהג או הסדר קיים, לרבות הסדר חברתי או חוזי". אני אינני יודע מה כלול בתחום הסדרים חברתיים, ואינני יודע מה כלול בחוזים נסתרים, ואינני יודע מה טיבו של נהג זה או אחר. מי יוכיח לי אותו נהג, ומי יקבע שהנהג קיים או איננו קיים?

לכן, להיכנס להגדרה רחבה כזאת ולומר "והכול כפי שהיה נהג בי"ב באדר ב' התשנ"ב – 17 במרס 1992", וכי מישהו כאן יכול לעמוד ולהישבע ולומר שזה היה הנהג בענייני דת? ואם זה היה הנהג, הוא היה במקום פלוני ואולי אחר במקום אלמוני? והכול כפי שהיה בתוקף ב-17 במרס 1992? קשיא לן, קשיא לן, חברי. אינני יודע אם כך יכול חוק-יסוד לומר ואם כך יכולה הכנסת לאשר.

ראו נא מה אתם מציעים בסעיף 3: "אין בכוחו של כל דין, לרבות חוק-יסוד קיים או עתידי, כדי לגרוע מן הדין בענייני דת". אני פונה אל החברים הדתיים בכל הכבוד, באמת בכל הכבוד, ושואל אתכם: הרוב בכנסת הזאת הוא חילוני. נכון שיש לסייעות הדתיות, בשל כוחן הפוליטי ומשקלן, השפעה. נכון שיש לנו חברים דתיים בכל אחת מן הסיעות, ואנחנו מכבדים את החברים הדתיים ורוצים לשמור מסורת וכבוד לדת. אבל, תארו לכם שיבואו הנציגים החילונים כאן ויציעו אותו סעיף שאתם מציעים, בשינוי שתי מלים. במקום שיהיה כתוב: "אין בכוחו של כל דין, לרבות חוק-יסוד קיים או עתידי, כדי לגרוע מן הדין בענייני דת", תארו לכם שהם יבקשו להכניס לחוק-היסוד את הפסוק: "אין בכוחו של כל דין, לרבות חוק-יסוד קיים או עתידי, כדי להוסיף על הדין בענייני דת".

איך אתם, חברי הדתיים, נציגי הציבור הדתי בכנסת, הייתם מגיבים, אילו בא הרוב החילוני לקבוע בחוק-יסוד של הכנסת הזאת: אסור להוסיף דין בענייני דת? ולא רק לכנסת אסור, כי דין הוא לא רק חוק; לרשות מקומית אסור.

רבותי, אני בא להראות לכם, יש רצון טוב לשמור ערכי דת, אין טוב מלעשות זאת בהידברות.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, ברשותך, אני רוצה להרגיע קצת את האולם. רבותי, אפשר להתקבץ כאן להצבעה, אבל לא צריך להפריע. אני מאוד מבקש. אני מבקש משרים, מסגני שרים, מחברי כנסת, לאפשר לשר להשמיע את דבריו. יושב-ראש הקואליציה וסגן השר אלי בן-מנחם, כל הסביבה, אנחנו רוצים שתשמעו את השר.

קריאה:

כמה זמן יש לו?

שר המשפטים ד' ליבאי:

זאת שאלה לעניין.

היו"ר ש' וייס:

אני הגעתי הנה רק עכשיו, ולפי השעון יש לו עוד שתי דקות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הוא מדבר רבע שעה.

היו"ר ש' וייס:

אני ממש באתי להצבעה, אני מצטער.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני אסיים בכל רגע שהיושב-ראש יקבע.

היו"ר ש' וייס:

עוד שתי דקות, וכמובן יש זכות תשובה לחבר הכנסת המר, אם הוא ירצה בכך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מציע לחברי הכנסת להיזהר מאישור הצעת החוק למענם, למען הכנסת, למען חברי הכנסת לעתיד, הצעה שבאה לפסול או להגביל את כוחה של הכנסת להוסיף משהו בדין בנושא כלשהו. זה יפעל לשני הכיוונים. אם מישהו רוצה להשיג מטרה בעד שמירת ענייני הדת, מחר הוא יעמוד בפני שוקת שבורה כאשר הרוב יציע להכניס אותו סעיף כנגד מה שאתם, חברי הדתיים, רואים כערכי דת.

ולאחרונה, לקבוע בחוק-יסוד ש"חוות דעתה של מועצת הרבנות הראשית לישראל תהיה הקובעת בכל הנוגע להגדרה ולפרשנות הדת ומסורת ישראל", זה לשלול את הסמכויות של הכנסת ושל בית-המשפט העליון במפורש מלפסוק ומלחוקק, מלפרש ומלבאר. הקושי הוא, שעד היום הזה לא הצבנו אצלנו ביהדות לא אפיפיור ולא אפיפיורים. אנחנו רוחשים כבוד רב למוסד הרבנות הראשית, בלי שאלה חסו בכנפי חוק חילוני. אני מציע, שלא ליצור כאן את התקדים ולהביא אותנו למצב שעוד יאמרו לנו, שלפי חוק-יסוד זה מצטיירת המדינה כמדינה תיאוקרטית, או כאילו הצבנו לנו אפיפיורים.

אני מבקש, על כן, להסיר את הצעת החוק מסדר-היום של הכנסת. תודה רבה, אדוני יושב-ראש הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר המשפטים.

חבר הכנסת המר, אתה מעוניין להשיב? אם לא, נא לשבת, אנו עוברים להצבעה.

הצעת חוק-יסוד: הדין בענייני דת, מאת קבוצת חברי הכנסת – ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 32

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 24

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הדין בענייני דת לדיון מוקדם בוועדת

החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

32 תומכים, 24 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק עברה.

חבר הכנסת המר, לאיזו ועדה?

זבולון המר (מפד"ל):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' וייס:

הצעת החוק תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

קריאה:

לוועדת הפנים.

היו"ר ש' וייס:

אם כך, ועדת הכנסת תכריע.

דוד צוקר (מרצ):

חוקי יסוד נדונים בוועדה החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, סליחה, חוקי יסוד נדונים בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אין מה לעשות.

קודם כול, אני קובע שההצעה אושרה.

חוקי יסוד מוגדרים על-פי תקנון הכנסת כחוקים שמתלבנים בוועדת החוקה, חוק ומשפט. על כן אני מעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אם יהיה ערעור על זה, אם תהיה מחשבה – –

דן תיכון (הליכוד):

על-פי התקנון, צריך להעביר את זה לוועדת הכנסת.

דוד צוקר (מרצ):

לא, אדוני לא יכול להעביר את זה לוועדת הכנסת. התקנון – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני רוצה להודיע את ההודעה הבאה: על-פי התקנון, ועדת החוקה, חוק ומשפט.

דן תיכון (הליכוד):

על-פי התקנון – – –

היו"ר ש' וייס:

אבל, אם מישהו יביא לפני נימוקים כבדים מאוד שהיו תקדימים אחרים, אביא את זה לדיון בוועדת הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

על-פי התקנון, זה צריך לעבור לוועדת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, הרי אני פותח לכם פתח לטיפול הוגן בעניין. אני צריך לפעול על-פי התקנון, ואני שוב אומר לכם, ועדת החוקה, חוק ומשפט. אם מישהו יפנה אלי מכתב ויביא לי תקדימים –

דן תיכון (הליכוד):

לא זה העניין.

היו"ר ש' וייס:

– שהיו חוקי יסוד שטופלו בוועדות אחרות, אביא את זה לוועדת הכנסת. אין כל קושי להביא תקדים. תודה. אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

ועדת הפנים, אמרנו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, אני אחזור על הודעתי, ואני חושב שזה פתרון הוגן. על-פי התקנון, בחוקי יסוד מטפלת ועדת החוקה, חוק ומשפט, אבל אם היה תקדים בעבר שבחוק-יסוד טיפלה ועדה אחרת, ויהיו נימוקים כבדים מדוע להעביר את זה לוועדה אחרת, אני אביא את זה להכרעת ועדת הכנסת. אני חושב שזה הוגן. זאת ההחלטה עכשיו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בתוך כמה זמן חייב יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט להביא את החוק הזה לדיון?

היו"ר ש' וייס:

על-פי המסורת של הכנסת, בתוך פרק זמן שבין שבועיים לבין 19 שנים, וזה עובר מדור לדור. על-פי התקנון, יש אפשרות לבוא לכנסת כעבור חצי שנה ולומר: רבותי, הוועדה מועלת בשליחותה, ואז המליאה מכריעה. זה המצב.

רן כהן (מרצ):

אני מבין שעכשיו אתם נגד הקדמת הבחירות.

היו"ר ש' וייס:

טוב, עוד נימוק.

הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו (הסדרים כלכליים והוראות שונות) (תיקוני חקיקה) (תיקון – קיזוז בגין רכבים גנובים), התשנ"ו–1995 (הצעת חבר הכנסת פ' בדש)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו (הסדרים כלכליים והוראות שונות) (תיקוני חקיקה) (תיקון – קיזוז בגין רכבים גנובים), התשנ"ו–1995, של חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק ג'תיב.

אני אבקש מחברי, סגן היושב-ראש יוסף עזרן, ליטול את הפיקוד.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דדי צוקר, עם כל הכבוד, אדוני ינאם בוועדה שלו.

דוד צוקר (מרצ):

שאול יהלום (מפד"ל):

כל הסיעה שלך הצביעה – – –

היו"ר י' עזרן:

כבוד שר המשפטים, ההרצאה של אדוני שר המשפטים בוודאי מאלפת, אבל מה אעשה ואני חייב להמשיך.

שאל יהלום (מפד"ל):

כל סיעת העבודה הצביעה – – –

היו"ר י' עזרן:

רבותי, חבר הכנסת יהלום, מספיק. הצלחנו, הצלחת, מספיק.

אנחנו עומדים בהצעת חוק ג'תיג: הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו (הסדרים כלכליים והוראות שונות) (תיקוני חקיקה) (תיקון – קיזוז בגין רכבים גנובים), התשנ"ו–1995, של חבר הכנסת פני בדש. בבקשה, במסגרת עשר דקות.

פני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא מבין למה יש לממשלה התנגדות להצעת החוק הזאת, שהרי השר שחל עצמו, השר לביטחון פנים, הודיע לפני חודש, שהוא הולך להגיש הצעת חוק בדיוק באותו נושא שבו דנה הצעת חוק שהגשתי לפני שלושה חודשים. אם השר לביטחון פנים עצמו מגיש חוק כזה, לי לא ברור מדוע מתנגדים לחוק שלי.

הצעת החוק שלי באה לנסות לפתור את הבעיה של גנבות הרכב לשטחי האוטונומיה, על-ידי קיזוז ערכם של כלי הרכב שנגנבים מתחום מדינת ישראל לשטחי האוטונומיה מסכומי הכסף המועברים כל חודש לרשות הפלשתינית.

אנחנו יודעים – זה לא סוד, זה נראה לעין, זה גלוי וידוע – שמכוניות נגנבות, ובשנה האחרונה, בשנת 1995, נגנבו כ-40,000 כלי רכב במדינת ישראל, ורובם עברו לשטחי האוטונומיה. 40,000 כלי רכב נגנבו, 2 מיליארדי שקל עברו לשטחי האוטונומיה. בחלק מהרכבים נוסעים אנשי המשטרה הפלשתינית בידועם שהרכבים גנובים. נעצרו כמה שוטרים פלשתינים שנוסעים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — — מה זה קשור? ישראלים גונבים אותם. תתבע אותם — — —

היו"ר י' עזרן:

אדוני, שמענו, ההערה שלך נשמעה.

פיני בדש (צומת):

— — — חבר הכנסת אלסאנע, במקרה — — —

היו"ר י' עזרן:

אדוני, הערת דבריך, שב במקומך. מספיק.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

פיני בדש (צומת):

— — — אני לא הגדרתי — — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

פיני בדש (צומת):

אל תיתן לי להיכנס לשאלה מי גונב אותן. לא הגדרתי מי גונב. אמרתי לאן מגיעים הרכבים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ישראלים גונבים אותן, לא?

פיני בדש (צומת):

זה לא מעניין אם אלה ישראלים או ערבים. אמרתי שהמכוניות האלה הגיעו לשטחי האוטונומיה. שוטרים פלשתינים נוסעים בהן, ולא מזמן נעצרו כמה שוטרים שנסעו ברכבים גנבים. אני מחזיק פה בידי את עיתון "במחנה". זה עיתון צבאי. חבר הכנסת אלסאנע, בעיתון "במחנה" – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אלסאנע, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. אני מצטער מאוד, אתה לא מעיר. אתה רוצה לנהל פה פינג-פונג? אי-אפשר.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

מותר לשאול שאלה?

פיני בדש (צומת):

לא.

היו"ר י' עזרן:

הפרעת לו מספיק. הוא לא מסכים. אם תתאזר בסבלנות עד הסוף, אתן לך לשאול.

פיני בדש (צומת):

אני מחזיק בידי את "במחנה", עיתון צבאי שכותב: השוטרים הפלשתינים נוסעים ביודעין ברכב גנוב. אני מחזיק את העיתון בידי, הנה, כותרת גדולה: השוטרים הפלשתינים נוסעים ביודעין ברכב גנוב. זה עיתון "במחנה", עיתון צבאי, הוא לא כותב סתם כך, וזה ידוע. לא יכול להיות שמכוניות עומדות שם, מכוניות גנובות מגיעות לשם, ומעלימים עין, וכל חודש אנחנו מעבירים לרשות הפלשתינית 70 מיליון שקל, כל חודש – 60 מיליון שקל מע"מ ו-10 מיליון שקל ממכסים. 70 מיליון שקל לחודש, ונגנבות לשם מכוניות כמעט באותו סכום כסף, אפילו כפול. לא יכול להיות שלא יעשו קיזוז.

אם יתחילו לבצע קיזוז בגין המכוניות שנגנבות לשם, המשטרה הפלשתינית תתחיל להקפיד, תתחיל להחזיר כל רכב גנוב שנכנס פנימה; אולי המשטרה הפלשתינית גם לא תיסע ברכב גנוב, תהיה יותר אכיפה, ובעיית גנבות הרכב תרד.

רבותי, זו מכת מדינה. לא יכול להיות שבמדינה קטנה כזו כל כך הרבה כלי רכב יעלמו.

לא יעזור ולא כלום, כי השר שמשיב ידבר שעה אחר כך, אני מכיר אותו.

היו"ר י' עזרן:

גם אם השר ייסע במהירות מופרזת, הוא ילך לפי החוק.

פיני בדש (צומת):

לכן אני מבקש, אדוני השר: מאחר שהשר לביטחון פנים הבין את מהות הבעיה והוא עצמו הציע את זה כחוק והוא יודע שאני צודק, אני מבקש שתתמכו בהצעת החוק הזו.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מונחת לפנינו הצעה לתקן את סעיף 16 לחוק יישום ההסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו (הסדרים כלכליים והוראות שונות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1994. סעיף 16 באותו חוק אומר: "(א) התברר מן ההתחשבות כי על הרשות הפלשתינית להעביר סכומים לישראל, והם לא הועברו במועד שנקבע בהסכם, יקוזזו הסכומים האמורים מן הסכומים המועברים. (ב) שר האוצר רשאי להורות על קיזוז מן הסכומים המועברים של חיובים כספיים נוספים, שהרשות הפלשתינית או תאגידים שבשליטתה או שבניהולה חבים – (1) לישראל או לתאגידים שבשליטתה או שבניהולה; (2) לאדם אחר בישראל, אם התקיימו תנאים שקבע שר האוצר ובהתאם להסדרים שקבע".

אני מבקש להזכירכם, כי חוק זה פותח בסעיף 1, לאמור: "חוק זה מטרתו ליישם את ההסדרים הכלכליים שבהסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו, שנחתם בקהיר בין מדינת ישראל לבין ארגון השחרור הפלשתיני, ביום כ"ג באייר התשנ"ד, 4 במאי 1994, והמסמכים שנלוו אליו, וכן להסדיר עניינים הכרוכים ביישום כאמור ובהעסקת עובדים פלשתינים בישראל".

מה שמבקש חבר הכנסת בדש הנכבד הוא להוסיף פסקה לסעיף שאין לה עוגן ואחיזה בהסכם. אין הוא מבקש להוסיף זאת לאחר הידברות עם הרשות הפלשתינית. הוא, פשוט, בא ואומר, ששר האוצר יוכל, על דעת עצמו, בתוקף התיקון לחוק, לקזז מסכומים שעל-פי ההסכם מגיעים לרשות הפלשתינית משום שלאדם בישראל יש תביעה בגין רכב גנוב והרשות הפלשתינית אינה מוכנה להחזיר ללא עמלה או תשלום את הרכב.

אני מכיר בכך שיש בעיה רצינית באשר לגנבות רכב, צריך לפעול בנדון, משטרת ישראל עושה, תעשה ויכולה לעשות או צריכה לעשות יותר בנדון. אבל לחשוב שאפשר לפעול על-ידי תיקון חד-צדדי של הסעיף ולהסמיך את שר האוצר? שר האוצר הוא הגוף שמוסמך לקבוע שרכב נגנב? שר האוצר הוא הגוף שיכול לקבוע אם הרכב הועבר לרשות הפלשתינית? לשר האוצר יש מידע אם פנו לרשות הפלשתינית ובאיזו דרך פנו אליה כדי לבקש חזרה רכב שאכן נגנב ונמצא שם? שר האוצר הוא שיקבע שהרשות הפלשתינית מסרבת לשתף פעולה ולהחזיר את הרכב, כל זאת ללא הידברות עם הרשות הפלשתינית וללא קביעת נהלים מתואמים אתה?

אני חושב שזאת לא הדרך, לא באמצעות החוק ליישום ההסכם ולא על דעת הממשלה ולא על דעת הרשות הפלשתינית, ואני חושב שמה שמתבקש הוא לכן לבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אינני יודע, חבר הכנסת בדש, אם השר לביטחון פנים מתכוון להביא משהו בדומה לזה לכנסת ובאיזו צורה. אלי הדברים לא הובאו ובפני לא הוצגו – – –

פיני בדש (צומת):

— — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

אינני למד דברים מהעיתונות. קראתי בעיתונות שהצהרתי דברים על שחרור אסירים פלשתינים; לא היה ולא נברא. קראתי בעיתונות שהבעתי דעה באשר לשחרור אסירים יהודים; לא היה ולא נברא, הנושא לא עלה כלל בשיחה עם פריח אבו-מדין. שאל אותי כתב ביציאתי: והיה ועל-פי ההסכם ישוחררו בעתיד אסירים פלשתינים שדם על ידיהם, מה יהיה אז לגבי האסירים היהודים? ואני החזרתי לו תשובה, אם תרצו מתחמקת, על-ידי ציטוט דבריו של כבוד נשיא המדינה בעבר ולא יספתי. והיה, ויהיה, כפי שאמר כבוד נשיא המדינה – הוא ישקול. אחר כך שמחתי לראות שכבר אין ציטוט של כבוד נשיא המדינה, כבר מייחסים לי אישית את הדברים, ואיש לא יוכיח שהם נאמרו, כי אמרתי אותם מול מצלמות טלוויזיה ומול מיקרופונים. אלא מה? – איש לא יוכל להראות שאמרתי את הדברים שמייחסים לי. זה לא כל כך מובן, אבל צריך להתרגל שקוראים בעיתון דברים שלא בדיוק אמרת אותם. אז מה? אז נשקע בעבר? נשקע בעיתון? נתקדם הלאה.

לכן אני אומר, חברי חבר הכנסת פני בדש, שאינני יכול לקבל אסמכתה של דברים שנאמרו בעיתון. לי, בדרך כלל בוועדת שרים יש אסמכתה בכתב מה עמדות השרים כאשר הם נשאלים בעניין.

אני חוזר על בקשתי להסיר מסדר-היום את הצעת החוק.

היו"ר י' עזרן:

אתה רוצה להשיב, חבר הכנסת בדש?

פני בדש (צומת):

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, הצבעה. כבר צלצלנו להצבעה. רבותי, היכוננו להצבעה. אני מבקש שהכול ישבו במקומותיהם.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 24

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 17

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק יישום ההסכם בדבר רצועת עזה ואזור יריחו (הסדרים כלכליים והוראות שונות) (תיקוני חקיקה) (תיקון – קיזוז בגין רכבים גנובים),

התשנ"ו-1995, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

24 בעד, 17 נגד.

אדוני חבר הכנסת פני בדש, לאיזו ועדה? לוועדת הכלכלה?

פני בדש (צומת):

לוועדת הכלכלה.

היו"ר י' עזרן:

בסדר. שאלתי אותך. תודה.

דוד צוקר (מרצ):

ועדת הכספים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ועדת הפנים.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, ועדת הכנסת תקבע. תודה. אני קובע שהצעת החוק הזאת אכן עברה בקריאה טרומית, ואם הרכבים ימשיכו לנסוע בקצב מהיר כזה – יהיה פנצ'ר חמור מאוד לרכב שקוראים לו קואליציה.

הצעת חוק להארכת תוקף הזיכיון על-פי פקודת זיכיונות החשמל, התשנ"ו-1995

(הצעת חבר הכנסת ג' פת)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא, רבותי, הצעת חוק ג'תנז – הצעת חוק להארכת תוקף הזיכיון על-פי פקודת זיכיונות החשמל, מאת חבר הכנסת גדעון פת. ישיב שר האנרגיה והתשתית; אני מקווה שהוא נמצא. הוא היה כאן. אני מבקש לקרוא לשר האנרגיה והתשתית. בבקשה.

קריאה:

— — —

היו"ר י' עזרן:

זאת זכותו; הוא המציע. זה הנוהל. גם אם לא תהיה תשובה – זכותו.

גדעון פת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-28 בנובמבר 1995 הנחתי על שולחן הבית הצעת חוק פרטית, ובאמצעותה ביקשתי להאריך את תוקף הזיכיון על-פי פקודת זיכיונות החשמל לתקופה של 18 חודשים מיום שבו היה הזיכיון תם אילולא הוראות החוק שהצעתי.

כידוע לכולנו, חברת החשמל לישראל בעירבון מוגבל היא בעלת זיכיון לייצור, הולכה ואספקה של חשמל בארץ –

היו"ר י' עזרן:

בבקשה לסגור את הדלת.

גדעון פת (הליכוד):

— — — וזאת בהתאם לזיכיון שניתן לה ביום 5 במרס 1926. סעיף 3 לשטר הזיכיון קובע, כי הזיכיון ניתן לתקופה של 70 שנה, ולפיכך אמור הזיכיון לפקוע בתחילת חודש מרס 1996, הווי אומר 41 ימים מהיום. יש להוריד שישה ימי שבת והימים האחרים שבהם הכנסת לא מכוונת, כלומר 16 ימי

כנסת בלבד שמורים לדין לגיבוש עמדה ולהחלטה בנושא שחשיבותו עולה עשרות מונים מנושאים אחרים, גם כן חשובים, שהדיונים בהם לעתים קרובות מתמצים במשך שבועות ולעתים חודשים ארוכים.

עוד בחודש נובמבר 1995, במועד שבו הנחתי את הצעתי, כתבתי בדברי ההסבר – – –

מה הצעקות האלה פה? אינני מבין; אני לא שומע את עצמי.

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער, אתם מפריעים לחבר הכנסת שלכם. חבר הכנסת חיים דיין, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני מבקש מאוד. זה חוצה קווים.

גדעון פת (הליכוד):

עוד בחודש נובמבר 1995, במועד שבו הנחתי את הצעתי – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש, ויכוחים בחוץ.

גדעון פת (הליכוד):

כתבתי בדברי ההסבר, שגם אם תניח הממשלה הצעת חוק חדשה, לא ניתן יהיה לסיים את הטיפול בה באופן יסודי ומעמיק עד לסוף חודש פברואר 1996, על אחת כמה וכמה כשהממשלה לא הניחה עד היום הצעת חוק בנדון – – –

היו"ר י' עזרן:

מי כמוך באלים; אלי ואלי. בבקשה.

גדעון פת (הליכוד):

היום, כשהממשלה הניחה את הצעתה, היא מבקשת מן הכנסת לסיים את הדיונים הכרוכים בהצעת הממשלה במהירות, צ'יק-צ'ק, ולא בכדי. בממשלה הואילו – המעטים המבינים במה מדובר, בלחישה ובחדרי חדרים מסכימים, כי חייבים לתת לחקיקה זאת זמן נאות ולהעמיק את הדיון בה. אולם הרוב בממשלה, שנאחז בזעזוע פחדים של עידן הפריימריס, מעדיף לשלם שוחד – ואני חוזר על המלה שוחד – על חשבון משלם המסים, המשק והמדינה, ובלבד שיזכה, בכמה מאות או כמה אלפים של קולות מתפקדים במפלגת העבודה, שיצביעו או לא יצביעו לטובת איש זה או אחר בבחירות המקדימות הבאות עלינו לרעה.

כיום, אדוני היושב-ראש, אין לחברת החשמל יושב-ראש מועצת המנהלים קבוע זה שלושה חודשים. וגם אם היה מתמנה יושב-ראש קבוע היום סביר להניח, שאם הוא אדם רציני, הראוי לתפקיד, הוא היה נזקק למספר חודשים לא מצומצם כדי ללמוד את מכלול הנושאים והבעיות בטרם יוכל להוביל חברה בתנאי זיכיון אלו או אחרים.

בהערה צדדית מותר לציין, כי לחברת החשמל אין יושב-ראש מועצת מנהלים קבוע – הכול באשמת רמת-הגולן. זכור לנו הביזיון כיצד ברגע האחרון הסכים, או יותר נכון נכנע, ראש הממשלה המנוח לאיומי חבר הכנסת שגב שהעמיד תנאי: או שתזרקו יושב-ראש מועצת המנהלים מתפקידו או שאני חוזר לצור מחצבתי, להשקפתי הפוליטית, חוזר להיות פוליטיקאי הגון. זה לא קל בשביל אותו איש. חבר הכנסת שגב ידע, כי הוא יכול, בחבורה של אנשים לא הוגנים, לאיים בנשק של חוסר הגינות.

מה שאני מבקש, אדוני היושב-ראש, שניתן זמן לדיון בחוק כל כך חשוב, בשיקול דעת נכון. מה בוער, אחרי 70 שנה של זיכיון, שחייבים להחליט בתוך יום-יומיים, או בתוך שישה ימים, על חוק שהוא מאוד מאוד מסובך? השר הממונה איננו בקיא בנושא, לא דיו.

לכן אדוני היושב-ראש, אני מבקש ואני מציע בהצעה טרומית לדחות את תום תקופת הזיכיון ב-18 חודשים נוספים. הממשלה הזאת, שתיבחר באוקטובר-נובמבר 1996, היא שתטפל בנושא, ויהיה לה זמן מספיק לעסוק בו בצורה נכונה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לאדוני חבר הכנסת. ובכן, לצערי הרב אני רואה שהשר לא נמצא.

אנחנו ניגשים להצבעה.

קריאה:

לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר י' עזרן:

קודם כול נצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק להארכת תוקף הזיכיון על-פי פקודת זיכיונות החשמל, התשנ"ו-1995, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

26 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני מבקש שתוסיף את שמי.

אלי דיין (העבודה):

אני מבקש גם להוסיף את שמי.

היו"ר י' עזרן:

אתה צודק, 27 ועוד אחד הם 28. 28 זה כוח, אנרגיה. 28 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. השמות אלי בן-מנחם ואלי דיין הצטרפו. הם היו פה ולא נקלטו. אני קובע שההצעה עוברת; לאיזו ועדה?

משה נסים (הליכוד):

לוועדת הכלכלה.

קריאה:

לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר י' עזרן:

ועדת הכנסת תחליט.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם)

(תיקון – סגנים נוספים), התשנ"ה–1995

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, נעבור לנושא הבא: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – סגנים נוספים), התשנ"ה–1995; הצעת חוק ג'רלט. ד"ר רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הפנים, אחרי דיונים רבים, במשך למעלה משנה, הגענו בסופו של דבר להבנה, שאנחנו חייבים להגדיל את מספר הסגנים ביישובים מסוימים. כדי ליישם את הרעיון אנחנו אומרים: במקום 250,000 תושבים ביישוב יבואו 150,000 תושבים. במקום הסיפא "לא נקבע ממלא-מקום", יבוא: "לא נקבע ממלא-מקום, יכהן נציג הסיעה הגדולה שבין הסגנים כממלא-מקומו של ראש הרשות. היו שניהם נציגי אותה סיעה או שגודל סיעותיהם שווה, יכהן הקשיש שבין הסגנים כממלא-מקומו של ראש הרשות".

הצעה זו באה לתקן מציאות מסוימת. עד היום היא היתה נעשית בצורה לא טובה ביותר, לפעמים מעוררת גיחוך, של עסקאות שלא לעניין. אנחנו מביאים את זה כהצעה מסודרת. ההצעה הזאת באה להגדיל במפורש את מספר הסגנים היכולים לכהן ברשות המקומית וכן לאפשר לערים בנות יותר מ-150,000 תושבים מינוי שני סגנים לראש הרשות, שיוכלו לחלק את עבודת הרשות באופן פעיל. כמו כן, ההצעה מסדירה את אופן מינוי ממלא-המקום בזמנים שבהם נבצר מראש הרשות למלא את תפקידו, כך שממלא-מקומו יהיה הסגן מהסיעה הגדולה יותר, או הקשיש מבין השניים.

אני רוצה להודות לשר חיים רמון, שר הפנים, שבדק את העניין ונתן את הסכמתו. אני חושב, שיישובים רבים יודו לך על ההליך הזה, שבא להסדיר את מערכת השלטון המקומי. אני בטוח, שרבים מהרשויות המקומיות יתחילו לעבוד, עם עוד סדרה של שינויים, בצורה מתוקנת. אני מקווה, שכל

הנושאים שמחייבים תיקון יבואו על תיקונם בתקופה שאתה משמש בה כשר הפנים. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

שר הפנים ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שאתייחס להצעה עצמה אני רוצה להתייחס להיבט עקרוני שהיא מעלה. מפעם לפעם חברי כנסת, באמת עם כוונות טובות ובעיקר כוונות מיטיבות, מגיעים לכנסת ומעבירים הצעות חוק טובות, שעושות טוב לאזרחים. הצעות החוק הללו מטילות עול על הרשויות בלי שאיש נדבר עם הרשויות. זו תופעה בלתי נסבלת. אי-אפשר שהשלטון המרכזי, באמצעות הממשלה או הכנסת – יקבלו כאן חוקים שמטילים עול תקציבי על הרשויות בלי שיועמדו האמצעים התקציביים לביצועם.

אתן דוגמה אחת, של חוק טוב מאוד, שעוסק באמת בנושא חשוב מאוד, שקשור לנכים ולמשרד החינוך. החוק הטוב והמיטיב הזה – ואני אומר זאת ללא שמץ של ציניות – עולה 60 מיליון שקל לרשויות. איש לא תקצב זאת. זה חוק, וראש הרשות חייב לבצע את האמור בו. לאחר מכן יש לו גירעון.

נכון שיש ביקורת על כך שיש פה בזבוז, שיש שם חריגה וכדומה. ואלה הן התביעות למינהל תקין מצד השלטון המרכזי. אבל בצד השני של המשוואה צריכה להיות גם הגינות של השלטון המרכזי וחברי הכנסת כלפי ראשי הרשויות. אם רוצים שהם יבצעו תפקידים מסוימים, ואם הכנסת או הממשלה מטילה עליהם תפקידים מסוימים, מן הראוי שיעמידו לשם כך את התקציבים שנובעים מהחקיקה.

למה התייחסתי לנושא הזה בהקשר של הצעת החוק הזאת? הצעת החוק הזאת נראית על פניה סבירה. מדובר על רשויות גדולות, של 150,000 תושבים, וייתכן שיש בהן צורך בשני סגנים, מה עוד שהאיסור למנות שני סגנים מביא לתופעות שאינן בריאות, כמו רוטציה, שבה הכוונה היא בעיקר לפתור בעיות של הנבחרים.

היו"ר י' עזרן:

רגע אחד, רבותי. חבר הכנסת יוסי ונונו, אני מבקש. חבר הכנסת רענן כהן, אדוני, הוא משיב לך.

שר הפנים ח' רמון:

כפי שאמרתי, זו בעיה שבאה בדרך כלל לפתור בעיה של הנבחרים על חשבון הבוחרים, וגם בכך ניסינו לטפל. לכן יש בהצעה הזאת – כפי שאמר חבר הכנסת רענן כהן, ואני מברך אותו על כך – משום ניסיון לעשות איזשהו סדר, להתעמת עם בעיה שנוצרה ולפתור אותה בדרך המלך ולא בדרכים עוקפות, עקלקלות, שבסופו של דבר עולות יותר כסף וגם סותרות סדרי מינהל תקינים.

אבל אמרתי עוד, חבר הכנסת רענן כהן, שאתמוך בהצעת החוק הזאת ובלבד שהאוצר יתמוך בה גם כן. ללא הסכמת האוצר אינני מסכים לשום דבר שמטיל עול תקציבי על הרשויות. איני מסכים לכך בשום פנים ואופן. אחרת, כאשר אני אבוא אחר כך לדיון עם האוצר, הוא יגיד: זה לא ענייני, אנחנו לא היינו בנושא הזה. הלך חבר הכנסת רענן כהן, שכנראה יש לו כושר שכנוע יוצא מן הכלל בכל מה שקשור למשרד האוצר – – –

הי"ר י' עזרן:

עקשנות, עקשנות, עקביות.

שר הפנים ח' רמון:

– – – ואני מברך אותו על כך. אחרי שהוא שכנע את האוצר בנושאים כל כך כבדים כמו חיילים משוחררים וגמלאים, נראה שמלאכת השכנוע בנושא כל כך מצומצם יחסית מבחינה תקציבית לא היתה קשה מדי עבורו. מלאכתו צלחה בידו, ואני מברך אותו.

לכן, הממשלה על כל חלקיה – כלומר, גם משרד הפנים וגם משרד האוצר – מקדמת את החוק הזה בברכה. אני מציע להעביר את הצעת החוק לדיון ולהכנה לקריאה ראשונה בוועדת הפנים של הכנסת. תודה.

הי"ר י' עזרן:

אם כן, רבותי, שמענו את הדברים. יש בקשה להסיר את ההצעה. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח לומר שאני תמה על עמדתו של שר הפנים ועל עמדתו של שר האוצר בעניין החוק הזה. אני לא מבין, תאמינו לי, אינני מבין מה העניין. האם חסרים סגנים ברשויות המקומיות, ידידי, חיים רמון? היום ברשות של עד 250,000 איש, וגם עד 150,000 איש, כבר יש שני סגנים. יש לה סגן וממלא-מקום, ושניהם בשכר. אתה רוצה לתת היום לכל רשות שיש בה מעל ל-150,000 תושבים שלושה סגנים, קרי: שני סגנים וממלא-מקום.

ריבוננו של עולם, בדוח האחרון של הממונה על השכר הוצבע על כך ש-82% מהרשויות המקומיות חורגות בשכר הבכירים בצורה דרסטית. אתם רוצים לתת להם פרס נוסף? למה תיתן להם רק שלושה סגנים? בוא ניתן להם שבעה סגנים, כדי שכולם יהיו מבסוטים, כל הסיעות וכולם, וכולם יקבלו משכורת. נכתוב שהם יקבלו שבעה סגנים.

היו"ר י' עזרני:

למה שבעה? כמו היועצים של אחשוורוש?

מאיר שטרית (הליכוד):

כן, כמו יועצי אחשוורוש; שבעה סגנים. למה שניים באמת? אם האוצר הוא כזה נדיב ויש לו כסף לשלם משכורות נוספות לרשויות המקומיות, למה הוא מתנגד למתן קצבת נכות יותר גדולה לילדים שאי-אפשר להחזיק אותם במוסדות? לזה אין לו 2 מיליוני שקל, ויש לו כסף כדי לתת קצבאות או משכורות נוספות לאנשים שהוא לא צריך אותם בכלל?

חיים, כידוע לך, הייתי ראש עיר במשך הרבה שנים, במשך 13 שנים. אני חושב שהייתי ראש עיר לא רע, ביבנה. במשך כל 13 השנים עבדתי עם סגן אחד. אני אומר לך: לא צריך יותר.

שר הפנים ח' רמון:

כמה תושבים היו ביבנה בזמןך?

מאיר שטרית (הליכוד):

25,000.

שר הפנים ח' רמון:

לא, לא, לא. כשאתה התחלת היו פחות.

מאיר שטרית (הליכוד):

היו 7,000.

שר הפנים ח' רמון:

היה לך סגן אחד על 7,000 תושבים. לפי קריטריון יבנה, בעיר של 150,000 איש צריך בערך 25 סגנים, או משהו כזה.

מאיר שטרית (הליכוד):

חיים, תסלח לי, מ-7,000 נפש הפכה יבנה להיות עיר ואם בישראל. היא גדלה ל-22,000 איש והייתי עם סגן אחד, לא יותר.

שר הפנים ח' רמון:

גם לפי יבנה המורחבת, חבר הכנסת שטרית, בעיר של 150,000 תושבים צריך לא שלושה סגנים, אלא צריך באמת עשרה סגנים.

מאיר שטרית (הליכוד):

זאת אומרת, הקריטריון שלך הוא שצריך לקבוע מכסה לסגנים? כך אתה חושב?

שר הפנים ח' רמון:

בוודאי.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני בעד לוותר על כל הסגנים, אם זוהי גישתך. אני בעד לוותר על כל הסגנים. אתה חושב שצריך על כל 10,000 איש סגן?

שר הפנים ח' רמון:

לא.

מאיר שטרית (הליכוד):

זו משרה מיותרת, זו הוצאה כספית מיותרת. סגן כזה צריך משרד, מזכירה והוצאות פנסיה. זו עלות כספית אדירה. יכול להיות שאתם רוצים לסדר פה משהו. יש איזה חבר מפלגת העבודה שנמצא בתקופת הפריימריס ואתם רוצים לסדר לו משרה של סגן. אולי זו הסיבה לחוק הזה.

היו"ר י' עזרני:

אבל גם לליכוד – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

יכול להיות שגם לליכוד יש. יכול להיות שגם לש"ס יש. יכול להיות שיש כל מיני בעיות ברשויות מקומיות. הרי אני מכיר את הסחורה. יכול להיות שרוצים לסדר לסגן ההוא משרה ולאחר משרה, מגיעים להסכמה ומסדרים להם משרות.

ידידי רענן כהן, אני שותף אתך להרבה חוקים בכנסת הזאת. רוב הזמן אני מוצא את עצמי מסכים אתך. בהרבה מקרים אני מוצא את עצמי מסכים אתך, ידידי, חבר הכנסת רענן כהן. אבל בזה, רענן, אני לא מסכים אתך מכול וכול. אני חושב שהחוק הזה מיותר. לא על זה צריך לשים את הכסף של מדינת ישראל. לא צריך יותר משני סגנים אפילו בעיר של 250,000 נפש, לדעתי. אילו הייתי שר הפנים, אולי הייתי מצמצם גם את זה. זה היה מייעל את המינהל, מביא ליתר יעילות, חוסך כסף ציבורי ויוצר פחות בלגן ברשויות המקומיות. תאמין לי, פחות סגנים – פחות בלגן.

דוד צוקר (מרצ):

אולי מוטב שלא יהיה ראש עיר ויהיו רק סגנים?

מאיר שטרית (הליכוד):

תן לציבור של אותה עיר להחליף את ראש העיר. בשביל זה יש בחירות. תן להם להחליף את מי שהם רוצים. הנה, תראה, אכלנו אותה. בחרו את הממשלה הזאת ואכלנו אותה ארבע שנים. מה לעשות? זה המצב.

דוד צוקר (מרצ):

לכן בא הסכם אוסלו.

מאיר שטרית (הליכוד):

בגלל זה יש בחירות.

רבותי, חברי הכנסת, אני מציע להסיר הצעה זו מסדר-היום.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת צוקר, אדוני, יושב-ראש ועדת החוקה, לפי הצעתך דעכשיו, תציע חוק של יושב בלי ראש.

דוד צוקר (מרצ):

יושבים סגנים ללא ראש.

היו"ר י' עזרן:

נעבור להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 2

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו

וכהונתם) (תיקון – סגנים נוספים), התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם

בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

ועדת הפנים.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, ועדת הכנסת תחליט. כשיש שתי הצעות, זה הנוהל. הוא המציע – זכותו. אני מודיע שהנושא יעבור לוועדת הכנסת כדי שתחליט.

הצעת חוק מרחב תעשייה משותף, התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת י' ונונו)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעת חוק ג'שלה, הצעת חוק מרחב תעשייה משותף, של חבר הכנסת יוסף ונונו. הנמקה מהמקום. ישיב שר הפנים.

שר הפנים ח' רמון:

אני מבקש להשיב על זה מעל הדוכן.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

שר הפנים ח' רמון:

חבר הכנסת יוסי ונונו, אני מציע שזה לא יהיה מהמקום. החוק חשוב מדי – – –

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק כפי שהיא מנוסחת, הצעת חוק מרחב תעשייה משותף – וקיבלתי את הניסוח של ועדת שרים לענייני חקיקה – נועדה להסדיר מרחב עסקי תעשייתי משותף לכמה רשויות מקומיות המשמש לתעשייה, למסחר, לתיירות או למתן שירותים. הצעת החוק באה להסדיר את הניהול המשותף של המרחב הזה, את חלוקת ההכנסות והאגרות בין הרשויות. היא מסדירה את קביעת התקציב והוצאות הניהול.

אכן, ההצעה עונה על המהפכה שעוברת היום על אזורי תעשייה, שעוברים שינוי – עוברים מאזורים מוזנחים המצויים בהרבה מקומות בחצרות אחוריות של ערים, למרחבים עסקיים ותעשייתיים משותפים גדולים, למרחב גדול, איכותי, מודרני, אשר יכול למשוך ומושך יזמים. כבר היום יש הרבה אזורים משותפים, מרחבים משותפים, גם בצפון, גם בדרום. לכן הצעת החוק הזאת באה להסדיר את המרחבים האלה.

אני גם מתחייב לקבל את הנוסח שנקבע בוועדת שרים לענייני חקיקה, כפי שניסח אותו היועץ המשפטי של משרד הפנים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרני:

אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משרדנו תומך בהצעת החוק של חבר הכנסת ונונו. אם הוא היה יכול ליזום את הצעת החוק, הוא היה יוזם אותה, אלא שלצערי יש לעתים מציאות ביורוקרטית שבה קל יותר למשרד להעביר הצעת חוק דרך חבר כנסת מאשר דרך הפרוצדורה הממשלתית. אם יש מקרה מאפיין למציאות זו, הרי הוא מתואר בהצעת החוק המונחת לפנינו.

היום החוק איננו מאפשר למעשה להעביר ארנונה מרשות אחת לרשות אחרת. המציאות היא, שאנחנו נדרשים להקים מדי שבוע בשבוע מה שקרוי ועדת גבולות, אשר צריכה להסדיר ולהעביר גבולות מרשות אחת לשנייה. בתקופה הקצרה שלי במשרד הפנים התברר לי, שבעיית הגבולות הפנימיים במדינת ישראל סבוכה יותר מבעיית הגבולות החיצוניים. המאבקים סביב שטח שיפוט של רשות הם מאבקים מאוד מאוד קשים, טעונים הרבה מאוד אמוציות. חשבתי שאם נפתור את בעיית הגבולות עם השכנים שלנו מבחוץ הרי שבאנו אל המנוחה ואל הנחלה, והתברר שלא כן הדבר, לצערי הרב. בתקופה שבה אני במשרד אני מנסה לשכנע ראשי רשויות מקומיות ומועצות אזוריות להגיע להסכמות. הדרך היחידה להגיע להסכמות היא, שכולם ירוויחו מהארנונה וויתור על שטח לא יהיה בהכרח ויתור גם על הפירות שאותו שטח יניב לרשות מקומית.

אתן דוגמה של הסכם שנעשה בין קריית-גת, המועצה האזורית יואב והמועצה האזורית שפיר, שבו הועברו שטחים מהמועצות האזוריות הללו לקריית-גת, אבל נחתם הסכם של חלוקת הארנונה שהשטחים האלה יניבו. רק בדרך הזאת ניתן היה להגיע להסכם שהוא חיוני לקריית-גת, חיוני להתפתחותה, ואם לא היינו מגיעים לכך היו הדיונים המשפטיים והבג"צים נמשכים שנים רבות.

צריך להבין גם את המועצות האזוריות. המבנה של המועצות האזוריות היום שונה לחלוטין. שירותים מוניציפליים שהם לא נתנו בעבר הם חייבים לתת היום, כי המסגרות ההתיישבותיות התפרקו, והרבה מאוד נושאים, גם בקיבוצים, לא רק במושבים, באים היום לפתח המועצות האזוריות, והם אינם יכולים ליהנות. הם אומרים: ישבנו שנים רבות על האדמה הזאת; מהחקלאות, מתנובת הארץ כבר קשה להתפרנס, ועכשיו, כשהקרע הזאת מצמיחה ארנונה, אומרים לנו: תוותרו עליה. גם בעניין הזה יש היגיון בתביעות של המועצות האזוריות.

עם זאת, אני מנסה לשכנע אותם שעיסוק בהקמת אזורי תעשייה אינו המומחיות שלהם, ואסור שיהיה. אני מנסה לשכנע אותם להצמיד את אזורי התעשייה שהם רוצים להקים לערים שנמצאות בשכנותם או במרכזם, ויחד לפתח אותם כמרחב תעשייה משותף, או מרחב עסקי משותף. זו בדיוק הצעת החוק של חבר הכנסת ונונו. אם נצליח בכך, נפתור גם את הבעיה של המועצות האזוריות וגם את בעיית ההתרחבות של המועצות המקומיות.

אני דן עם ראש עיריית אשקלון בדיוק בסוגיה הזאת. המועצה האזורית חוף-אשקלון רוצה להקים אזור תעשייה, ואני חושב שהצלחתי לשכנע אותה שאשקלון תקים את אזור התעשייה בסמוך לאזור התעשייה באשקלון, הארנונה תהיה באותו סדר גודל, וכולם ייהנו מהמצב החדש, ולא תהיה מלחמה בין שני הגורמים – כי המציאות היום לא טובה לאף אחד.

אתן דוגמה נוספת. בסיבוב ביל"ו יש מועצה אזורית ברנר, יש עיריית רחובות. הארנונה באזור התעשייה רחובות, האזור העסקי, גבוהה בערך פי-עשרה מזו שבמועצה האזורית ברנר. מובן שהמועצה האזורית ברנר רוצה להעלות את הארנונה, והאוצר לא נותן. רחובות נפגעת בהכנסותיה. לאן היא באה? היא באה בסופו של דבר למשרד הפנים ולמשרד האוצר, ואז, אף שהיא עיר נטולת מענק, היא מקבלת הרבה מאוד סיוע כדי שלא תתמוטט. כל הדבר הזה נובע מכך שאין לנו מבנה חוקי שמאפשר את מה שהצעת החוק של חבר הכנסת ונונו תאפשר.

לכן אנחנו רואים בחוק הזה חוק מרכזי ויסודי ביכולת של צירוף שטחים בין רשויות ופתרון בעיות תקציביות עתידיות של הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות.

אני מאוד מאוד מקווה, שהצעת החוק הזאת תידון במהירות בוועדת הפנים של הכנסת – או בוועדת הכלכלה. בדרך כלל, כל דבר שקשור לרשויות אנחנו מעבירים לוועדת הפנים. אבל אומר לי חבר הכנסת ונונו, שמדובר במרחב תעשייה, וזה שייך אולי לוועדת הכלכלה. אני מוכן לברר את זה בוועדת הכנסת יחד עם יושבי-ראש הוועדות המתאימות, ונעביר את זה במהירות, כי ללא החוק הזה אנחנו תקועים עם ועדות גבולות שעבודתן נמשכת שנה, שנתיים ושלוש שנים, וכשהן מסיימות את העבודה לוקח עוד שנה להתייחס להמלצות, לאחר מכן הבג"צים עוד ארבע-חמש שנים, ובסופו של דבר גם המועצות האזוריות וגם הרשויות המקומיות נפגעות ולא ניתן לפתח את מה שצריך לפתח.

אני מאוד ממליץ לחברי הכנסת להעביר את הצעת החוק הזאת לדיון באחת מוועדות הכנסת, כפי שציינתי. תודה רבה.

היו"ר י' עזרני:

אנחנו מצביעים.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מרחב תעשייה משותף, התשנ"ו-1995,

לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, עשרה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שהחוק הזה עבר בקריאה טרומית, והוא יועבר לוועדת הכלכלה לשם הכנתו לקריאה ראשונה. תודה.

הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – פטור מהיטל השבחה לנחלה חקלאית),

התשנ"ו-1995

(הצעת חבר הכנסת י' שמאי)

היו"ר י' עזרן:

רבותי חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה הבאה, הצעת חוק ג'תכד, הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – פטור מהיטל השבחה לנחלה חקלאית), התשנ"ו-1995, מאת חבר הכנסת יעקב שמאי. חבר הכנסת שמאי, בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הכנסת דנה לאחרונה בנושאים שונים הקשורים בחקלאים במדינת ישראל.

לא אחת דיברתי על הפער, על ההבדלים בין הסקטור החקלאי הקיבוצי לסקטור החקלאי המושבי. דיברתי על האפליה הנוראית והמדעימה בין שני סקטורים חקלאיים, בין קבוצת החקלאים המושביים לבין קבוצת החקלאים הקיבוציים.

אבל גם בקרב הסקטור של החקלאים המושביים קיימת בעיה, ואני רוצה להביא אותה לפני הכנסת. מתיישב חקלאי באשר הוא, הוא חבר באגודה. רוב החקלאים, אין בינם לבין מינהל מקרקעי ישראל חוזה ישיר, אלא יש להם החוזה שבין האגודה לבין המינהל. החוזה נחתם בין המינהל לבין האגודה, וההסכם הוא בין האגודה לבין בעל הנחלה. לעומת זאת, יש חקלאים שחתמו ישירות עם מינהל מקרקעי ישראל, ואז נוצר עיוות בין שתי קבוצות החקלאים הללו בתוך המושב. הקבוצה שחתומה

ישירות, בין החקלאי לבין המינהל, אם וכאשר מעביר בעל הנחלה את הנכס לבן משפחה, הוא מחויב בתשלום מס השבחה. לעומת זאת, חבר מושב שבו האגודה חתומה עם המינהל והוא מחזיק את הנחלה במסגרת ההסכם בינו לבין האגודה, אם וכאשר הוא מעביר את הנחלה לבן משפחה, הוא פטור ממס השבחה.

העיוות הזה הוא עיוות נוראי. זה עיוות שלא יעלה על הדעת שהכנסת יכולה להרשות לעצמה להשאיר אותו. ומדוע? זה מושבניק וזה מושבניק, זה חקלאי במשק מתוכנן וזה חקלאי במשק מתוכנן. זה חקלאי במשק מתוכנן שזכה והוא רשום וחתום על החוזה בינו לבין המינהל ישירות, וזה חקלאי במושב שיש בו הסכם בין האגודה לבין המינהל, והוא מחזיק את הקרקע במסגרת ההסדר בינו לבין האגודה.

אני שמעתי את עמדת הממשלה. אדוני שר הפנים, עמדת הממשלה במקרה הזה היא מוזרה מאוד, מכיוון שלפעמים לא יודעים, לפעמים לא מבינים. כאשר נציג האופוזיציה מגיש הצעת חוק, מייד, רק בגלל היותו נציג האופוזיציה, מקבלים החלטה להסיר את הצעת החוק, לא בודקים את הדברים לעומקם.

אדוני שר הפנים, אני פונה אליך ישירות, אתה הרי מכיר את מנגנון הכנסת. זו הצעה טרומית. אני מאמין, שלאחר שחבריי בוועדה ילמדו את הנושא, הם יבינו את העוול הקיים בין שתי הקבוצות הללו, בין הקבוצה שחתומה ישירות עם המינהל לבין הקבוצה שחוכרת את הקרקע ומחזיקה בנחלה במסגרת האגודה. מאחר שהעיוות הזה זועק לשמים, אני קורא לך, אדוני שר הפנים, שלא לקבל את החלטת הממשלה, שהחליטה נגד, כי הנגד הזה ממשיך לגרום עוול לקבוצת החקלאים הזאת.

אני פונה אליך לבדוק את הנושא לגופו של עניין בוועדה, ויש זמן לבדוק אותו. אני סמוך ובטוח, שכאשר חבריי ישבו בוועדה, כפי שאמרתי קודם לכן, וילמדו את הדברים, הם יראו בעצם את העוול שזועק לשמים ויפתרו את הבעיה.

אני רוצה לומר משפט נוסף. אין בארץ קיבוץ שישלם מס השבחה כאשר מעבירים, כיוון שהחברות בתוך הקיבוצים היא בתוך המערכת שלהם, ואני לא רוצה להרבות דברים. אני אומר: די לאפליה הקיימת, בגדול, בין המושבניק לבין הקיבוצניק. אל ניצור פה את האפליה של העברת הנחלה, של העברת הנכס בתוך המשפחה. נפטור את כולם בצורה שווה, כאשר מעבירים את הנחלה לבן משפחה במסגרת החקלאית. תודה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת שמאי. אבקש מכבוד שר הפנים להשיב.

שר הפנים ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להרגיע את חבר הכנסת שמאי. אני לא מכהן זמן ממושך כשר הפנים, אבל אני יכול לומר לך שהעברתי ותמכתי בלא מעט הצעות חוק של חברים מהאופוזיציה. לכן נוריד את הנימוק הזה מסדר-היום ונדון בהצעתך לגופה.

יותר מאשר אני מייצג את משרד הפנים בעניין, אני רוצה לומר שאנחנו כממשלה מייצגים את האינטרס הכלכלי, וכל ההיטלים נובעים מהחלטות תקציביות בנושא.

הממשלה, חבר הכנסת שמאי, מתנגדת להצעת החוק שבאה לפטור מהיטל השבחה חקלאים שרקקעותיהם הופכות לרקקעות למגורים.

לפי המצב המשפטי הקיים, נכון להיום, לעניין גביית היטל השבחה אין הבחנה בין נחלות חקלאיות הנכללות במסגרת הסכמי המשבצת לשלוש שנים של האגודות השיתופיות לבין כאלה שאינן נכללות במסגרת הסכמי המשבצת הנ"ל ולגביהן נחתמים חוזים בין בעלי הזכויות בנחלה לבין המינהל. כמו-כן אין הבחנה לאותו עניין בין בעלי זכויות חכירה בנחלות לבין כאלה שהם בעלי זכויות חכירה ברקקע חקלאית שאיננה נחלה. על-פי החוק ועל-פי הפסיקה, על כל הנ"ל חל היטל השבחה מכוח היותם זכאים לחוזה חכירה לדורות.

דברי ההסבר להצעת החוק, כאילו חלק מחברי האגודה בעלי הנחלות עלולים להיות מחויבים בתשלום היטל השבחה וחלקם פטורים ממנו, אינם משקפים את המציאות.

חבר הכנסת שמאי, אני מציע לך הצעה שאולי תקבל אותה. אם אתה תוכיח לי שיש אפליה בלתי סבירה בין שני מושבניקים שגרים באותו מושב – –

יעקב שמאי (הליכוד):

או במושבים שונים.

שר הפנים ח' רמון:

– – או במושבים שונים, ורק כתוצאה מסוג ההסכם הם מופלים לרעה, אני בהחלט אשקול מחדש את עמדת הממשלה.

אבל, לפי הבריורים השטחיים – אני מודה, הבריורים השטחיים שעשיתי – הטענות שאתה מעלה אינן משקפות את המציאות. להיפך, אחרי בדיקה וקבלת ההמלצות של הדרג המקצועי עליה, שקבלת הצעת החוק תיצור אפליה בלתי רצויה בין שני סוגי חברי האגודה, ששניהם בעלי זכויות ברקקע, אולם הזכויות מוסדרות באופן שונה מבחינה חוזית וארגונית. ההצעה שלך תיצור את האפליה הבלתי-סבירה שנגדה אתה יוצא.

והערת אגב קצרה בנושא של המושבים. אתה יודע, חבר הכנסת שמאי, שבכל מה שקשור לחוקים של תכנון ובנייה הממשלה הזאת נקטה צעדים מרחיקי לכת, אפילו שנויים במחלוקת, על מנת ליישם את דוח-קדמון בכל הקשור לנחלה א' של המושב. ניתנו הנחיות בהתאם, עם כל הבעיה ועם כל הקושי, מתוך הכרה במצוקה שקיימת בתנועה המושבית ובקרב המושבים.

לכן אני מבקש ממך, חבר הכנסת שמאי – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

דוח-קדמון אומנם אושר בממשלה, אבל הוא לא מבוצע. עובדתית ממשיכים להגיש תביעות.

שר הפנים ח' רמון:

חבר הכנסת שמאי, יש הבדל בין הגשת תביעות, שזה הליך חוקי שאיננו קשור לנושאים, לבין – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

– – –

שר הפנים ח' רמון:

חבר הכנסת שמאי, כיוון שרק בשבועיים האחרונים העברתי הנחיות לאישור דוח-קדמון לגבי כל מה שקשור בנחלה א', לגבי מה שקשור בחלופה תעסוקתית בלתי חקלאית, והדברים הללו מיושמים, מה לעשות שאפילו בקטע הזה לא תוכלו לנגח את הממשלה בכל מה שקשור לעניין המושב.

גדעון פת (הליכוד):

מי רוצה לנגח את הממשלה?

שר הפנים ח' רמון:

לא חבר הכנסת פת. בעניין המושבים בוודאי לא. אם כך, אני מוחק את העניין. וכיוון שכך, אני רוצה לבשר לך – – –

גדעון פת (הליכוד):

שאל את אביטל. לא היה שר פנים כל השנים האלה – – –

שר הפנים ח' רמון:

חבר הכנסת גדעון פת, אני מציע לך לשאול את חבר הכנסת אביטל לגבי יישום דוח-קדמון בחודש האחרון, מאז אני מכהן בתפקידי כשר הפנים, לרבות ההנחיות שעברו לוועדות בניין ערים – –

גדעון פת (הליכוד):

אני שמח לשמוע זאת, תבוא עליך הברכה.

שר הפנים ח' רמון:

– – ואני שמח שכל חלקי הבית מברכים על כך, ללא הבדל בין אופוזיציה לקואליציה.

לכן אני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום של הכנסת. תודה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לכבוד שר הפנים. אנחנו עוברים להצבעה.

רענן כהן (העבודה):

אני יכול להציע משהו? אני מציע, חבר הכנסת שמאי, שתהפוך את זה להצעה לסדר-היום.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היות ששר הפנים הודיע מעל הבמה, שהבדיקה היתה אומנם בדיקה שטחית – –
–

שר הפנים ח' רמון:

לא, לא. הממשלה בדקה באופן מעשי, אני – – –

היו"ר ח' חדאד:

שר הפנים לא אמר שזו בדיקה שטחית.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני חוזר ומצטט את הדברים שהשר אמר, במלואם. השר אמר, שהבדיקה היתה אומנם שטחית, אבל – – –

שר הפנים ח' רמון:

לא – שאני אישית בדקתי באופן שטחי – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

הואיל ושר הפנים אמר שהוא מוכן לבדוק את העניין לגופו, בהנחה שיש פה אפליה בין שני מושבניקים שונים, אני מציע לדחות כרגע את ההצבעה. אני אשב עם שר הפנים – – –

שר הפנים ח' רמון:

– – –

קריאות:

– – –

יעקב שמאי (הליכוד):

לדחות את ההצבעה, לא למחוק אותה. אל תהרגו את הצעת החוק, בעיקר כששר הפנים לא פסל –
– –

שר הפנים ח' רמון:

אני מציע להפוך את זה להצעה לסדר-היום. אם אתה לא מסכים, חבר הכנסת שמאי, אני לא מסכים. תהפוך את זה להצעה לסדר-היום.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני לא אהפוך את זה להצעה לסדר-היום. אני מבקש רק לדחות את ההצבעה. ואני אשב עם שר הפנים עם הנתונים, אני רוצה לשמוע מה הוא יגיד בפעם הבאה. אני רוצה לשמוע אם שר הפנים מסכים או לא.

היו"ר ח' חדאד:

אי-אפשר לדחות את ההצבעה. שר הפנים אומר שהוא לא מסכים, אז אני לא יכול לדחות.

שר הפנים ח' רמון:

אני מציע להפוך את זה להצעה לסדר-היום. אם חבר הכנסת שמאי מסכים – – –

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת שמאי, תן לי רק רגע. אני מבקש ממך שתהפוך את זה להצעה לסדר-היום. יש פה כמה דברים. אם לא, אז בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני האמנתי שחברי הכנסת מסיעת העבודה אכן מצביעים באמת בהתאם לצו מצפונם. אבל אני גם שמעתי את שר הפנים, והדברים נרשמו והוקלטו. את זה ניסיתי לבדוק, וזו היתה הסיבה לבקשה שלי לדחות את ההצבעה, כדי לשבת עם השר ולהוכיח לו שאכן קיימת האפליה הזאת, בניגוד למה שהוא אומר.

אומר לי שר הפנים עכשיו, בקריאת ביניים, שחס וחלילה. עכשיו אני רואה את הגיוס הגדול שלכם כאן, ואם אתם מבקשים להפוך את הצעת החוק הזאת להצעה לסדר-היום, הרי בעצם אתם רוצים להרוג אותה, גם שר הפנים וגם חבר הכנסת רענן כהן.

אני פעלתי מתוך כנות ומתוך אמונה שאפשר לפתור את הבעיה, אבל אני לא רואה את הרצון הזה אצלכם. אתם מאלצים אותי בעצם לבקש להעמיד את זה להצבעה. אבל אני מעמיד אתכם במצב קשה: אתם תצביעו נגד ותמשיכו לגרום לעיוות הזה. העיוות הזה של המושבניקים יובא בפני המושבניקים ויראה מה הן הכוונות האמיתיות שלכם, אלא אם כן יקבל שר הפנים את ההצעה שלי לדחות את הצבעה.

קריאות:

לא, לא.

יעקב שמאי (הליכוד):

אם כן, אני מבקש להעמיד את הצעת החוק שלי להצבעה.

היו"ר ח' חדאד:

טוב, אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 20

נמנעים – אין ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – פטור מהיטל

השבחה לנחלה חקלאית), התשנ"ו-1995, נתקבלה.

היו"ר ח' חדאד:

שישה בעד, 20 נגד, נמנעים אין. הצעת החוק לא נתקבלה. אני מבקש להודיע שיושב-ראש הישיבה הצביע במקום יושב-ראש הכנסת.

**הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – תחנות לבריאות המשפחה), התשנ"ה–
1994**

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' חדאד:

אנחנו עוברים להצעת חוק ב'תקצו', הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – תחנות לבריאות המשפחה), התשנ"ה–1994. אני מזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי בשם כמה חברי כנסת. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני 80 שנה, ב-1916, הוקמה בירושלים התחנה הראשונה לבריאות המשפחה, שנקראה אז טיפת-חלב. היוזמת היתה הגברת הנרייטה סאלד, נשיאת ארגון "הדסה" אז, שראתה בכך שירות חיוני של הדרכה לאמהות וגם של חלוקת חלב לילדים עניים, יהודים וערבים.

אני חושבת, שהשירות הזה, שקם לפני 80 שנה, הוא אחד ההישגים הגדולים של הרפואה הציבורית בישראל, ובעולם כולו מובעת הערכה אליו. והנה, השירות החשוב הזה, שפרוס היום מצפון ועד לדרום, מקריית-שמונה ועד אילת, השירות שתרם תרומה מכרעת להורדת שיעור תמותת התינוקות במדינת ישראל ולכך שרמת החיסונים בארץ גבוהה מאוד ולכך שיש גילוי מוקדם של ליקויים בהתפתחות – קיומו של השירות החשוב הזה נמצא כרגע תחת איום.

הצעת החוק המונחת לפניכם, אשר הוצעה על-ידי קבוצת חברי הכנסת, באה להבטיח את המשך קיומו של שירות התחנות לבריאות המשפחה כשירות ציבורי ולמנוע את העברתו לאחריות ולניהול של קופות-החולים במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אני יודעת שחברי הכנסת כולם מודעים לעובדה, שרבע מכלל הילדים במדינת ישראל חיים מתחת לקו העוני, שעדיין יש פערים גדולים מאוד ברמת החיים, ברמת שירותי הבריאות, ברמת היכולת של ההורים לדאוג לילדים, בעיקר במשפחות מרובות ילדים. לכן אסור בשום אופן לעשות צעד כלשהו שיש בו סיכון כלשהו שהשירות החשוב ביותר הזה, שניתן היום לכל אשה הרה ולכל תינוק ופעוט עד גיל חמש, ייפגע.

במדינת ישראל נרשמה ירידה חשובה בשיעור תמותת התינוקות, אך עדיין יש פערים גדולים. שיעור תמותת התינוקות עדיין כפול בקרב האוכלוסייה הערבית. 13.2 מקרי מוות ל-1,000 לידות, לעומת 5.7 מקרי מוות ל-1,000 לידות באוכלוסייה היהודית. פער זה רק מחזק את החשיבות של הצורך בפעילות מונעת בהיקף ארצי.

יושב כאן סגן שר הבריאות, חבר הכנסת נואף מסאלחה, ואני חושבת שהוא יוכל לספר מניסיונו מה עשתה הממשלה הנוכחית כדי להקים עוד ועוד תחנות לבריאות המשפחה באזורים וביישובים שבהם לא היו תחנות ועד כמה גדול שיעור ביקורי האוכלוסייה בתחנות האלה. ואני חושבת שזה הישג שאסור לפגוע בו.

חברי הכנסת, אנחנו נמצאים שנה לאחר שהחלו להפעיל את חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ההפעלה של השנה הזאת הוכיחה, שפיצול האחריות לחיסונים ולמעקב אחרי נשים הרות ואחר התפתחות הילד בין הקופות, עלול להגביר את הסכנה של התפרצות מגפות ולפגוע באופן חמור בילדים, ובעיקר בילדים עניים.

היתה לי פגישה עם אנשים בעלי תפקידים בכירים מאוד בארבע קופות-החולים. כולם סיפרו לי עד כמה הם נתקלים בקשיים בלתי רגילים בנוסותם לספק שירות לאותה קבוצה של מבוטחים שלא מקבלת היום שירות בקופת-החולים הכללית וכו'. סיפרו לי את המקרה של העיר הרצלייה. בעיר הרצלייה יש היום ארבע תחנות לבריאות המשפחה. כל קופה יש לה תחנה משלה. אבל אם נשאלת השאלה, האם כל הילדים וכל הנשים ההרות בעיר הרצלייה אכן מקבלים את השירות החיוני הזה, אין תשובה, כי כל קופה יודעת רק על הילדים ועל הנשים שמגיעים אליה. ומה קורה ליתר הילדים? האם כולם מגיעים? אין שום פיקוח. הדוגמה הזאת של העיר הרצלייה צריכה להדליק נורה אדומה בפני כל מי שרוצה לשנות את המצב הקיים.

אני רוצה לסיים ולהביא רק דוגמה אחת שתמחיש עד כמה הדבר חשוב. הזכרתי את שיעורי החיסון בארץ, ואני רוצה להגיד שהם מהגבוהים בעולם. 91% מהילדים מחוסנים נגד שיתוק ילדים; 90% – נגד חצבת, שעלת ודיפתריה. והנה, יש דוגמה של ארץ שבה השירות הזה ניתן על-ידי רופאים, ארצות-הברית, שהשירות בה ניתן על-ידי רופא הילדים ולא על-ידי תחנות לבריאות המשפחה, ובה שיעור הילדים המחוסנים אינו עולה על 60%.

לכן אני חושבת, שכאשר כל הגורמים המקצועיים בשטח, כאשר כל הארגונים שדואגים לזכויות הילד, כמו המועצה הלאומית לשלום הילד, שרק לאחרונה פרסמה מחקר חשוב מאוד בנושא הזה, של פרופסור חוה פלטי, כאשר כל מי שאחראי בתוך קופות-החולים, לכולם יש אותה דעה – אנחנו מציעים שמחוק ביטוח בריאות ממלכתי, מהתוספת השלישית, יימחק הסעיף בדבר תחנות לבריאות המשפחה, ועל-ידי כך יישארו התחנות לבריאות המשפחה באחריות משרד הבריאות וימשיכו לתת את השירות החשוב הזה.

אני רוצה להדגיש, שהצעת החוק הזאת לא כרוכה בשום עלות כספית. מדובר בדיוק באותה עלות כספית של השירות הזה היום. אף אחד לא מבקש אפילו אגורה אחת. אבל אנחנו כן רוצים שמשרד הבריאות יוכל להמשיך ולנהל את השירות הזה.

אדוני היושב-ראש, אם הצעת החוק הזאת תזכה לתמיכת הכנסת, אני מבקשת להעביר אותה להמשך הטיפול לוועדה המשותפת לגיל הרך, לאחר שאני סיכמתי את הנושא הזה עם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת יוסי כץ.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מבקש מסגן שר הבריאות, חבר הכנסת נואף מסאלחה, להשיב.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על-פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, השירות הניתן במסגרת התחנות לבריאות המשפחה כלול בשירותי הבריאות שנתנה המדינה לפרט ערב תחילתו של חוק זה.

החוק קובע בסעיף 69(א), כי "עד להשלמת העברתם לקופות-החולים של שירותי הבריאות שניתנו לפרט על-ידי המדינה ערב תחילתו של חוק זה, כמפורט בתוספת השלישית, ייתן משרד הבריאות את אותם שירותים כולם או חלקם, בין בעצמו ובין באמצעות נותני השירותים".

המשמעות – החוק צילם מצב קיים. כמו-כן, המדינה תמשיך לתת את השירות כל עוד לא החליט משרד הבריאות אחרת.

היות שאין בכוונתנו להעביר בשלב זה את התחנות לבריאות המשפחה לקופות-החולים, איננו רואים כל צורך בשינוי חקיקתי.

כאן אנו חייבים להעיר, שהצעת החוק בנוסח שמובא למליאה אינה תואמת את דברי ההסבר לחוק. חברת הכנסת גוז'נסקי, קבלתו של חוק זה על-ידי הכנסת משמעותה ביטול הזכאות לשירותי הבריאות בתחנות לבריאות המשפחה, ולא כפי שבוודאי התכוונה חברת הכנסת גוז'נסקי – השארתם באחריות המדינה.

אדוני היושב-ראש, זו העמדה הרשמית. אני כסגן שר הבריאות, אחראי כבר שלוש שנים וחצי לתיק בריאות הציבור – מטעם השר הקודם ומטעם השר הנוכחי. אני לא רוצה להתפאר כאן. אתן רק דוגמה. אני אחראי לשני מגזרים, לסקטור היהודי ולסקטור הערבי. אם ממשלות ישראל הצליחו דרך מפעל הפיס והמועצות לבנות במגזר הערבי רק 40 תחנות קטנות, ואנחנו הצלחנו בשלוש שנים וחצי, לרבות שנת 1996, לבנות 80 תחנות מודרניות – 80 תחנות, עם אחיות, כל תחנה מאוישת בתקן וחצי של אחיות; גם בעיירות הפיתוח, גם בשכונות. ואם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי נתנה דוגמאות של 90%-ו-91% – בהיקף החיסונים בנגב הגענו ל-94%. הבאנו תחנות נידודות. למה? כי יש סוגי מחלות, שאם אתה מחסן נגדן אפילו 97%, יש סכנה שה-3% הנותרים ידביקו את היתר. ולכן מצב הבריאות והחיסונים במדינת ישראל הוא מהטובים בעולם. אנחנו אולי אחרי סקנדינביה. אני לא רוצה להתפאר, אבל אנחנו הרבה יותר טובים ממערב-אירופה, וודאי שאני לא משווה עם מדינות אחרות.

אני אומר לחברת הכנסת גוז'נסקי ולחברי הכנסת המכובדים, זה לא עניין של אגואיזם, אני פונה ברשות הממשלה הזאת, ואומרים לי, מתווכחים, מה אתה פונה לקופות-החולים? אני אומר: אני פונה לעם, בכסף של העם, בכסף הציבורי. אני לא פונה למשרד הבריאות ולקופות-החולים. אבל אני לא רוצה שיובן כאן שאני אגואיסטי, זאת אומרת, שאנחנו במשרד רוצים להחזיק נכסים. אני מפחד בגלל הגירעון של קופות-החולים, בגלל החוב של 4 מיליארדי שקל בקופה אחת. אני מפחד שהנכס הזה, של חיסונים, של מעקב אחר נשים הרות ותינוקות עד גיל שנתיים, האנשים, הנשים והטף יפלו בין הכיסאות. למה? כי קופת-חולים אחת – ואני לוקח שוב את עיירות הפיתוח ואת המגזר הערבי ואת

השכונות – קופה אחת מכסה 80%, אחרת – 10%, והשלישית – 3%. אז איך תחלקו את טיפות-החלב, את התחנות לבריאות הציבור?

לכן אני מציע לאשר את הצעת החוק, אבל אני אומר לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי ולכנסת המכובדת: חייבים לתאם עם השר, כי הכוונה שלנו היא אחת – לא להרבות בנכסים, אלא לשמור על הדבר היפה הזה, שהוא לטובת כולנו. ונדון בוועדה, אפילו בוועדה המשותפת, אני לא מתנגד, מפני שהכתובת היא ועדת העבודה והרווחה, אך אני לא מתנגד שוועדת המשנה תדון בהצעת החוק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זו לא ועדת משנה, זו ועדה משותפת.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

ועדה משותפת. ושיהיה תיאום עם השר ועם הנהלת המשרד כדי שננסח את הצעת החוק, נשמור ונרחיב ולא נפגע. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לסגן שר הבריאות.

אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על העברת הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לוועדה המשותפת לגיל הרך. כך סיכמתי עם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני מציע שהנושא יעבור לוועדת העבודה והרווחה, ומשם לוועדה המשותפת לגיל הרך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בסדר, נעביר לוועדה.

היו"ר ח' חדאד:

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – תחנות לבריאות המשפחה),

התשנ"ה-1994, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח' חדאד:

14 בעד, אין נגד, אין נמנעים. ההצעה עברה לוועדת העבודה והרווחה.

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – תשלום עבור תרופות), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)

היו"ר ח' חדאד:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – תשלום עבור תרופות), התשנ"ה-1995; מס' ב'תתקמ. חבר הכנסת דיין, בבקשה. הנמקה מהמקום.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מעלה מדברת על מתן הנחה של 50% בתשלום בעד תרופות לנזקקים, לאלה שמקבלים קצבת זיקנה וקצבת הבטחת הכנסה.

ידוע היום שהאוכלוסייה הקשישה במדינת ישראל היא זו שצורכת הרבה יותר תרופות בגלל מצב הבריאות, ולצער הרב, לפעמים מתוך קצבה של 500 או 600 שקל הם מוציאים קרוב ל-300 שקל בגין תרופות.

אני מאוד שמח שיש כאן הסכמה גם של הממשלה, גם של השר ושל ועדת השרים לענייני חקיקה לתמוך בהצעת החוק הזאת. אין לי מה להוסיף עוד. אני מקווה, שבמסגרת החוקים שאני משתדל לחוקק עבור האוכלוסיות החלשות, הם לא יצטרכו ליהנות מההנחה בתרופות, אבל אם חלילה כן יצטרכו, הרי שהם ייהנו גם מהחוק הזה. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת דיין. אדוני סגן שר הבריאות, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עמדת הממשלה היא לתמוך בהצעת החוק, בתנאי שחבר הכנסת דיין יסכים לנוסח שעל-פיו ההנחה בתרופות תינתן בגובה של 50% לפי הסל לקשישים מקבלי הבטחת הכנסה, ואז להעביר לוועדה לדיון בצירוף יתר הצעות החוק בנושא.

דרך אגב, אם הצעת החוק הזאת תעבור, נשלב את כולן יחד וזכותך נשארת כמחוקק וכמציע ההצעה.

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד לחקיקה שעשינו, אכן יש אוכלוסיות לא רק של קשישים שנמצאים מתחת לקו העוני. יש קבוצות של אנשים חולים כרוניים שגם להם אין כסף. כי ברגע שאתה אומר קשיש, לא כולם בריאים ומצבם לא משתפר עם הזמן. אני חושב, שהצעת החוק מאוד צודקת, וכל עיוות בחוק הזה אנחנו חייבים לתקן. אני בעד אישור ההצעה.

היו"ר ח' חדאד:

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון תשלום עבור תרופות), התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח' חדאד:

עשרה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שההצעה תועבר לוועדת העבודה והרווחה.

הצעת חוק קיזוז מסים (תיקון – קיזוז קצבה בגין חוב מס), התשנ"ו-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' חדאד:

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק קיזוז מסים (תיקון – קיזוז קצבה בגין חוב מס), התשנ"ו-1995; מס' ג'תלה. אני מזמין את חבר הכנסת דוד מגן להגיש את הצעת החוק.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נכבדי חברי הכנסת, נכבדי ממלא-מקום שר האוצר, שר התעשייה והמסחר מיכה חריש, הצעת החוק המונחת בפניכם היא יוזמה משותפת לחברי הכנסת אברהם הירשזון, שאול עמור ויעקב שפי ולי, הצעה מקיר לקיר.

חבר הכנסת הירשזון הוא זה אשר היה צריך לנמק את ההצעה בפניכם, אלא שהוא מצוי כרגע בעיצומו של דיון בבג"ץ בעתירה שהוא הגיש בעניין זכאותם של נכי רדיפות הנאצים בישראל לקבל את הפיצויים המתאימים, בהיקפים המקבילים לפיצויים שממשלת גרמניה משלמת, ואני מקווה כי בעוד שעה-שעתיים המאבק הארוך שלו יישא פרי ובג"ץ יאמר את דברו לפי מיטב המסורת, ההגינות, הצדק והיושר.

הצענו, כי בחוק קיזוז המסים ייאמר בסעיף 1א בפסקה (ב) – אני מדגיש את העיקר, אדוני השר – אוצר המדינה אינו רשאי לקזז קצבה כנגד חוב מס המגיע מהזכאי לקצבה.

כידוע, חוק קיזוז מסים מדגיש אפשרות קיזוז מס, תוך הגבלת האפשרות לקיזוז גמלה. אנחנו מבקשים רק להדגיש, כי בחוק אין לפגוע בגמלה המיועדת בעיקרה למטרה קיומית סיעודית, והחזרים המגיעים לאוצר המדינה מהזכאי לגמלה יועברו בדרכים אחרות המעוגנות בחוק.

גם אם הצעה זו עלולה לעתים לסרב את דרכי הגבייה, ואנחנו היוזמים מודעים לכך, יש לזכור, כי היא מושתתת על עקרונות שנקבעו בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. לא ייתכן, כי אדם אשר חייב לשלטונות המס חוב כלשהו, יהיה אחראי במחדלו למחסור לילדיו. לא ייתכן, כי קשיש הזכאי לקצבה וחייב לשלטונות המס חוב כלשהו, יהיה הגורם לכך שרעייתו ויתר שאיריו יסבלו חרפת רעב.

אנחנו חושבים, כי הכלל שאבות אכלו בוסר ושיני הבנים תקהינה, הכלל בסימן השאלה הרועש והרועם צריך להופיע כאן. אין שום קשר, למרות הסרבול המסוים בגביית החוב, בין הזכאות הקיומית האלמנטרית של אדם, ובמיוחד של שאיריו התלויים בו וסמוכים על שולחנו, לבין חובות שהוא חייב לרשות. יושב-ראש ועדת החוקה, חבר הכנסת דדי צוקר, בוודאי יוכל להדגיש ולהצביע בפניך, אדוני השר, ואתה יודע על הרבה מאוד אמצעים שהשלטונות יכולים לנקוט כדי לגבות בסופו של דבר את החוב. אנחנו מדברים כאן בדרך כלל על חובות של הפרט למדינה, פרט נזקק או ששאיריו נזקקים, ובדרך כלל מדובר כאן בפרוטות, ועל-פי כל קנה מידה.

אנחנו מבקשים עקרונית, על בסיס הדברים שנקבעו בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, להפריד בצורה מוחלטת בין הזכאות לקצבה, שהיא בדרך כלל קצבה קיומית של בעל החוב, וחשוב יותר של התלויים בו, לבין החובות האחרים לרשות.

אני מודה שזו הצעה עקרונית, ואני מאמין שהכנסת, כדרכה בשנים האחרונות, תיתן את דעתה בצורה חיובית כך שוועדת העבודה והרווחה תוכל לתמוך בעניין ולקדם אותו תוך בדיקת כל המרכיבים האחרים, יחד עם משרד האוצר, כפי שהתחייבנו קודם בשיחה פרטית לעשות זאת בהמשך.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. אבקש מכבוד שר התעשייה והמסחר, ממלא-מקום שר האוצר, להגיב על ההצעה. בבקשה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אומנם אני עונה כממלא-מקום שר האוצר בנושא שהוא בתחום האחריות של האוצר כאשר אני חייב לומר, שלמרות הכוונה הטובה הגלומה בהצעה, הממשלה מצאה שאין היא יכולה לתמוך בחוק, ואני חייב להביע התנגדות להצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן.

חוק קיזוז מסים, התש"ם-1980, עניינו בקיזוז חובות מס כנגד החזרי מס ולא כנגד כל תשלום אחר. האפשרות לקזז חובות מס הכנסה כנגד קצבאות ילדים, על-פי סעיף 312ב(2) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, מוגבלת כך שהכנסתו של החייב לא תפחת מסכום מינימום מסוים הקבוע בחוק הבטחת הכנסה. סכום זה מחושב תוך התייחסות להרכב המשפחה של אותו אדם.

קצבאות הילדים משולמות מקופת המדינה, ולכן יש היגיון בשלילת קצבאות, כאמור, מנישומים אשר באופן שיטתי אינם משלמים את מסיהם, מסים אשר משמשים, בין היתר, לתשלום קצבאות הילדים.

אציין עוד, כי הקיזוז כנגד קצבאות הילדים לא רק מוגבל כך שלא יפגע במינימום הכנסה מובטחת, אלא שהוא משמש אמצעי לגביית חובות המס לאחר שננקטו הליכים אחרים לגביית חובות אלה. ביטול ההוראה המאפשרת קיזוז כאמור הינו בבחינת פרס לסרבני מס.

נושא נוסף, אדוני היושב-הראש: עלות הצעת החוק מוערכת בכ-25 מיליון שקלים בשנה, ולא נקבעו בהצעת החוק מקורות מימון להצעה.

לאור האמור לעיל, אבקש מן הכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר-יומה. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לכבוד שר התעשייה והמסחר.

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 1

נמנעים – 1 ההצעה להעביר את הצעת חוק קיזוז מסים (תיקון – קיזוז קצבה בגין

חוב מס), התשנ"ו-1995, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ח' חדאד:

שישה בעד, נמנע אחד ואחד נגד.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, אני פשוט לא הספקתי להגיע למקום. לחצתי וההצבעה שלי לא נקלטה.

דוד מגן (הליכוד):

צריך לרשום את השר.

היו"ר ח' חדאד:

כבוד השר, הדבר הזה נרשם בפרוטוקול. נוסיף עוד אחד.

רענן כהן (העבודה):

גם אני הצבעתי נגד.

היו"ר ח' חדאד:

כבוד השר, לאיזו ועדה התכוונת להעביר את הצעת החוק?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני התנגדתי, אבל אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

היו"ר ח' חדאד:

טוב, ההצעה תועבר לוועדת הכספים.

דוד מגן (הליכוד):

אני ביקשתי שהיא תועבר לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ח' חדאד:

ועדת הכנסת אולי תכריע בנושא.

הצעת חוק סמכויות שעת-חירום (הגבלת פרסום מטעמי ביטחון), התשנ"ד-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' חדאד:

אנחנו עוברים להצעת חוק סמכויות שעת-חירום (הגבלת פרסום מטעמי ביטחון), התשנ"ד-1993, מס' תתרנ"ט. ינמק חבר הכנסת דוד צוקר בשם כמה חברי כנסת. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשבוע שעבר, בפגישה של ועדת העורכים עם ראש הממשלה, נשמעה לראשונה מאז 1948 ועדת העורכים מודה באופן גלוי, פומבי, פתוח, שהסדר הצנזורה הקיים פשט את הרגל, והם פנו אל ראש הממשלה וביקשו ממנו שהממשלה תנסח הסדר חדש. לראשונה הכירה ועדת העורכים, זו שהיתה שותפה להסדר ברית בלתי קדושה בעליל זה שנים רבות, במה שהכירו המקומונים כבר לפני שנים, במה שעיתון "חדשות" הכיר כבר לפני שנים, במה שעיתון "הארץ" הכיר כבר לפני למעלה משנה, שההסדר הזה אין לו קיום במדינה דמוקרטית, אין לו קיום במדינה חופשית.

בכלל, כל הסדר שכוחו נובע מתקנות ההגנה (שעת-חירום), אם אפשר להחליפו בהסדר ישראלי, דמוקרטי, חופשי, ראוי שיעשה כך. אין קיום במדינה חופשית להסדרים הנשענים על תקנות ההגנה (שעת-חירום), ומי שמכיר את התקנות המתאימות שעניינן צנזורה בתקנות ההגנה (שעת-חירום), יתפלץ: הסדרים המקנים סמכויות מרחיקות לכת, טוטליטריות ממש, בלתי דמוקרטיות בעליל, לצנזור, למדינה, נגד כל מי שמבקש להחזיק דבר מה כתוב, להוציא אותו, להכניס אותו לארץ, לפרסם – הסדרים שחייבים לעבור מן העולם.

ההסדר הזה מקיים בכפיפה אחת את צה"ל, שלטונות הביטחון, הממשלה, מצד אחד, יחד עם עורכי עיתונים, שבהגדרה חייב וצריך להיות מתח ביניהם, כאשר לממשלה יש תפקיד אחד, ולרשות המפרסמת, למדיה, צריך להיות הסדר אחר. כתוצאה מההסדר הזה נוצר מצב שבו יש תחום אחד בחיים הציבוריים בישראל, אדוני היושב-ראש, שבו שני צדדים הסכימו מראש שהם לא ילכו לבג"ץ, שהם לא ילכו לבית-המשפט העליון. אין עוד תחום אחר, זה התחום, אחד המובהקים ביותר, של חופש הביטוי. עורכי העיתונים עומדים בהתחייבותם – לבד מאלה שפרשו מההסדר – מאז 1949 והם לא עותרים לבג"ץ. פוסלים ידיעות, הופכים אותנו לקצת נלעגים, כי הידיעות האלה כבר מפורסמות בעולם, במדיה המודרנית, בתקשורת, ואנחנו עוד לא יכולים לפרסם דבר מה, והם לא הולכים לבג"ץ, כי הם התחייבו בברית הבלתי-קדושה הזאת.

יכולים המפרסמים לערער על ההחלטה של הצנזור, בפני מי? בפני ועדה שמעליה יש סמכות נוספת, הרמטכ"ל. כלומר, הרמטכ"ל יצטרך להכריע אם שאלת נוכחותו או אי-נוכחותו באסון צאליים תתפרסם או לא. וכך הווה דבר: אכן הרמטכ"ל הקודם, מר ברק, היה זה שהכריע נגד פרסום נוכחותו בזמן אסון צאליים. מדוע, אדוני סגן השר, אסור פרסומן של תאונות אוויר במדינת ישראל כאשר נהרג חייל? רואים את המודעות על הטייס, לכולם ברור במה מדובר, אבל אסור לפרסם את דבר קיומן של תאונות אוויר. עד שמגיעים למצבים הנלעגים שבהם הצנזורה עומדת בפתח ללא כוח, כי העולם חזק

ממנה והתקשורת העולמית חזקה ממנה והמדיה העולמית חזקה ממנה, וכל יום מטשטשים פחות את פניו של כרמי גילון. זה המאבק הגדול בצנזורה, זה התפקיד החשוב.

אנחנו מציעים כאן, חברי הכנסת יצחק לוי, אלי דיין, דן מרידור ועבדכם, הסדר ישראלי, דמוקרטי לאין שיעור מההסדר הנקוט היום, על בסיס עבודתה של ועדה שביקשנו ממנה להכין את הצעת החוק הזאת, שבראשה עמד העיתונאי משה נגבי. בין חברי הוועדה היתה, למשל, דינה גורן, וכן, כאמור, משה נגבי, והופיעו בפניה עיתונאים. היה שם עיתונאי מ"ידיעות אחרונות", כמו גדעון עשת, שחשב שראוי להחליף את ההסדר המנדטורי הזה בהסדר ישראלי, כחול-לבן. כן, לצערנו יש צורך בצנזורה, אבל מדוע שהצנזורה תהיה כה גורפת כפי שהיא בתקנות ההגנה (שעת-חירום)? על בסיס ההצעות של הוועדה הזאת אנחנו מגישים את ההצעה. נוכח כאן גם חבר הכנסת יצחק לוי, ששותף לה, כמובן.

עקרונות ההצעה הדמוקרטית הזאת, שמציעים איזון נכון יותר, לא מתקופת המנדט, בין צרכי הביטחון והעלייה – כי גם סוגיית העלייה מופיעה כאן – לבין חופש הביטוי, תוך התחשבות בעובדה שאנחנו חיים היום בעולם שבו מפרסמים דברים באוויר, במדיות שונות, באופן מהיר מאוד; ומהטעמים הללו אסור להעמיד את העיתונות הישראלית באור מגוחך או בלתי דמוקרטי.

ההסדר הזה אומר, שיש אמת מידה אחת ואחת בלבד לאי-פרסומן של ידיעות: ודאות קרובה שהפרסום יפגע פגיעה ממשית בביטחון המדינה או בעולים אליה. זאת אמת המידה שהחוק מציע.

לקחנו פסיקה של בג"ץ בסוגיה הזאת, ואת אמת המידה שקבע אז שופט בית-המשפט העליון אהרן ברק: ודאות קרובה שהפרסום יפגע פגיעה ממשית בביטחון המדינה, וזו אמת המידה היחידה לפסילת ידיעות בתחום הביטחון או העלייה.

אני מקצר, על-פי הצעה זו הצנזור יהיה אזרח. נאמרו כמה דברים לגבי אופן בחירתו, וייתכן שאת זה צריך לשפר. אבל הוא יהיה אזרח, הוא לא יהיה כפוף לרמטכ"ל אלא לחוק בלבד.

מובן שפסיקותיו יהיו כפופות לבג"ץ. לא נחיה עוד במדינה שבה תחום אחד של חופש הביטוי אינו כפוף לבג"ץ. הוראות הצנזור יהיו כפופות לבג"ץ.

אני מציע שהחוק הזה יהיה הוראת שעה, שצריכה להתחדש מדי תקופה, שנה או שנתיים, כי צריך לחכות ליום שבו גם ההסדר הזה יעבור מן העולם.

הנושאים שיהיו מושא לצנזורה לא יהיו אותם שלושים, שלושים וכמה נושאים שקבע הצנזור בשנת 1949 ורענן לפני כמה שנים, אלא שורת נושאים צרה, מצומצמת, שהם באמת היבט ביטחוני צבאי שטעון שמירת סוד, שחיוני לשמור בהם את הסוד. ושוב, על-פי אמת המידה של קירבה ודאית לפגיעה ממשית בביטחון המדינה.

זוהי טיוטה של הצעת חוק. יש מה לשפר בה. אני מקווה שהממשלה תצטרף אליה, שכן ראש הממשלה ביקש מהשר ליבאי להתקין חוק צנזורה חדש, ישראלי, ואחת ולתמיד למחוק מספר החוקים את הבושה הזאת של תקנות ההגנה (שעת-חירום).

אני מקווה, שיחד עם הממשלה, תוך התייעצות עם עורכי העיתונים ועם כל מי שקשור בסוגיה הזאת, נעבד חוק צנזורה שראוי למדינה חופשית ודמוקרטית.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד צוקר. אבקש מכבוד סגן שר הביטחון, חבר הכנסת אורי אור, להשיב על ההצעה.

סגן שר הביטחון א' אור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני מתכוון, אולי למרות רצונו של חבר הכנסת דדי צוקר, להיכנס לוויכוח על הצנזורה. אני מתפלא, חבר הכנסת דדי צוקר, ראש הממשלה ושר הביטחון הטיל בימים אלה על שר המשפטים לבחון חקיקת חוק בנושא צנזורה ביטחונית במקום תקנות ההגנה. אני אינני רוצה להיכנס לוויכוח על מהות הצנזורה. אין מדינה דמוקרטית בעולם שאין בה צנזורה.

דוד צוקר (מרצ):

יש אחת.

סגן שר הביטחון א' אור:

אני הקשבתי לנאומך חוצב הלהבות.

דוד צוקר (מרצ):

אני מתנצל על שאני מאמין במה שאמרתי.

סגן שר הביטחון א' אור:

הרי כולנו מאמינים במה שאנחנו אומרים, במיוחד מעל במה זו, ואין חילוקי דעות בינינו בעניין זה.

אבל אני פונה ואומר לך גם כחבר קואליציה, ראש הממשלה הטיל על שר המשפטים לבחון חקיקת חוק בנושא צנזורה ביטחונית במקום תקנות ההגנה. הרי אתה יודע, שכבר מזמן לא נוהגים לפי

תקנות ההגנה האלה, עובדים בהסכמה עם ועדת העורכים ועם כל הגורמים הקשורים בנושא. יושב
כאן חבר הכנסת רפאל איתן, שהיה רמטכ"ל, וגם הוא יודע זאת.

אתה צודק, באמת חלו הרבה מאוד שינויים, והם מורכבים מאוד – מהות התקשורת, צורת עבודתה
של התקשורת, הפתיחות בחברה ועוד. חלק מהשינויים הם מבורכים וחלקם פחות, אבל לא על כך
הדיון.

אני פונה ומבקש להסיר את הצעת החוק הזאת מסדר-היום. כפי שאמרתי, ראש הממשלה הטיל על
שר המשפטים לבחון חקיקת חוק, והסכימה לזה גם השרה שולמית אלוני. הנושא עלה היום לדיון
בהקשר אחר.

חלק מהדברים שהעלית פה, לרבות חלק מהאנשים שאת שמותיהם הזכרת פה, לדעתי חלק
מהנושאים יעלו בהצעת החוק וחלק מהאנשים יהיו באמת מעורבים בצוות שיכין את החוק.

דוד צוקר (מרצ):

סגן שר הביטחון א' אור:

אני פונה אליכם, בואו נסיר עכשיו את הצעת החוק מעל סדר-היום ונחכה להצעתו של שר המשפטים.
היא בוודאי תכלול בתוכה הכול, תעבור את אישור הממשלה, ואז נוכל כולנו לתמוך בה.

כאמור, אינני רוצה להיכנס כרגע לוויכוח על מהות הצנזורה. כל מה שאני אומר הוא: בואו נסיר היום
את הצעת החוק מסדר-היום, בואו נחכה להצעת החוק שתבוא מטעם הממשלה. להערכתי, הצעה זו
תטפל בכל הנושאים שעלו פה ובנושאים נוספים שלא הועלו על-ידי חבר הכנסת דדי צוקר; לדוגמה,
פרסום שמות של חיילים שנפלו לפני שהודיעו למשפחותיהם ודוגמאות נוספות.

הנושא מורכב ומסובך ולא נניע אותו קדימה לפני ששר המשפטים יגבש את הצוות ויבוא עם הצעת
חוק שלו. תודה רבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אפשר לשאול שאלה את סגן השר?

היו"ר ח' חדאד:

בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

בהצעת חוק בנושא ביטחוני אני לא הייתי רוצה להצביע נגד ההצעה הממשלתית. אבל הציע פה יושב-ראש הוועדה, ששני החוקים ייפגשו ולא תהיה אז טעות בנושא ביטחוני. למה לא תסכים לזה?

רן כהן (מרצ):

זה ההסדר האידיאלי.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה רק יזרז את שר המשפטים.

סגן שר הביטחון א' אור:

לא אכפת לי להצביע בעד, אבל זה לא יזרז וזה גם לא אידיאלי. אני הבנתי את העניין.

רן כהן (מרצ):

אם אתה לא רוצה להסכים עכשיו – – – נסכים אחר כך.

סגן שר הביטחון א' אור:

את הספירה שאתה עושה משם, אני יכול לעשות מפה. אבל היות שכולם שומעים, חבר הכנסת דדי צוקר, כולם מדברים גם אל חלק מהקהל שאיננו נמצא פה, אני אומר, שאין כל סיכוי שדבר כזה יתקדם לפני ששר המשפטים, באישור הקבינט, יבוא עם ההצעה שלו. אבל אתם רוצים לאחד, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אז בוודאי כדאי לקבל את הצעת החוק.

היו"ר ח' חדאד:

ובכן, מה ההצעה, חבר הכנסת דדי צוקר?

דוד צוקר (מרצ):

להצביע.

היו"ר ח' חדאד:

אם כך, אנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – 4

נמנעים – 1 ההצעה להעביר את הצעת חוק סמכויות שעת-חירום (הגבלת פרסום מטעמי ביטחון),
התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ח' חדאד:

תשעה בעד, ארבעה נגד, נמנע אחד. הצעת החוק תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום הבחירות למועצה הפלשתינית וההחלטה לאפשר לאנשי המועצה

הלאומית

הפלשתינית לחזור

היו"ר ח' חדאד:

אנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 8166, 8168, 8176, 8177, 8180, 8181, 8183, 8187, 8192, 8193, 8194 ו-8198, בנושא: הבחירות למועצה הפלסטינית וההחלטה לאפשר לאנשי המל"פ לחזור. הדובר הראשון, חבר הכנסת דוד מנע, בבקשה, שלוש דקות.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מדוע השר איננו פה? אפשר יהיה לדבר כאשר יהיה כאן שר.

היו"ר ח' חדאד:

אני מבקש לקרוא לשר.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם סגן השר טוב בשבילנו, שיישאר כאן.

דוד מנע (הליכוד):

מישהו צריך לענות.

אורי אור (העבודה):

אני פה ואני נשאר, אבל הבעיה היא שמי שצריך לענות הוא השר יוסי שריד.

דוד מנע (הליכוד):

גנדי, מה אתה אומר על הממשלה הזאת?

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה רואה שאין ממשלה, השולחן ריק.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אין ממשלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה במסגרת הנאום שלך?

היו"ר ח' חדאד:

נחכה דקה, עדיין אינני מודד לך את הזמן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני כאן, הסתכלתי בלוח האלקטרוני וראיתי שהדין עוד לא מתחיל.

היו"ר ח' חדאד:

ראיתי אותך, כבוד השר. חבר הכנסת מנע, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, נאיף חוואתמה, כך נכתב בעיתונים, ביקש להגיע לישראל יחד עם המועצה הלאומית הפלשתינית, והממשלה נוטה לאשר את כניסתו לישראל.

נאיף חוואתמה הוא תואם אייכמן. אל תתירו את הגעתו לארץ-ישראל. חוואתמה צריך להיות מובל כבול באזיקים למשפט ב"בנייני האומה", מאחורי תא זכוכית, וכאייכמן להיתלות עד צאת נשמתו, ואת אפרו צריך לפזר ברחבי המזרח התיכון הרווי בדם קורבנותיו. הוא, כחבריו: ג'בריל, חבש ודומיהם, משמידי עם, רוצחים ורבי-מחבלים שידיהם רוויות בדמם של עשרות ישראלים. נאיף חוואתמה, רב-מחבל, העומד בראש "החזית הדמוקרטית לשחרור פלשתיין", הוא שתכנן את הפיגוע בבית-הספר במעלות ב-1974, שבו נהרגו 21 ילדים וארבעה מבוגרים, ונקמת דמו של ילד קטן עוד לא ברא השטן, אמר המשורר הלאומי חיים נחמן ביאליק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה רק דם יהודי, או גם גם ערבי?

דוד מנע (הליכוד):

כל דם.

אדוני השר, את הנקמה בחוואתמה על רצח ילדי מעלות עוד לא ברא השטן, ומי אתם שתתירו את שובו לארצנו? דמי ילדי מעלות זועקים אליכם מן האדמה ואומרים לכם: עצרו, אל תיתנו לרוצח המתועב הזה להגיע לישראל.

חוואתמה הוא הקיצוני ביותר והאכזרי ביותר בין רבי-המחבלים. ב-15 באפריל 1974 ביצעו אנשיו את הרצח במעלות, שבו נהרגו 25 ישראלים, בהם 21 ילדים; פיגוע במונית בירושלים, שבו נהרג אזרח ונפצעו 17; פיגוע בבית-ההבראה במעלות; תקיפת בית מגורים במושב רמת-מגשימים ברמת-הגולן; יציאת מחבלים מהבסיס שלו בקפריסין לרצוח את הישראלים ביאכטה בלרנקה; השתלטות על בית בבית-שאן ורצח ארבעה ישראלים.

אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, מה שקרה בימים האחרונים במדינת ישראל הגיע לשיא שלא היתה כדוגמתו. עוד לא נשמע כדבר הזה, שרבי-מחבלים מהסוג הזה יבואו לישראל וממשלת ישראל תתיר את בואם.

ודבר נוסף, ברשותך, אדוני היושב-ראש. אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, שביום שבת הצביעו במזרח-ירושלים אזרחים ישראלים נושאי תעודת זהות כחולה עבור הרשות הפלשתינית, אנשים שמקבלים את מלוא זכויותיהם מהביטוח הלאומי. באתם ואמרתם: זה כמו בשגרירות ארצות-הברית. כשיש הצבעה לנשיאות ארצות-הברית, גם בשגרירות בישראל מותר להצביע. אבל בשגרירות מצביעים בפספורט ולא בתעודת זהות ישראלית, ובמזרח-ירושלים התרתם את הצבעתם של אזרחים ישראלים בעלי תעודת זהות כחולה.

כל הדברים האלה אינם רק פגיעה בירושלים. הגעתם של חברי המועצה הפלשתינית היא גם פגיעה ברגשותיהן של משפחות רבות שיקירהן נרצחו על-ידי חוואתמה וחבריו.

אני קורא לך, אדוני השר, שלא להתיר את בואו לישראל.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מנע. בבקשה, חבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, קודם כול אני רוצה לברך את העם הפלשתיני. אני גם רוצה לברך את כל כוחות השלום, הפלשתיניים והישראליים, אשר הביאו את היום הזה של בחירות, אשר הביאו אותנו לזמן הזה של התקדמות בתהליך ההתפייסות ההיסטורית בין שני העמים.

לדעתי, מה שהיה הוא אירוע היסטורי, ואני בטוח שהעם הפלשתיני – ראינו את זה – והעם בישראל, שניהם מרגישים מצוין, טוב מאוד, כי הבחירות האלה עברו כפי שעברו, כי ביום הבחירות הזה הוכחו ונקבעו כמה עובדות שקודם לכן, דקות ספורות לפני כן, היו בגדר הנחות בלתי מוכחות, אבל עכשיו זה הוכח מעל לכל ספק. שמעתי את השר שריד, אני מצטט: נוסדה המדינה הפלשתינית, או נבנה נדבך חשוב מאוד בדרך למדינה פלשתינית, ליד מדינת ישראל; מדינה שמוסדותיה נבנו: נבחר נשיא ברוב גדול; נבחרה רשות מחוקקת, פרלמנט פלשתיני; רשות מבצעת, ממשלה, תקום עוד מעט; רשות שופטת או שיפוטית קיימת – בדיוק אותם מוסדות שמדינה צריכה, ואכן זה מה שקורה.

היו בחירות גם בירושלים המזרחית, והפלשתינים השתתפו בבחירות האלה על אף כל ההפחדות והאיומים של הימין, של "גוש אמונים", של מתנחלים, של דוד מנע וחבריו ושל צחי הנגבי וחבריו, שהפחידו ואיימו, שכל מי שישתתף בבחירות במזרח-ירושלים יאבד את מקום יישובו, יאבד את זכויותיו, יגורש מירושלים וכו'. היתה הפחדה, היו המון שוטרים ומשמר הגבול, כלבים היו שם, הפחידו את האנשים.

אדוני היושב-ראש, לדעתי – ואני בטוח שכבוד השר מסכים אתי – כל מתנגדי השלום חטפו מכה כואבת, ולא רק מכה כואבת, אלא גם מכת מוות. כל מתנגדי השלום, כבר אין להם מה לומר. היתה כאן הפגנה של דמוקרטיה של העם הפלשתיני, הפגנה של בגרות, שקט וסדר, אחריות, ארגון טכני, אחוז הצבעה כפי שראינו, ואפילו השמצות בין מועמדים – ואנחנו חיים במדינה הזאת, אדוני היושב-ראש – לא היו. הלוואי עלינו, הלוואי שלא תהיינה כאן השמצות. לא היו שם שום השמצות, זה עבר בצורה כל כך מסודרת, ואני בטוח, שכפי שכבר הודיעו ברשות הפלשתינית, אחרי חודש הרמדאן, חודש הצום, תכונס המועצה הפלשתינית, זו המועצה הלאומית והמועצה הנבחרת, כדי שיבוטלו הסעיפים שהוסכם לבטלם.

אני רוצה לומר רק משפט אחד לחבר הכנסת שדיבר לפני וייחד את כל נאומי לנאיף חוואתמה: אי-אפשר לבקש או לדרוש לשנות סעיפים ולמנוע מהם להתכנס. אתה לא יכול לדרוש דבר והיפוכו, מה עוד שחבר הכנסת מנע וחבריו לסייעה אמרו אותו דבר גם על ערפאת. גם הוא היה בעיניהם טרוריסט ופושע, והיום מדברים עם ערפאת. לכן כל התיאורים כלפי נאיף חוואתמה אין להם שום בסיס במציאות. איפה העם הפלשתיני, איפה יאסר ערפאת היום, ואיפה הליכוד היום.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה רק לקרוא לכבוד נשיא המדינה. יש בעיה בוערת בימים אלה בעניין האסירים והאסירות. לגבי האסירות, אני קורא לכבוד הנשיא לחון את האסירות הפלשתיניות, כדי שלא להביא את האזור הזה למצבים שאנחנו לא רוצים בהם; לשחרר את האסירות ולפטור אותנו מבעיות כואבות שאנחנו לא צריכים אותן.

אדוני היושב-ראש, אנחנו חייבים לדבר באומץ לב, באחריות. שעת האמת הגיעה, אין חזרה ממנה. שכנות טובה לא עושים על-ידי גדרות, אדוני. שמענו היום על בעיות בקלקיליה. אין צורך בגדרות. דרושה שכנות טובה, וכפי שאמרת: שעת האמת הגיעה, אין חזרה ממנה, ומדינה תקום והיא קיימת היום – זו עובדה קיימת – ליד מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד. חבר הכנסת שאול גוטמן – איננו נוכח. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר יוסי שריד, חברי הכנסת, מי שמכיר את העולם הערבי יכול בהחלט לומר, שיום הבחירות הוא יום היסטורי. זה יום היסטורי של שינוי במבנה, וכל החששות נעלמו ביום אחד, והנה הצליחו לבחור מועצה בצורה דמוקרטית ובניהול תקין.

ומכאן אני רוצה לעבור לנקודה מאוד חשובה. מוטלת היום על הרשות הפלשתינית ועל הראיס יאסר ערפאת האחריות לעמוד בתוקף על ביטול – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אצלך "ראיס" זה יושב-ראש או נשיא?

רענן כהן (העבודה):

יושב-ראש. לא התכוונתי ואני לא מתכוון לנשיא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יש מועצה נבחרת. זה הנשיא.

האשם מחאמיד (חד"ש):

תיכף נשמע את השר שריד. הוא יגיד שהוא נשיא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

שאלתי מה אצלו, לא אצלך. אצלך — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

"גפן" במובן "גרופן".

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לומר את הדבר החשוב ביותר היום, הנוגע לביטול אותם סעיפים באמנה הפלשתינית. אני רוצה כבר להזהיר: אנחנו איננו מתכוונים לאמנה חדשה שלא מדברת על אותם סעיפים, אלא אני מדבר על ביטול כל האמנה, כי לא יכולה להיות אמנה אחת חדשה ואמנה אחת ישנה. לא לזה התכוונו ולא את זה אנחנו רוצים.

מצד שני, אני רוצה לומר משפט נוסף. אני רוצה לברך את ממשלת ישראל, שהחליטה לאפשר לכל הנציגים של המל"פ להיכנס למדינת ישראל, כדי שלא תהיה עילה לא לערפאת ולא לרשות הפלשתינית שלא לבטל את האמנה.

מכאן, אני רוצה לומר דברים לליכוד. אתמול, במסגרת ישיבה של ועדת החוץ והביטחון, שמעתי את חברי מהליכוד, שאני מעריך את חוכמתם ואת תבונתם הפוליטית והמדינית, אומרים, שבעצם לא מפריע לנו שלא יבטלו את האמנה הפלשתינית. מצד אחד, הם תקפו את הממשלה: מדוע חברי המועצה הפלשתינית צריכים לבוא לכאן? מדוע אנשי אש"ף צריכים להגיע ארצה? מצד שני, הם מבקשים לבטל את האמנה, ומצד שלישי, הם מודיעים שלא אכפת להם שלא תבוטל האמנה הפלשתינית.

אני אומר לחברי מהליכוד: אתם משגעים את העם הזה. אין לכם תוכנית, אין לכם אלטרנטיבה. אני שומע אתכם צועקים שלא לתת לאנשי המל"פ להיכנס לישראל. אולי פעם אחת תבהירו סוף סוף לעם ישראל מה אתם רוצים? הרי אתם מדברים בעד הביטול, אבל אתם מעוניינים שהאמנה לא תבוטל. אני מתפלא עליכם. אתם כל כך קטנים. אתם כל כך חסרי תבונה פוליטית. אתם בכלל משגעים את העם ומפחידים את העם. תגידו באופן ברור מה אתם רוצים, תפסיקו לבלבל את הציבור. אתם בעצם בלי מהות ובלי תוכן. אתם רק תוקפים.

אני רוצה לפנות מעל לבמה הזאת ולומר, כי ממשלת ישראל עשתה את הבלתי-אפשרי כדי לתת לרשות הפלשתינית להגיע לאן שהיא הגיעה. יש לערפאת מחויבות למדינת ישראל ולעם ישראל לבטל את האמנה. האשראי הזה, אסור שהוא ייפגע. אני קורא לערפאת מכאן: נהג באומץ לב, גלה מנהיגות, גלה כוח, תביא לביטול האמנה, כי לזה התחייבת ולזה הלכנו. אם את זה הוא יעשה – יהיה לפנינו דבר חשוב ביותר, יהיה לפנינו כוח שיוכל לנהל ולפעול למען האוכלוסייה של שני הצדדים, הן אצלנו והן ביהודה, בשומרון ובחבל עזה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת חנן פורת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, הבחירות של ערב"י יש"ע לא היו דמוקרטיות. היו בהן איומים, הפחדות, העלמת קלפיות ושאר תחבולות של ה"דמוקרט" ערפאת. נכון שהיתה בהן השפעה של מדינת ישראל והחברה הישראלית על תושבי יש"ע הערבים.

הבחירות הללו מובילות ומזרזות את הקמת המדינה הפלשתינית. האוטונומיה היא למעשה כבר מדינה: יש לה פרלמנט שרשאי לחוקק חוקים, אפילו חוקי יסוד; יש לה דגל; יש לה משטרה; יש לה צבא; יש לה נציגויות דיפלומטיות בעולם; יש לה דרכונים; יש לה בולים. יש להם כל הסממנים של מדינה. אפילו נשיא יש להם.

מיצחק רבין, זיכרונו לברכה, למדתי, שמדינה פלשתינית תהיה סכנה לישראל. אתם מכריזים כי הינכם ממשיכים במורשת של רבין, אז תבדקו מה היתה דעתו על מדינה פלשתינית.

מחמוד עבאס, המכונה אבו-מאזן, כבר הכריז, כי המועצה הפלשתינית שנבחרה "הביאה אותנו לחמש דקות מהעצמאות"; כלומר, מהמדינה הפלשתינית. הוא אמר, שהמועצה שנבחרה תכריז על העצמאות בשלוש שנות כהונתה. ערפאת חוזר ואומר, כי המדינה הפלשתינית תקום וירושלים תהיה בירתה – והוא אומר זאת אחרי הבחירות – בין שהיהודים ירצו בכך ובין שיסרבו. דיבורים אלה יכולים להיחשב או כהתגרות בממשלת ישראל או כמוסכמים על ממשלת ישראל. אם הם דברים מתגרים – איפה הממשלה? ואם הם מוסכמים – הרי זה נורא ואיום. ומי שמקשיב לדוברי מרצ יודע שיש יסוד לחשש הזה.

אז היו בחירות לפרלמנט הפלשתיני, והצביעו גם תושבי מזרח-ירושלים במכלים מצחיקים, וערפאת ניצח, והאופוזיציה אצלם, כמו אצלנו, מגמגמת. הכול הלך לפי רצונם ותכונם של פרס-ערפאת. ואיפה ביטול האמנה הקוראת להשמדתנו?

לפרס לא אכפת שנאיף חוואתמה יעבור מדמשק לעזה. לפרס גם לא אכפת שצבא השחרור הפלשתיני נמצא על אדמת ארץ-ישראל והוא מונה או ימנה בקרוב 70,000 "שוטרים". לפרס גם לא

אכפת שערפאת ייסד בירושלים עשרות מוסדות וארגונים של אש"ף. אבל לנו אכפת שרוצחם של 24 הילדים במעלות לא ידרוך על אדמת ארץ-ישראל ולא יקים בה בסיס לפעולות איבה וטרור. חוואתמה הוא פושע מלחמה ודינו צריך להיות בהתאם. גם יחיא עיאש הלך לעזה, והיה אכפת לנו שהוא שם, והוא כבר לא שם. תודה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר לאיכות הסביבה, האמור, כך אני מבין, להשיב על הנושא, אני לא אעסוק בבחירות לרשות הפלשתינית, אף-על-פי שיש דברים הרבה לומר. גם לא אעסוק בהכרזותיו של יאסר ערפאת על כך שהוא מתעתד בקרוב להקים מדינה פלשתינית שבירתה ירושלים. אין בכך חידוש לטעמו. השאלה אם אכן כך יהיה הדבר או לא, תלויה בראש ובראשונה, אם אנחנו עוסקים בדברים שהם בגדר הטבע, במה שיוכרע בבחירות הקרובות הבאות עלינו לטובה. אכן, אני חרד מאוד, שאם המחנה הלאומי לא יזכה לנווט את המדינה, עלולות נבואותיו של יאסר ערפאת להתגשם בעזרתה של הממשלה, פחות או יותר באותו מבנה שקיים היום.

אני רוצה לעסוק קודם כול בשאלת היחס שבין מוסר לפוליטיקה. האם באמת אין שום גבול, אין שום קו אדום, לטעמו של מי שעומד היום כראש ממשלת ישראל, עד שהוא נכון להתיר לאנשים כג'ורג' חבש, ששיגר את קוזו אוקמוטו לפגוע בשדה התעופה בן-גוריון, שבו נהרגו 24 בני אדם, כנאיף חוואתמה, שאחראי לפיגוע בבית-הספר במעלות, שבו נהרגו 25 מורים ותלמידים, כמחמוד עבאס, שאחראי לפיגוע בנהרייה, כאחמד ג'יבריל, שאחראי לפיגוע ב"ליל הגלשונים" – האם כל אלה יוכלו לדרוך על אדמת ישראל בהיתר ממשלת ישראל, כאילו לא נעשה דבר? כאילו אין הם פושעי מלחמה?

האם, באמת, אלה נחוצים להם כדי לבטל את האמנה הפלשתינית?

אבל, אני רוצה לשאול אותך, השר יוסי שריד. לטעמכם האם לפחות לא הייתם מצפים, לא הייתם תובעים שתותנה כניסתם לישראל בקביעה שלהם שהם לא ישובו לעסוק בטרור, אותה תביעה שלפחות נדרשה מהמגורשים בשעה שהיו נכונים לחתום על שיבתם לארץ? שהם מתנערים מן הטרור ולא יעסקו עוד בטרור, או שמא אין שום קשר בין הדברים? יכול אדם להמשיך להכריז: אני רואה בטרור דרך, ואמשיך לעסוק בטרור ולהלך חופשי כאן במדינת ישראל כאילו לא אירע דבר? לטעמכם.

אני חושב, שהיתה צריכה להיות קודם כול גם תביעה של האוכלוסייה הערבית, אם רוצים לפתוח בדרך אחרת.

לאחרונה אני מבקש לומר, אדוני היושב-ראש, כבר אמר זאת, ושמחתי על כך, חבר הכנסת רענן כהן – הניסיון הזה, שמאפיין את יאסר ערפאת, להגיד שמה שנחתם באמנה הפלשתינית כבודו במקומו

מונח – זה כמעט מזכיר לנו את הסגנון של אחשוורוש: אשר נחתם בטבעת המלך אין להשיב, עכשיו נכתוב איגרות חדשות, אמנה חדשה. תהיה לנו אמנה ישנה, אמנה חדשה. להבדיל, כביכול, הברית הישנה והברית החדשה – הופך את ההתחייבות שלו לבטל את האמנה הפלשתינית ואת הסעיפים שקוראים בה להשמדת מדינת ישראל לפארכה נלעגת.

אני מצפה שממשלת ישראל תבהיר, אולי השר יוסי שריד ימצא לנכון להבהיר כאן, שהוא איננו נכון לתרגיל כזה. אהלן וסהלן; ביטול מוחלט של האמנה הפלשתינית וכתובת אמנה חדשה, זה דבר שיכול להתקבל על הדעת. אבל, אם זה איננו עומד על הפרק גם לאחר בואם של נאייף חוואתמה וג'ורג' חבש וכל אותם מרעין בישין – אנחנו נהפוך להיות נלעגים שבעתים.

אני מקווה שתשמרו על מינימום הכבוד הזה. תודה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, אחריה – חבר הכנסת יוסף עזרן, ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

אסתר סלמוביץ (עתידי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נוכח ההידרדרות בביטחונם האישי של אזרחי ישראל, שדמם הפך הפקר בידי ארגוני הטרור השונים ומרצחיהם הנישאים על כפיים על-ידי שותפינו להסכם ומכונים על-ידי ערפאת קדושים; נוכח חיקוק חוק על-ידי כנסת ישראל שלפיו אנחנו מוותרים על זכות אבות בת אלפי שנים –

היו"ר ח' חדאד:

אבקש לא להפריע.

אסתר סלמוביץ (עתידי):

– על חלקים מארץ-ישראל השזורים לאורך כל ההיסטוריה בעברנו – השאלה שצריכה להישאל היא: מה עוד צריך לקרות ולאיזה מצבים בלתי אפשריים תדרדר אותנו הממשלה הזאת? והנה, מתברר שכדור השלג ממשיך להתגלגל ולגדול, וספק רב הוא אם נצליח לעוצרו בטרם יקבור את כולנו, שכן מה שמתרחש לנגד עינינו עולה על כל דמיון, ולו הפרוע ביותר.

אין ספק, אדוני היושב-ראש, שאישור כניסתם של רבי-המרצחים, חברי המועצה הלאומית הפלשתינית, אשר תכננו ונטלו חלק באופן אישי ברציחת יהודים חפים מפשע, מעלה אותנו שוב לשיא חדש.

אני רוצה לשאול את הממשלה, מי הסמיך אתכם לתת תעודת יושר ולהכשיר שרצים אלה, אשר רצחו הן בעצמם והן באמצעות שליחיהם, אלפי יהודים חפים מפשע אשר דמם זועק מן האדמה? מי ייפה את כוחכם לסלוח, למחול ולהתפשר על דם יהודי של אלפי גברים, נשים וטף, שפתיל חייהם נקטע על-ידי אותן חיות אדם שאתם פותחים להם את שערי הארץ והלב?

מדיניות זו של הממשלה מובילה אותי למסקנה, שבדרכה זו היא מנסה להלעיט את הציבור בארץ במנות קטנות של רעל קטלני, ההולכות וגדלות עם הזמן, מתוך מגמה להרגיל אותנו להשלמה עם מציאות שאין בה שום גבולות או קווים אדומים וויתורים לאויבינו.

מדיניות זו מפיתה תקווה גדולה בלבותיהם, שבסופו של התהליך הם ישיגו את מטרתם המוצהרת מאז ומתמיד, שהיא הפתרון הסופי למפעל הציוני בארץ-ישראל. אותם פרטנרים שלנו לשלום נראים היום שיכורי ניצחון לנוכח הישגיהם עד עתה, שאותם הניבו להם האינתיפאדה והטרור ולהם נכנעה ממשלת ישראל, ומעודדים מהישגים אלה הם מכריזים שוב ושוב על המשך משא הכיבוש והניצחון שלהם מאוסלו א' לאוסלו ב' ומשם להכרזתם הסופית על ירושלים כבירת מדינת פלשתיין, שעליה ניתן לומר שלמעשה כבר הוקמה הלכה למעשה באותן בחירות שממשלת ישראל ארגנה להם במו ידיה.

הכול, כמובן, תואם את אותה שיטת שלבים של ערפאת, המשיג את מבוקשו שעל אחר שעל.

מי יערוב לנו, אדוני היושב-ראש, שבאותו מומנטום של משא-ומתן עם הסורים, שבו דנים היום על ויתורים על כל רמת-הגולן, לא ידרשו גם את אצבע-הגליל לפי הסכמי סייקס-פיקו?

רק הבוקר התבשרנו, שגם המצרים הרהיבו עוז על בסיס התקווה שהממשלה הזאת נוטעת בלבם, לדרוש חזקה ובעלות על הכפר המצרי אום-אל-רשרש, שהיא אילת. מדוע לא לדרוש מראש, בבת אחת, לחלק את כל שטחי מדינת ישראל, כאשר מנגד עומדת, יותר נכון קורסת, ממשלה שכבר איבדה מזמן את השליטה על הסחף, סחף הוויתורים, והלכה למעשה מבצעת ביודעין את התוכנית הערבית לחיסולה של מדינת ישראל והמפעל הציוני שלב אחר שלב? תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחברת הכנסת סלמוביץ.

בנימין טמקין (מרצ):

סליחה, לפני שאת יורדת אני מבקש ממך שתחשבי פעמיים על המשפט האחרון. אמרת, שממשלה זו, ביודעין, מבצעת את התוכנית הערבית לחיסולה של מדינת ישראל. אני מבקש ממך לשקול מחדש את המשפט האחרון. אם את חושבת שהמדיניות הזאת יכולה בטעות להוביל לזה – זה דבר אחד. אם את אומרת שביודעין – –

אסתר סלמוביץ (עתידי):

אני חוזרת בי מהמלה "ביודעין".

היו"ר ח' חדאד:

סליחה, חבר הכנסת טמקין, אילו היית מבקש לפחות רשות – הייתי נותן לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

תגידי: מבלי משים.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת יוסף עזרן – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר יוסי שריד, חברי הכנסת, מעל במת הכנסת אני רוצה לשלוח ברכות חמות לנשיא יאסר ערפאת.

(נושא דברים בשפה הערבית)

אני מתרגם: ברכות לנשיא ערפאת, נשיא מדינת פלשתיין, ברכות לנבחרים – – –

אסתר סלמוביץ (עתידי):

אתה הכרזת עכשיו על הקמת המדינה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא יכול להכריז. העם הפלשתיני הכריז. ערפאת מתקבל כנשיא מדינה בכל העולם, והוא, אכן, נבחר לנשיא מדינת פלשתיין הנבחר, אף שכבר מ-15 בנובמבר 1988 הוכרזה המדינה הפלשתינית

העצמאית ליד מדינת ישראל על-ידי המועצה הלאומית הפלשתינית. אבל בפועל הוא נבחר עכשיו בבחירות דמוקרטיות, קיבל אחוז גבוה, תמיכה עממית נלהבת ואהדה בין-לאומית בבחירות דמוקרטיות.

אני מברך אותו, מברך את הנבחרים לפרלמנט הפלשתיני; מברך את העם הפלשתיני כולו, שהוכיח בגרות פוליטית, שהוכיח שהוא עם דמוקרטי ועם שרוצה בשלום. כל מי שהשתתף בבחירות הללו בא להשתתף במסגרת הסכמי אוסלו א' ואוסלו ב', הסכמים עם ממשלת ישראל הלגיטימית, שהגיעה להסכם שלום עם הרשות הפלשתינית, עם אש"ף, כנציג בלעדי של העם הפלשתיני.

לכן אני אומר לכם, הבחירות הללו הן עוד צעד בכיוון של הקמת המדינה הפלשתינית העצמאית ליד מדינת ישראל. השתתפות האזרחים הפלשתינים במזרח-ירושלים בבחירות הללו היא עדות נוספת לכך שהפלשתינים לא יוותרו על מזרח-ירושלים, ומזרח-ירושלים תהיה בירת העם הפלשתיני. אפשר לשמור על אחדות העיר, אבל הריבונות תהיה ריבונות של שתי מדינות עצמאיות, מדינת פלשתיין במזרח-ירושלים, בשכונות הערביות במזרח-ירושלים, ומדינת ישראל בשכונות היהודיות בירושלים ובמערב-העיר.

אני מאמין, שהסכם שלום כזה הוא בר-יישום, הוא מעשי, הוא משרת את שתי החברות, את שני העמים. לדעתי, אין פתרון אחר אלא מדינה פלשתינית עצמאית ליד מדינת ישראל, והדבר הזה יתגשם.

שמעתי את הנאומים של אויבי השלום בתוך הכנסת כאן, שהם עדיין חולמים על האסכולות המיושנות של הרג, תלייה, מאסרים. משווים את חוואתמה לאייכמן. כאשר חוואתמה יבוא לכאן, הוא יבוא במסגרת הסכמי השלום, הסכמי אוסלו א' והסכמי אוסלו ב'. הוא בא לכאן עם שאר חברי המועצה הלאומית הפלשתינית כדי ליישם בפועל את מה שהוסכם לגבי ביטול האמנה, או שינוי אותם סעיפים באמנה הפלשתינית שאינם מכירים במדינת ישראל.

אני אומר לכם כבן לעם הפלשתיני, כמי שמכיר את הלך הרוח בעם הפלשתיני, אותם סעיפים באמנה יוחלפו, יבוטלו, כדי להתאים את האמנה לרוח השלום שנושבת בעם הפלשתיני, במועצה הלאומית הפלשתינית.

אני מברך את ממשלת ישראל, את ראש הממשלה מר שמעון פרס, שהשכיל להחזיר לארצם, למולדתם, את כל חברי המועצה הלאומית הפלשתינית כדי לבצע את ההסכמים. ואני מברך על ההצהרה של מר יאסר ערפאת לאחרונה, ושל סגנו אבו-מאזן, ההצהרה המפורשת שהם יחליפו ויבטלו אותם סעיפים באמנה שלא מכירים בזכות הקיום של מדינת ישראל.

אני אומר לכם, עוד תתבדו. המועצה שתתכנס בעוד חודשיים תבטל אותם סעיפים. וזה יקל את קידום תהליך השלום, כי העם הפלשתיני תומך בערפאת, תומך בהחלטה הנבונה של ביטול אותם סעיפים.

אני אומר לכם, העם הפלשתיני הוכיח בגרות, הוכיח שהוא עם דמוקרטי, ויש לנו סיכוי גדול, ששתי חברות דמוקרטיות, שתי מדינות דמוקרטיות יחיו זו ליד זו בשיתוף פעולה פורה, לטובת שני העמים, הישראלי והפלשתיני. זה יהיה מודל טוב לחיקוי בכל העולם הערבי ובעולם השלישי כולו. מדינה

פלשתינית דמוקרטית, חופשית, עצמאית, תחיה בשלום, בשכנות טובה ובשיתוף פעולה עם מדינת ישראל. זה האינטרס האמיתי של העם היהודי של מדינת ישראל, ולא הברבורים של גנדי או אסתר סלמוביץ, שעדיין מקשקשים סממאות שאבד עליהן כלח, עדיין חולמים על שפיכות דמים, על מלחמות ועל טרור. אתם תתבדו, ושלום אמת ייוון בין יהודים לערבים, בין ישראלים לפלשתינים במזרח התיכון כולו.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת בנימין טמקין, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול, צריך לברך את העם הפלשתיני בשטחים על הבחירות שהתקיימו שם. עם הבעיות שהתגלו, בסך הכול התקיימו בחירות דמוקרטיות. אחוז ההשתתפות היה גבוה מאוד, מה שמסמן את התמיכה המסיבית של העם הפלשתיני באותו תהליך של שלום שהביא בסופו של דבר לבחירות. ויש לנו היום רשות פלשתינית נבחרת, דמוקרטית, עם גושפנקה ולגיטימציה בין-לאומית, שאתה ננהל משא-ומתן על הסדר הקבע. היא הולכת ומתבססת בשטח, מבססת את יכולתה לשלוט, מאפשרת לה להבטיח יותר ויותר ביטחון, גם לפלשתינים, וגם עוזרת לשמור על הביטחון של התושבים הישראלים במדינת ישראל ובשטחים.

אנחנו ננהל את המשא-ומתן הזה מתוך עמדה, מצד אחד של כוח, ומצד שני של רצון עז להגיע לפיוס.

אדוני היושב-ראש, בזמן אותה לחיצת יד בין ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, לבין ערפאת, היה אפשר להבחין, וכל מי שהסתכל בטלוויזיה הבחין, שיצחק רבין ביטא, גם בתנועות גופו באותו יום, מצד אחד את ההיסוס ואת הספקות, ומצד שני את הרצון להתגבר עליהם, להתגבר על החרדות, להתגבר על הפחדים ולהגיע לאותה הידברות, שרק היא יכולה להביא לכולנו שלווה, שקט, שלום.

כפי שיצחק רבין התגבר על החרדות האלה ונתן את ידו לאויב – ואין שלום אלא עם אויב, ואין שלום אלא עם מי שקודם לכן פגע בך, ואין פיוס אלא עם מי שקודם שנא אותך ואתה אולי פחדת ממנו או אפילו שנאת אותו. אין שלום אחר. מכיוון שכך, ממשלת ישראל נקטה צעד נבון, צעד שיאפשר, ורק הצעד הזה יכול לאפשר, את ביטול האמנה הפלשתינית שבמשך שנים על שנים כולנו דרשנו את ביטולה, או לפחות את ביטול אותם הסעיפים המדברים על חיסולה של מדינת ישראל.

כל הזמן הימין אומר לנו שני דברים: דבר ראשון, אין עם מי לדבר, כי יש רק ארגונים מפוזרים ומפולגים ביניהם. היום יש רשות פלשתינית מוסמכת, עם גושפנקה של בחירות דמוקרטיות ועם גושפנקה בין-לאומית, ויש עם מי לדבר.

דבר שני, אי-אפשר לדבר עם אנשים שמכריזים מראש על כך שהם רוצים לחסל את מדינת ישראל. היום נעשה צעד אמין של הממשלה, צעד קשה, צעד כואב לכולנו. כולנו סבלנו כחברה, ואין לאף אחד מונופול לא על הכאב ולא על הסבל. כולנו כחברה סבלנו מאותם מעשים שנעשו נגדנו. באותה

הזדמנות מוכרחים להגיד, כי גם אנחנו נקטנו לפעמים צעדים קשים מאוד נגד הצד השני. גם הם צריכים להתגבר על המון מכשולים, המון חשדות, המון חרדות. הם גם צריכים להתגבר על החלומות שלהם, לרבות חיסולה של מדינת ישראל.

אם על-ידי הצעד הזה שהממשלה עושה נביא לכך שהאמנה תבוטל ותשונה, כך שהם יכירו באופן מוחלט, אבסולוטי, טוטלי וסופי במדינת ישראל, נוכל לנהל אתם משא-ומתן לשלום. זה מביא תקווה להורים שמסתכלים עלינו עכשיו, שילדיהם לא יצטרכו לשלוט על עם אחר, לא יצטרכו להיות בקסבה של שכם או במחנות הפליטים בעזה, ולא נצטרך עוד מלחמות.

לנוכח הדבר הזה קיים דבר יחיד – השנאה של אויבי השלום ואותה מנגינה ישנה של נאומים פטריוטיים, שרק מביאים לשני העמים שכול וסבל. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת בנימין טמקין. חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אינני יודע אם ערפאת, אשר מהשבוע מכהן כראיס נבחר, יכול להכריז על ניצחונו ולומר: "ב-20 בינואר 1996 ייסדתי את מדינת פלשתיין". אבל אין ספק שבשבת האחרונה, יום הבחירות לרשות, אשר חוללה על-ידי אלפי יהודים במצח נחושה, באישור ממשלת ישראל, הניח הראיס אבן מסד ואולי היסוד המוצק למדינה פלשתינית עצמאית. אגב, הוא גם כבר הכריז כי בירת המדינה הפלשתינית תקום בירושלים, בין שירצו בכך הישראלים, בין שלא ירצו.

הרשות הפלשתינית, עוד בטרם נבחרה, קיבלה לידיה בקצב מואץ את השליטה בחלקים נרחבים ביהודה ובשומרון, לשביעת רצונו של יאסר ערפאת, לפני כמחצית שנה. הוא בוודאי לא העלה בדעתו, כי השליטה הזאת תיפול לידי כפרי בשל ובמהירות כזאת, כמעט ללא התניות מיוחדות מצד ישראל.

הפלשתינים לכל אורך הדרך סחטו וקיבלו, וחזקה על ערפאת הערמומי שימשיך ללחוץ להתקדם לקראת הסדר הקבע. אבל מה קיבלה ישראל תמורת מאמציה וויתוריה אשר הניחו את היסודות למדינה פלשתינית? אפס.

גם היום, ההבטחה החגיגית שחודשיים מיום הבחירות תבוטל ה"אמנה" הידועה לשמצה בכל הקשור לסעיפים הקוראים להשמדת ישראל, עדיין מוטלת בספק. עניין ביטול הסעיפים האנטישמיים והאנטי-ישראליים באמנה הוזכר מפורשות בהסכם אוסלו ב'. הבחירות כאמור מאחורינו, ומתקרב המועד שבו יצטרך אש"ף לממש את ההתחייבות הזאת.

ערפאת, עוד לפני שנבחר רשמית ליושב-ראש הרשות, זכה לאמון כמעט בלתי מוגבל מצד ראשי המדינה היהודית. ישראל, בדיוקנות מופרזת ומוגזמת, שמרה על כל פסיק בהסכם אוסלו, כל תאריך

של נסיגה היה מקובל. גם נושא שחרור מחבלים שידיהם דמים מלאו, שרצחו יהודים תמימים, קוים בדיוקנות ובלי לעבור חס ושלום על התאריך שנקבע.

לבסוף כמה מלים, אדוני היושב-ראש, על השלכות הבחירות לרשות לגבי ירושלים. בהסכמת ישראל, נערכו הבחירות גם בירושלים. אחוז ההצבעה היה אומנם נמוך, אבל לא עקב איומי משטרת ישראל וכוחות הביטחון אשר שמרו על הביטחון, אלא עקב הרתיעה של תושבי ירושלים הערבים שמא יאבדו את זכויותיהם בביטוח לאומי, לביטוח רפואי וכו'.

הכיסוי של בחירות בקלפיות בסניפי הדואר לא הועיל לטשטש את העובדה, שתושבי מזרח-ירושלים בחרו את נציגיהם המוסמכים, אשר ייצגו אותם בתוך המועצה המחוקקת של הרשות. בכך הופכת מזרח-ירושלים חלק מהרשות הפלשתינית. כל פירוש אחר מוטעה מיסודו ומעלים עין מן האמת.

ממשלת ישראל, במו ידיה, הקימה מול המדינה היהודית סמכות פוליטית פלשתינית, אשר מקבלת הכרה בין-לאומית, סמכות אשר חלילה עלולה לפגוע בעתיד הקרוב, כאשר יתחיל המשא-ומתן המכריע על הסדרי הקבע.

האופוריה ותרועות השמחה על הבחירות הדמוקרטיות כביכול לרשות הפלשתינית מצד חוגי השמאל וכלי התקשורת הממלכתיים, מנסות להעלים את האמת המרה, כי גם ירושלים כעיר מאוחדת, בירת ישראל, בסכנה. על כך, על ממשלת ישראל לתת את הדעת, כי בנפשנו הדבר. תודה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם ורדיגר. אני מבקש מכבוד השר יוסי שריד להשיב.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לספר לחבר הכנסת ורדיגר, שפעם, לפני שנים, הייתי, בין שאר עיסוקי, גם מורה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

בקריית-שמונה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בקריית-שמונה, נכון. הייתי מורה, בהתנדבות מיותר לומר. לימדתי בבית-הספר התיכון, ובין השאר לימדתי אזרחות. במסגרת לימודי האזרחות, אני חושב שזו גם היתה התוכנית של משרד החינוך

והתרבות, גם אלמלא היתה זו התוכנית של המשרד אני בעצמי הייתי מלמד את זה, כי אני חושב שחשוב שילדי ישראל ידעו שיש אמנה פלשתינית, מה יש בה, מה המשמעויות שלה. זה באמת מסמך נורא מאין כמוהו.

אני מודה ומתוודה, שבימים ההם, שנות ה-70, כאשר עיינו במסמך הנפסד הזה, לא חשבנו שאי-פעם זה עומד להשתנות. מובן שהיו תקוות. אתה יודע שאני מחזיק באמונותי ובהשקפותי, זה כמעט משעמם, זה בערך 25 שנה, אבל לומר שהייתי בטוח שהדברים ישתנו ועוד בימינו נזכה לראות בשינוי הזה – אני לא יכול לומר לך שכך באמת חשבתי, בוודאי לא הייתי בטוח.

עכשיו אני שואל אותך, חבר הכנסת ורדיגר. אני רוצה לדעת איפה אתה עומד. זאת אומרת, מה אתה אומר לנו בעצם. מהימים ההם של לפני 30 שנה, שנות ה-60, מאז נכתבה האמנה הפלשתינית ועד עכשיו במצב הזה, שהוא לא כליל השלמות ובוודאי יש בו עוד סכנות, מי יכול לומר שלא, בכל זאת אתה לא רואה את הדרך שעשינו? אתה לא רואה את המרחק? זה טוב או זה רע? המצב השתפר או המצב הורע? יש היום יותר תקוות או פחות תקוות?

הרי גם אתה בוודאי תודה שהמצב שופר, עדיין מסוכן, אבל המצב שופר ללא הכר. אם הוא שופר ללא הכר, מדוע לא תיתן לזה אשראי? יכול להיות שלא התקדמנו לשביעות רצונך. אתה יודע מה, לא התקדמנו אולי גם לשביעות רצוני. הייתי רוצה יותר. אבל פעם אחת כדאי לעלות לדוכן הזה ולומר: המצב שופר, יש התקדמות, עדיין יש סכנות. הרי עיניים לך ולא תראו? עיניים לך ותראו. אוזניים לך ולא תשמעו? אוזניים לך ותשמעו. הרי אני בטוח שאתה רואה ושומע. למה לכפור בזה? רק בגלל זה שפעם מישהו מאתנו ניגן את התקליטים הישנים האלה והוא מתקשה מאוד להיפרד מהם?

אתה יודע, יש עכשיו אופנה. אני בטוח שאתה לא שייך לאופנה הזאת. יש עכשיו אופנה של תחיית שירי שנות ה-60, רגעי קסם. לאנשים יש נוסטלגיה. מילא, אני מבין שיכולה להיות נוסטלגיה לרגעי קסם, אבל למה צריכה להיות נוסטלגיה לרגעי אימים? למה אתה מתגעגע אל העבר הזה?

יש שיפור, ואתה יודע שיש שיפור. אתה צריך להודות בזה שיש שיפור. עכשיו נאמוד את שיעורו של השיפור, את משמעותו של השיפור ועד כמה הוא שיפור. זו כבר שאלה אחרת לגמרי.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת פורת איננו כאן. הוא העלה סוגיה מאוד מעניינת, אחת הסוגיות המעניינות ביותר, בשאלה: מוסר או פוליטיקה. כל כך הרבה קולמוסים כבר נשברו כאשר ניסו להתיר את הסוגיה הזו. ואיפה הקווים האדומים?

השאלה היא, איך בוחנים את הדברים האלה, איפה אנחנו מתייצבים כדי שנראה את הדברים נכוחה, האם אנחנו מפנים את גבנו אחורנית ובודקים שם את הסוגיה הזאת, או שאנחנו מפנים את פנינו קדימה ובוחנים שם קדימה את הסוגיה הזאת?

אני אומר לחבר הכנסת פורת מה בעיני מוסרי מאוד בפוליטיקה, הכי מוסרי בפוליטיקה. אם אני יכול – אני בטוח שאתה תזדהה אתי, חבר הכנסת ורדיגר – לבוסס בעבר, זה לא בהכרח מוסרי. מישוהו שוכח? אני אשכח את הזוועות האלה, את הפשעים האלה? אני אשכח? אני אסלח? למישהו יש סמכות לסלוח? לממשלה יש סמכות לסלוח? לאיזו ממשלה יש סמכות לסלוח?

הלוא הכי הכי מוסרי בעיניך להציל נפש אחת, לקיים נפש אחת. כבר הצלנו לא נפש אחת, הרבה מאוד נפשות. זה הדבר הכי מוסרי. הרי זו הפוליטיקה, לנסות ולעשות מאמץ כדי שהעתידי לא יהיה דומה לעבר. ואתם כל הזמן חוזרים אל העבר. ואם אנחנו משתדלים למנוע מלחמה, למנוע ככל האפשר טרור, למנוע עוד קורבנות, יש דבר יותר מוסרי מזה? מה זאת אומרת פוליטיקה או מוסר? זה המוסר וזו הפוליטיקה ואין פוליטיקה אחרת.

חבר הכנסת פורת רצה שאני אומר, ואלמלא רצה הייתי אומר גם בלאו הכי, מדובר עכשיו בעניין ביטול האמנה הפלשתינית. שיהיה ברור, לא מדובר לא בטריק ולא בתרגיל. מדובר בביטול של האמנה ולא בביטול של משהו אחר. לא מדובר באמנה חדשה, שכביכול מיניה וביה מבטלת את האמנה הישנה, אלא לוקחים את האמנה הישנה הזאת, את המסמך הנאלח הזה, ופשוט קורעים אותו לגזרים. וזו המשמעות.

אני חושב, שאם להזדמנות הזאת ולמעמד הזה באים אנשים רעים, ואין לי מלה טובה אחת לומר עליהם, אנשים רעים, כמו נאיף חוואתמה ואחרים, והם באים למעמד הזה כדי לקרוע את האמנה הפלשתינית לגזרים, אני חושב שמבחינתם זה מעמד מאוד מביך, ואני לא רוצה לומר יותר מזה. זה ניצחון גדול מאוד מבחינתנו. אז למה אתם לא רוצים לראות את המעמד הזה?

נניח שאנחנו אומרים שאנחנו לא נותנים להם להיכנס. אם אנחנו אומרים שאנחנו לא נותנים להם להיכנס – אין ביטול של האמנה. אנחנו לא עושים את זה בגלל טיעון כזה או טיעון אחר של האופוזיציה, אנחנו עושים את זה לגופו של עניין. אם לא ניתן להם להיכנס ולא תבוטל האמנה, מה תגיד אז האופוזיציה? הרי אתה תעלה, חבר הכנסת ורדיגר, אתה תעלה, חבר הכנסת זאבי, אתם תעלו לבמה הזאת ותגידו, ועוד איך תגידו, ובשנה הזאת תגידו גם תגידו: הנה הם לא ביטלו את האמנה הפלשתינית. ואז שותפינו הפלשתינים יוכלו להיתפס לכך ולומר: אני רוצה לבטל את האמנה הפלשתינית אבל אתה לא מניח לי.

אנחנו עומדים על כך שזו תהיה המועצה הלאומית הפלשתינית ולא גורם אחר. לא מדובר באחד או בשניים, אלא האנשים הרעים האלה באים על כל אשר להם, ועם כל מי שלהם, ורק כך אפשר לבטל את האמנה הפלשתינית.

אם זה לא חשוב מספיק בעיניכם – אל תעלו את זה לרום החשיבות. אבל אתם אומרים ואנחנו אומרים – ובעניין זה יש בינינו תמימות דעים – שעכשיו חייבים לבטל את האמנה הפלשתינית, לכן צריך לאפשר לאנשים האלה להיכנס.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם לצאת; מה דעתך, אדוני השר, שאחר כך יצאו?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, נניח שיש היגיון מסוים בדברי, ואני רואה שאתה מעריך שיש היגיון מסוים בדברי; אני אומר, הרי כניסתם היא לתחום הרשות הפלשתינית, כמובן שהם לא נכנסים לכאן, הם נכנסים לתחום הרשות הפלשתינית. אני רוצה לשאול, על-פי השכל הישר – לצורך השכל הישר הזה אפילו לא צריך להיות יועץ ראש הממשלה לענייני טרור, כפי שהיה מיודענו חבר הכנסת רחבעם זאבי – על-פי השכל הישר, איפה הם יותר מסוכנים? הם יותר מסוכנים כאשר הם בדמשק או כאשר הם כאן, תחת העין הפקוחה של הרשות הפלשתינית ובהישג היד של הרשות הפלשתינית, ולא רק בהישג ידה?

רחבעם זאבי (מולדת):

הם יותר מסוכנים כי הם כאן. הם יותר מסוכנים כשהם כאן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני אומר, שעל-פי השכל הישר זה פחות מסוכן, הם פחות מסוכנים כאשר הם כאן, בעיקר כאשר הם, האמן לי, וכל אחד מהם, לרבות יושב-ראש המועצה הלאומית הפלשתינית, באים לכאן ויודעים בדיוק לשם מה הם נכנסים ומה מצפים מהם, ולא יזה מעמד הם נאספים.

ויושב-ראש המועצה הפלשתינית, הקשיש אל-סייח, בן 84, יודע בדיוק מה התפקיד שהוא צריך עכשיו למלא על-פי ההתחייבויות.

היו"ר ח' חדאד:

הוא בן 94.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

84.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

94.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

94. הוא יודע בדיוק מה התפקיד שמוטל עליו עכשיו על-פי ההתחייבויות שקיבל על עצמו יאסר ערפאת. נו, בשבילו זה קל? והוא בא, והוא יודע מה מוטל עליו. והוא יודע גם שלא תהיה לו ברירה אלא למלא את חובתו. נו, זה טוב או זה רע?

רבותי, יש כאן בעיה, עד כמה הימין עדכן את תוכניותיו, עד כמה התוכניות של הימין מתאימות למה שקרה. אתם לא רציתם שיקרה מה שיקרה. אבל קרה. אני שואל: אתם כבר אווררתם את המצעים שלכם?

הרי בין המציאות לבין מה שאמרתם ועדיין אומרים אין כל קשר. אני שומע, למשל, שיושב-ראש האופוזיציה בכבודו ובעצמו מתהלך מסוף הארץ ועד סופה, הולך לבתי-ספר ואפילו קוצר מידה מסוימת של הצלחה, ואני אגיד להם בדיוק באיזה קטע, קיבלתי תיאור מדויק – כאשר הוא מניח את דעתם של השואלים, שאין לו שום כוונה לשנות מן המציאות שכבר נקבעה. הוא הבין את זה סוף סוף, יש לי ציטוטים מדויקים. מה, אני אחזיר את הגלגל אחורנית? מה, אני אחזיר אותנו לעזה? אני אחזיר אותנו לשכם? – אז הוא קוצר הצלחה.

שימו לב לדבר נוסף, רבותי חברי האופוזיציה, הרי בכל שלב ושלב הילכתם אימים באותו אופן. אוסלו א' היה סוף העולם, קץ ההיסטוריה, הפורענות הכי גדולה שיכולה להיות. אוסלו א', עזה ויריחו תחילה, עבר. המציאות נקבעה. אין לכם שום כוונה לשנות את זה. האימים נשכחו. המצב הוטב. פעם ראשונה. טוב, מותר לכם גם פעם שנייה. השאלה היא רק כמה פעמים. פעם שנייה, בא אוסלו ב'. אמרתם, העברת הסמכויות זה סוף העולם, זה הדבר הכי נורא שיכול להיות. הפריסה מחדש – שומו שמים, שוד ושבר. נו, כבר יש פריסה מחדש, כבר יש העברת סמכויות, המצב באופן יחסי הוטב. עכשיו אתם מאיימים ומזהירים מפני הדבר הנוסף.

אבל, כל התהליך הזה הוא תהליך רציף. הוא לא תהליך למקוטעין, הוא לא תהליך לסירוגין. יש בו היגיון פנימי, הוא בא ממקום מסוים והוא הולך למקום מסוים. וכל התהליך הזה חתר, כל כולו, לאקט שבאמת היה האקט החשוב ביותר, והוא אקט הבחירות. וממשלת ישראל רואה בבחירות שהיו בשטחים בשבת הצלחה גדולה. זו היתה הצלחה לרשות הפלשתינית, לערפאת, הצלחה לתהליך המדיני שבינינו לבין העם הערבי הפלשתיני.

בקיצור נמרץ אני רוצה לומר, שזו היתה הצלחה קודם כול מבחינת עצם עריכת הבחירות, וגם את זה צריך להעריך ולהחשיב, עריכת הבחירות במועד המתוכנן, חרף אילוצי לוח הזמנים. בחירות ראשונות של העם הערבי הפלשתיני, שחייבו הכנות רבות בזמן קצר. מבצע באמת חסר תקדים. אנשים חסרי ניסיון, פעם ראשונה. מבצע מורכב ומסובך שעד הרגע האחרון לא היה ברור אם יעלה יפה ובמועד.

זו היתה הצלחה, לא יעזור לאף אחד שום דבר, כי מהלך הבחירות היה תקין. נכון, פה ושם היתה תקלה, אך בסך הכול זה היה מהלך מסודר ומאורגן. זו היתה הצלחה, כי שיעור ההשתתפות היה גבוה. בעזה – כ-90%, בגדה – כ-75%. זו היתה הצלחה, כי הבחירות הן הישג מרשים ליאסר ערפאת. כ-90%, או 87%-88% תמכו במנהיגותו, והבחירות האלה נותנות, בלי ספק, הכרה עממית למעמדו ומביעות תמיכה בדרכו המדינית.

הבחירות היו בפועל משאל-עם, שמאשר מנקודת ראותו של העם הערבי הפלשתיני את תהליך אוסלו כולו, אוסלו א', אוסלו ב', וכל מה שיבוא אחר כך.

אני רוצה בשתי מלים, ברשותך, אדוני היושב-ראש, לומר מה הן המשמעויות העיקריות של הבחירות האלה למועצה הפלשתינית בעיני הממשלה. ראשית, זה ברור, התחזקות מעמדו של ערפאת, הגברת יכולת התמרון שלו והטלת המרות על גורמי האופוזיציה. משמעות שנייה, חיזוק הדימוי הדמוקרטי של הממשל הפלשתיני, ובמיוחד בעיני דעת הקהל בישראל ובעיני הקהילה הבין-לאומית. משמעות שלישית, שיעור ההצבעה הגבוה בבחירות הוא כישלון לגורמי האופוזיציה, שקראו להחרמתן של הבחירות.

על-פי נתונים שונים – שימו לב, מעניין – מתברר כי בבחירות השתתפו כ-60% מתומכי ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" וכמעט כל תומכי "החזית העממית". הולכים ומתרבים הסימנים להתערערות מעמדם של ארגוני הסירוב – אני בטוח שאתם שמחים על כך – ואולי אפילו לתחילת התפוררותם.

ההצלחה, צריך להודות, היא יותר גדולה מכפי ששיערנו, מכפי שאני שיערתי, אפילו יותר גדולה מכפי שהאופטימיסטים המושבעים בתוכנו העלו בדעתם.

אנחנו חששנו ואתם חששתם, וצריך להכיר בזה ולהודות בזה, שהבחירות יביאו לגילויים בוטים של הקצנה, של התלהמות, של תסיסה, והעיקר – של שנאה כלפי ישראל. חששנו, שכל המרבה בביטויי שנאה ואויבות ועוינות ואיבה כלפי ישראל, הרי זה משובח והוא ייבחר. נכון שזה מה שחששנו? ולא זה מה שקרה, לא כך קרה. בסך הכול התאפיינו הבחירות במידה רבה של משמעת, של איפוק ושל ריסון. האווירה הכללית היתה מתונה, עניינית ואחראית.

אני מעיר כאן, שבשים לב לעובדה שאני משיב בשם הממשלה, אני אנסח את הדברים כך: אין ספק, שהבחירות בשטחים היו האירוע המשמעותי ביותר עד כה בתהליך המדיני. אחרי הבחירות הממשל הפלשתיני הוא לא עוד ממשל-מטעם, אפילו לא מטעם עצמו, אלא ממשל נבחר, לגיטימי למהדרין, שמאפייני הריבונות שלו הם מובהקים או גלויים לעין. מעתה ואילך הממשל הזה הוא לאין שיעור יותר איתן, יותר סמכותי, שנוטל על עצמו אחריות מלאה גם למעשיו וגם למעשי האופוזיציה שלו.

לסיום, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר את הדבר הבא. הרי ברור לגמרי, שלקראת הבחירות, במהלך הבחירות ולאחריהן – וגם את זה אנחנו רואים וגם את זה אתם בוודאי רושמים לעצמכם בסיפוק – הטרור בירידה, בל נפתח פה לשטן; שיתוף הפעולה בינינו לבין העם הערבי הפלשתיני ונציגיו מתחזק; הגורמים המתונים מתעצמים, זה בוודאי משמח אותנו, והגורמים הקיצוניים נחלשים, ואולי אפילו נחלשים מאוד.

אמרתי קודם משהו על האמנה הפלשתינית – לא תרגיל ולא טריק. הממשלה מאוחדת בעמדתה, שאם לא תתבטל האמנה, אני לא חושב שיהיה אמון בינינו. ואם לא יהיה אמון, לא יהיה המשך לתהליך. ואני אומר זאת חד וחלק, כדי שלא תהיה שום אי-הבנה.

אני מאמין שבתוך חודשיים, וכך גם אנחנו מעריכים, נעמוד במצב שבו הרשות הפלשתינית מבוססת יותר, מושלת יותר, קואופרטיבית יותר, מורידה עוד יותר, בהדרגה, את רמת הטרור ומבטלת את האמנה הפלשתינית. ההתקדמות החיובית של התהליך עד כה מחזקת בנו את ההערכה שכך יהיה, שהדברים הולכים ומתפתחים לטובה. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה, כבוד השר. מה אתה מציע?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

להעביר לוועדה, אם זה רצונם של חברי הכנסת המציעים.

היו"ר ח' חדאד:

אני שואל עכשיו כל אחד מחברי הכנסת המציעים. חבר הכנסת דוד מנע – איננו. חבר הכנסת האשם מחאמיד, מה אתה מציע?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אם כל המציעים מסתפקים בדברי השר, גם אני כן. אם לא, אני מציע להעביר לוועדה.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת שאול גוטמן – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת זאבי, מה אתה מציע?

רחבעם זאבי (מולדת):

דיון במליאה.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת חנן פורת – איננו. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, מה את מציעה?

אסתר סלמוביץ (עתיד):

מליאה.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת יוסף עזרן – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, מה אתה מציע?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא מתנגד שיהיה דיון במליאה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גם אני לא מתנגד לדיון במליאה.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת בנימין טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

דיון במליאה.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מליאה.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, אולי גם אתה תסכים עם כולם לדיון במליאה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מצטרף להסכמה לדיון במליאה. אבל יש לי הערה: חברי הכנסת המציעים, שאינם נוכחים פה, לא שותפים לכל העניין הזה.

היו"ר ח' חדאד:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מבין שאתה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה, במסגרת דקה אחת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את השר שריד על הנאום החיובי. אני סבור שזה מסמל את האווירה, זה מסמל את המפנה, זה מסמל את העידן החדש. לפי דעתי, העם הפלשתיני גילה בהצבעתו לא רק מגמה בעד או נגד, אלא עשה צעד היסטורי. זה היה יום חג לעם הפלשתיני, יום שמסמל את סיום עידן הכיבוש ותחילתו של עידן העצמאות ובניית מערכת יחסים חיובית עם מדינת ישראל, המבוססת על כבוד הדדי ולא על מערכת יחסים של שולט-נשלט.

לדעתי, התוצאה המתחייבת והמסקנה ההכרחית מהבחירות והתוצאות שלהן היא סיום הפעילות של הגורמים הקיצוניים בשני הצדדים. זה התחיל בבחירות הפלשתיניות, וזה ייתן את אותותיו גם בבחירות הישראליות, כאשר מפלגות קיצוניות מאוד, המתנגדות לתהליך השלום, לא יעברו את אחוז החסימה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה.

אני מציע שנעבור עכשיו להצבעה. מי בעד ומי נגד העברת הדין בנושא זה למליאה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ה' מחאמיד, ר' זאבי, א' סלמוביץ, ע' דראושה, ב' טמקין וא' ורדיגר בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' חדאד:

12 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הנושא יידון במליאה.

הצעות לסדר-היום

הנוער בישראל ושאלת הירידה מהארץ

היו"ר ח' חדאד:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא. הצעות לסדר-היום מס' 8171 ו-8178 בנושא: הנוער בישראל ושאלת הירידה מהארץ. אני מבקש מחבר הכנסת יצחק לוי לעלות לבמה; איננו נוכח. חבר הכנסת שלמה בניזרי, שלוש דקות, בבקשה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

בהישמע הגונג.

היו"ר ח' חדאד:

אנחנו נוכל להוסיף לך אפילו עוד שתי דקות. אין בעיה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

כולם הלכו היום לבאבא סאלי. עם ישראל חוזר למקורותיו, אתה רואה?

היו"ר ח' חדאד:

אני רואה. גם אין הרבה אנשים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני זמן לא רב פורסמה ידיעה בנוסח הזה – שרוב הנוער הישראלי לא שולל ירידה מן הארץ. כשאני יושב וקורא ידיעה כזאת: שרוב הנוער במדינת ישראל לא שולל ירידה מן הארץ, הדבר הזה מדליק אצלי נורה אדומה. דרך אגב, אני מבין שסגן שר החינוך הוא זה שמשיב.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אם ירצה השם.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אם ירצה השם. זכות הבאבא סאלי תגן עליו. היא מגינה על כל חברי הכנסת, התחילו את הפריימריס שם.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

באבא ברוך.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אנחנו פה.

לפי הסקר הזה, רבותי, אצלי בוודאי נדלקה נורה אדומה. מדוע רוב הנוער הישראלי אינו שולל ירידה מן הארץ? בן-אדם צריך לעשות חושבים. אנחנו גדלנו פה על רקע של ערכים ציוניים, על אידיאולוגיה

של יישוב ארץ-ישראל. כשאני מסתכל על המייסדים ועל הבונים של ארץ-ישראל, של המדינה היהודית, שבוודאי שום ערך של כסף או חומריות לא דיבר אליהם, אלא הם דיברו באמת מתוך אמונה בציונות או מתוך השקפה דתית, הם דיברו על יישוב ארץ-ישראל, על המצווה, על הזכות ההיסטורית שיש לנו פה בארץ-ישראל; מאז קום המדינה, ואני זוכר את עצמי בתור תיכונסט עוד בבית-ספר חילוני, שבו החדירו בי את הערכים הציוניים של יישוב ארץ-ישראל ושל המדינה היהודית, של בניית המדינה שלנו פה – עכשיו נראה לי שכל היסודות במדינת ישראל הושתתו על בלוקים של קרח. זה הבסיס שלנו, שבתחילה הבלוקים הללו הם באמת חזקים, הם באמת יציבים מאוד, אבל איך נאמר בפסוק: וחס השמש – ונמס.

אותו בלוק קרח, כמה שהוא יכול להיות חזק ויציב, אחר כך, כשיש קצת חמימות, הוא מתמוסס. זה כנראה מה שקורה פה במדינת ישראל. לצערנו הרב, אותה אידיאולוגיה שהחדירו אז, שהצליחו להחדיר לנו בצורה טובה, היום היא הולכת ומתמוססת. מדוע היא מתמוססת? מדוע רוב הנוער שלנו לא רוצה להישאר במדינת ישראל? חסרים פה דברים? נראה שהאידיאולוגיה שהיתה באותה תקופה התאימה לזמנים מסוימים.

רבותי, אם אני בודק גם את אותה ידיעה וגם את המציאות וההווה שאני חי בתוכה, אני רואה דבר אחד ברור: הנוער הדתי במדינת ישראל, הדתי-הציוני והחרדי, רובו ככולו שואף להישאר ולדבוק בארצנו, במדינת ישראל, כי הם מאמינים שזה הבית היחיד שיכול להיות לנו. אין לנו מקום במדינות העולם. ניסינו במשך אלפיים שנה. כולם ירקו עלינו, כולם זרקו אותנו. מקומנו פה, בארץ-ישראל.

אבל, כשאני עושה את ההשוואה בין הנוער הדתי לבין הנוער החילוני, אני אומר: מדוע אלה רוצים להישאר בארץ, ומדוע האחרים, אמריקה, אותה אומה ריקה, הם מושכים אותם אליהם, מוכנים ללכת לאירופה ולכל מדינות העולם ולעזוב את הארץ? יש פה כשל חינוכי במערכת החינוך במדינת ישראל, שמקבלת כ-10% מתקציב המדינה. אני חושב, אדוני סגן השר, שתצטרכו להודות בכך יום אחד, לא יעזור. אני שמעתי גם כן את א"ב יהושע, שזורק כל מיני רעיונות שצריך כנראה לשנות קצת את מערכת החינוך ולהכניס קצת יותר יהדות; קצת יידישקייט, כדי להחדיר לנוער מה זה יהודי, רבותי, כדי לקשור אותו לארצו. כדי לקשר אותו לארצו אתה צריך להחדיר לו את זה דרך היהדות.

אני מקווה, אדוני סגן השר, שייעשה גם כדי לשפר את החינוך במדינת ישראל. אנחנו רואים את ההידרדרות בסמים, בפשיעה, וכאשר מתפרסמת במקומון ירושלמי ידיעה, שלפיה מורים אומרים שעוד יבוא זמן והם יפחדו להגיע לבית-הספר בגלל האלימות שפושה בקרב התלמידים – אני מציע לכם, אולי סוף סוף תעשו בדיק בית, תעשו חושבים, יש לכם הרבה כסף ברוך השם. תאמין לי, שאם היינו מקבלים 10% בשבילנו, אני אומר לך את זה מניסיון אישי בתור אחד שעוסק בחינוך, הייתי מצליח לשנות את המדינה כך שתיראה הרבה הרבה יותר טוב ממה שהיא נראית היום. תודה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת בניזרי. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, אני מבקש בתחילת הדברים לומר לחבר הכנסת בניזרי, קצת לתקן אותו, זו לא היתה ידיעה בעיתון, זה היה סקר שהמועצה הציונית ערכה, והסקר הזה הקיף 1,100 בני נוער במדינת ישראל, שלא כללו את המגזר החרדי. זאת אומרת, 1,100 בני נוער – זה סקר מקיף ביותר.

התוצאות של הממצאים הן תוצאות מוזרות מאוד. 7.53% מהנשאלים אינם חושבים שיהודים חייבים להתרכז בארץ-ישראל. 55%, אדוני סגן השר, סוברים כי אין שום דבר שלילי בירידה מהארץ. לעומת זאת, רק 6% חושבים שהציונות איננה רלוונטית. זאת אומרת, 94% חושבים שהציונות היא רלוונטית. חבר הכנסת רפול, הציונות רלוונטית בלי ארץ-ישראל? מה זה, חזרנו לתחילת המאה? – אוגנדה או מדינת ישראל? נשמת אפה של הציונות היא ישראל. ובכל אופן, 94% חושבים שהציונות היא רלוונטית.

לכן יש להניח שבנושא הזה קיים בלבול. כאשר מדברים על ציונות ואומרים שזה רלוונטי, הם אינם בדיוק יודעים למה הם מתכוונים. משום שהתופעה הזאת של 53% מקרב בני הנוער שחושבים שיהודים אינם צריכים להתרכז במדינת ישראל, אדוני סגן השר – אנחנו איבדנו את כל הערכים שלנו. הרי אנחנו באים ומטיפים לבני נוער יהודים מהגולה השכם והערב: בואו עלו למדינת ישראל. הסוכנות היהודית מוציאה מיליונים של שקלים ודולרים כל שנה על שליחים שפזורים בכל רחבי הגולה, והם באים ואומרים לאותם יהודים מהתפוצות: בואו תעלו למדינת ישראל. והנה 53% מקרב בני הנוער, שהם עתיד מדינת ישראל, אומרים: לא צריך את זה בכלל. איזה מסר, איזו בשורה יוצאת מציון? הבשורה שיוצאת מציון אומרת: תישארו במקומכם.

הסקר גם מצביע על נתק גדול ביותר בין הנוער בישראל לבין הנוער היהודי בתפוצות, כאילו אלה הם שני עמים.

חבר הכנסת בניזרי, אני רוצה להעלות נתון שלא היה בסקר הזה, אבל היה במסגרת תוכנית טלוויזיה שנערכה ב-16 בנובמבר ונערך בה משאל: מה דעתך, האם ישראל תהיה או לא תהיה המדינה ה-51 של ארצות-הברית? 70% אמרו – לא. 30% אמרו שהם בעד שישראל תהיה המדינה ה-51 של ארצות-הברית. זאת אומרת, ש-30% מקרב בני הנוער במדינת ישראל במשאל הזה אומרים למעשה: לא אכפת לנו לוותר על הריבונות, לא אכפת לנו כל הדם שנשפך פה כדי שתהיה לנו מדינה יהודית אחרי אלפיים שנה.

מפאת קוצר הזמן אני רוצה לומר לך, אדוני סגן השר – אני מפנה אצבע מאשימה כלפי משרד החינוך. אומר לך מדוע. אני אומר לך את זה כידיד אל ידיד, משום שאני מאוד מעריך ומוקיר אותך ואת פועלך. אתם צריכים לקבל החלטה, ואני מבקש שלא תעלה ותאמר לי שהשקעתם למעלה מ-70% במשך שלוש שנים בנושא החינוך והתרבות, משום שאתם צריכים להחליט החלטה, האם אתם רק משרד לימוד או שאתם משרד חינוך? אם אתם משרד חינוך – תחנכו. אתם לא עושים את זה היום. היום אתם משרד לימוד. יכול להיות שבני הנוער במדינת ישראל יש להם היום ידע טכנולוגי מתקדם הרבה יותר. יכול להיות שמבחינה זאת הם מהתלמידים הטובים בעולם, אבל אז לא אכפת להם אם הם יהיו פה או בארצות-הברית.

אני חושב שנושא החינוך הוא הנושא הרלוונטי. חבר הכנסת בניזרי, יהדות לא צריכה להיות מלה מגונה. צריך להבין שצריך ללמוד יהדות, צריך ללמוד היסטוריה, צריך ללמוד היסטוריה יהודית, צריך ללמוד אהבת הארץ, ללמוד, ללמד, לחנך. זו מלת המפתח. אם לא תעשו זאת, נכשלנו בכל חזון הציונות. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת הירשזון. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו באולם. חבר הכנסת אברהם רביץ – איננו באולם. אבקש מסגן שר החינוך, התרבות והספורט להשיב על ההצעות לסדר-היום.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי את הדברים של חברי הכנסת בניזרי והירשזון.

הסקר עדיין לא הגיע למשרד החינוך, אבל אני לא רוצה לומר שכתוצאה מכך שהסקר לא הגיע למשרד החינוך אנחנו לא רואים בעניין הזה נושא בעל חשיבות. טוב שדבר כזה עולה מדי פעם על סדר-היום, משום שזה מדרבן יותר ויותר מערכות. ואני שמח על דבריו האחרונים של חבר הכנסת הירשזון, שמשרד החינוך, התרבות והספורט לא צריך לעסוק בחלק מן הנושאים כבשגרה ולא לראות את הדברים רק כתוכנית לימודית, ולא רק דברים שמוציאים עליהם חומר רב, ומשרד החינוך אכן מוציא הרבה חומר ומשלב את כל היחידות בתוך המשרד כדי ליצור זיקה ואהבה לארץ-ישראל.

המשרד עובד בשיתוף פעולה גם עם מערכות הביטחון וגם עם צה"ל, כדי ליצור במדינת ישראל את הרצף ואת ההמשכיות, כך שנער במדינת ישראל שמגיע לגיל בגרות יודע שחלק מחובת השירות שלו זה להתגייס לצבא-הגנה לישראל, ואנחנו עושים מאמץ, בעיקר בשנים האחרונות, מאז גל העלייה המבורכת מחבר המדינות, לשלב את הנוער העולה – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אפשר לומר לך גם מלה טובה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

כן.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הסקר גם אומר, שקרוב ל-30% מבני הנוער ילידי הארץ יש להם ידיד עולה חדש, ועוד 19% היו רוצים שיהיה להם. מאחר שהיו בינינו ויכוחים בעבר בנושא הזה, זו הזדמנות להגיד לך מלה טובה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

תודה.

אנחנו עושים מאמץ גדול. היום יש לנו הסדר, ויושב כאן חבר הכנסת רפאל איתן, שהתחיל בפעולה הזאת כבר בעבר, עוד כרמטכ"ל. באמצעות "שערי אברהם" אנחנו מוציאים כל שבוע את תלמידי כיתה י"א ומרכזים את המאמץ בעיקר בבתי-הספר שיש בהם מספר גדול של עולים. מדי שנה אנחנו מוציאים עשרות אלפי תלמידי לחמישה ימים ל"שערי אברהם", שם הם עוברים הכשרה ושילוב יחד עם הצבא כדי לקיים לעולים החדשים, יחד עם בני הארץ הוותיקים, פעולות חברתיות.

אני רוצה להביא לחברי הכנסת נתון משמח מאוד. כתוצאה מהמצב הכלכלי המשתפר במדינת ישראל, רבים מאלה שקראנו להם יורדים, בעיקר לארצות-הברית, לארצות הרווחה, חוזרים הביתה. הם חוזרים הביתה כתוצאה משני דברים: המצב הכלכלי במדינת ישראל השתפר בשנים האחרונות. כתוצאה מתהליך השלום.

אני יכול להתייחס לשלוש השנים האחרונות במערכת החינוך. מדי שנה מצטרפים מאות תלמידים בני ישראלים יורדים, שאנחנו מגדירים אותם כמי שהיו לפחות שש שנים מחוץ למדינת ישראל, ולמעשה הם נולדו שם כבנים לישראלים שירדו. יש היום תנועה גדולה של אלפי ישראלים שחוזרים הביתה ומוציאים פה פרנסה, מקום עבודה, חלקם מקימים כאן גם עסקים וגם תעשיות; אנחנו רואים גל גדול של חוזרים מקרב אלה שירדו לפני 10 או 15 או 20 שנה.

ההשפעה הסביבתית והחברה בישראל הן חלק מיצירת האווירה של אהבת הארץ. אני חושב, שבשנים האחרונות יש לא מעט גופים, גם ממלכתיים, גם וולונטריים, שעושים הכול – ואני יכול רק להצטער כשאני רואה היום את תנועות הנוער. אני יודע שתנועות הנוער רוצות יותר ויותר לפעול, ועם כל התקציב הגדול של משרד החינוך, התרבות והספורט – אני חושב שאיננו מעמידים לרשותן מספיק תקציבים. אני הייתי עושה מאמץ גדול, ואני חושב שאנחנו צריכים לראות בתקציב 1997 יעד להגדלת תקציב הפעולות של תנועות הנוער, להרחבת הפעולות של החינוך המשלים כדי שנוכל לרכז מאמץ בנושאים החברתיים ולא רק במסגרת הפורמלית של בתי-הספר, אלא כדי ליצור אווירה: יותר טיולים, יותר סיורים, יותר הבאת התלמידים למקומות שמבטאים את הקשר לארץ ולאדמה.

לפני כחצי שעה נפגשתי עם אורי ביידיץ מ'בנאל, והוא סיפר לי, שכתוצאה מהמשבר בחקלאות יש אזורים שבהם לא מעבדים את האדמות, וכשלא מעבדים את האדמות אין חלל ריק. ואני מדבר על ארץ-ישראל, על מדינת ישראל, אני לא מדבר על יהודה ושומרון ולא על אזורים אחרים, אני מדבר על הנגב ועל הגליל, ואני חושב שלתנועות הנוער יש גם היום עוד תפקיד – להגיע להתיישבות, לחלוציות.

אני יודע שאנשים צופים עכשיו בטלוויזיה וחלק מהם אולי אומרים: הוא מדבר אתנו על התיישבות עכשיו, כשיש משבר בתנועה הקיבוצית ובתנועה המושבית. אני אומר גם היום מעל במה זו: צריכים לדעת להתאים את עצמנו גם לתקופות אלה. גם הנח"ל יכול היום לרכז מאמצים ולקרוא לזה רק נח"ל חינוך, כדי להתמודד עם בעיית הנוער בערי הפיתוח, בשכונות.

אני אומר שוב לשני חברי הכנסת: זה נושא חשוב, וטוב שהוא עולה על סדר-היום. גם אם עשינו מעט, בעצם העלאת הנושא על סדר-היום אני חושב שעשינו פעולה חשובה ומבורכת, כדי להעמיק את הזיקה של הנוער הישראלי לארץ.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני סגן השר, יש לי הערה, רעיון קצר. במקום להשתמש רק בסקרים שנותרים רק אינפורמציה לגבי המצב, הייתי מציע לך לעשות מחקר מקיף בכל רובדי החברה הישראלית, בפרט בקרב הנוער שיועד, מדוע הם לא נמשכים להישאר בארץ ונמשכים לרדת לחוץ-לארץ. אני חושב שכך תוכל להיכנס לבעיה האמיתית – ולא להסתפק רק בסקרים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני אענה לך, חבר הכנסת בניזרי. קודם כל, יש שני דברים כתוצאה מעבודת הוועדה בראשות עליזה שנהר. גם את נושא היהדות הרחבנו, והוא מופעל במערכת מאז שנת הלימודים החולפת. גם בשנה הנוכחית מלמדים יותר ויותר אהבת הארץ ויהדות.

לגבי עבודת מחקר, נעשו כמה עבודות. אלה נושאים שתמיד צריך ללמוד מהם ולקבל תמונה אמיתית על מה שקורה.

בנושאים האלה אנחנו לא חוסכים במשרד. יש לנו גם היחידה לדמוקרטיה, גם מרכז ההסברה וגם מינהל חברה ונוער ואגפים נוספים, ואני רוצה להאמין, שיחד אפשר יהיה לבדוק ולראות איך אנחנו תורמים יותר ויותר כדי שנבטיח את הזיקה.

יש דבר נוסף, שאנחנו יודעים עליו מניסיון. לא מזמן קראנו על הודו, על הנסיעה והירידה של בני הנוער לדרום-אמריקה ולמזרח הרחוק. צריך להבין, אתה לוקח בחור שיוצא לשלוש שנים שירות צבאי אחרי 12 שנות לימודים, לפעמים זה עוד שנה או שנתיים קבע, אנשים רוצים אחר כך לצאת ולהתפרק קצת לכמה חודשים. אבל, כשאתה בודק כעבור עשר שנים מה קרה עם הנער שיצא לדרום-אמריקה או למזרח הרחוק או לכל מקום אחר, אתה יכול למצוא אותו בכל מיני מערכות, אם באקדמיה, אם בעשייה ובתרומה לחברה הישראלית. בסך הכול אני חושב שהנוער במדינת ישראל הוא הנוער הטוב ביותר שיש.

היו"ר ח' חדאד:

מה אתה מציע, אדוני?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני מציע, על דעת חברי הכנסת – אפשר לשאול אותם – להעביר את הנושא לוועדה. אפשר לעשות דיון במליאה בעוד שנתיים-שלוש שנים, אבל אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, שם לפחות אפשרי שהדיון ייערך במהרה. אין לי בעיה להיכנס פה להצבעה בעד ובנגד.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה, אדוני סגן השר.

חבר הכנסת בניזרי וחבר הכנסת אברהם הירשזון, מה אתם מציעים?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני בעד דיון במליאה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אם חברי הכנסת מבקשים דיון במליאה, אני אתמוך בדיון במליאה ללא הצבעה. אני אומר לכם מראש, משום שזה נושא בעל חשיבות, אם אנחנו רוצים שהוא יגיע למליאה, הדיון יכול להתקיים אולי בכנסת החמש-עשרה.

היו"ר ח' חדאד:

נצביע בכל אופן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אין בעיה, אני מקבל את הצעת החברים לדון במליאה.

היו"ר ח' חדאד:

אבל נצביע בעד הדיון במליאה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' חדאד:

חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה תועבר לדין במליאה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' חדאד:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הודעת שר החוץ בעקבות החלטת הכנסת בסיכום הדיון בנושא: החוק שקיבל הפרלמנט הרומני בעניין רכוש יהודי רומניה.

עוד הונחו לקריאה שנייה וקריאה שלישית מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט: הצעת חוק זכויות מבצעים (תיקון), התשנ"ו-1996; והצעת חוק לתיקון פקודת פשיטת הרגל (מס' 3), התשנ"ו-1996.

ועוד הונחו מטעם ועדת הכנסת: הצעה לתיקון סעיף 104 לתקנון הכנסת, וכן החלטת ועדת הכנסת מיום ב' בשבט התשנ"ו, 22 בינואר 1996, בעניין הנמקת הסתייגויות. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום רמת ההשכלה של תלמידי צפון תל-אביב ושל תלמידי דרום תל-אביב

היו"ר ח' חדאד:

נעבור עכשיו להצעה לסדר-היום מס' 8110: רמת ההשכלה של תלמידי צפון תל-אביב ושל תלמידי דרום תל-אביב. חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אומרים שבימים טרופים אלה, כאשר בעיות גורליות ואף קיומיות מעסיקות את סדר-היום הציבורי, נושאים "משניים" כפערים במערכת החינוך, כרמת ההשכלה בבת-י-ספר יסודיים וכאחוז הנכשלים בהבנת הנקרא ובקריאה אינם ראויים לתשומת לב או לדיון ציבורי מעמיק בכנסת או מחוץ לכתליה.

אם נדחוק את הנושא הזה לקרן זוית, נתעורר בעוד זמן לא רב לתוך מציאות בלהות חברתית. מדובר ברמת השכלה, השוואה בין בתי-ספר יסודיים לפני שיבוץ תלמידים לחטיבות הביניים בצפון תל-אביב ובדרומה.

הרי לפניכם נתונים מספריים שנמסרו רק לאחר התערבות בג"ץ בעתירה נגד עיריית תל-אביב-יפו, שר החינוך והתרבות ומנהל הלשכה המחוזית של משרד החינוך. וכך נאמר בהחלטת בג"ץ: "אם העותרת זקוקה למידע" – מדובר באשה שעתרה – "לצורך מילוי תפקידה כחברת מועצה וכיועצת ראש העירייה לענייני חינוך, היא זכאית לפנות לראש העיר ולבקש את המידע מכוח סעיף 140 לפקודת העיריות".

הנתונים – תיכף אגיע אליהם – מצביעים על כישלון מערכת החינוך בהקניית השכלה וכישלון חמור במימוש רעיון האינטגרציה. אף שנעשה ניסיון לשבץ תלמידים בחטיבות ביניים בצפון תל-אביב, קרו שני דברים: תלמידים ברמה יותר גבוהה עברו צפונה ונכשלו שם, ובדרום נשארו תלמידים ברמה ממוצעת נמוכה, דבר שגרם לירידה ברמה הממוצעת של התלמידים שנשארו.

מייד אקרא לכם את הנתונים.

אביגדור קהלני (העבודה):

מי כתב את המסקנה שקראת?

רפאל איתן (צומת):

אלה נתונים מעיריית תל-אביב, ממשד החינוך.

אחוז המתקשים בקריאה ובהבנת הנקרא בכל בית-ספר יסודי לפני שיבוץ התלמידים בחטיבות הביניים – מבית-הספר היסודי "דוד בלור" מביצרון, אלה שעברו ל"תיכון חדש" צפון, מתוכם נכשלו 33%; ב"עירוני ט" נכשלו 5.62%; ב"אורט ד" נכשלו 2.14%. מבית-הספר היסודי "גיבורי ישראל" ביד-אליהו: ב"תיכון חדש" נכשלו 7%; ב"אורט ד" נכשלו 33%. מבית-הספר היסודי "גולומב" בכפר-שלום: נכשלו ב"תיכון חדש" 45%, ב"עירוני ט" – 25%, ב"אורט ד" – 73%. מבית-הספר היסודי "גליל" בשכונת-התקווה: כנראה לא עברו ל"גימנסיה הרצליה", לכן אין שם נכשלים; ב"עירוני ט" – 75% נכשלו; ב"אורט" – 66% נכשלו. מבית-הספר היסודי "החי"ל", יד-אליהו: ב"גימנסיה הרצליה" נכשלו 13%; ב"עירוני ט" – 30%. אני יכול להמשיך ולקרוא את כל בתי-הספר היסודיים. התמונה עגומה ומסוכנת.

העובדות הללו מחייבות, ומהר, שידוד מערכות במערכת החינוך. אם נושא החינוך לא יקבל מקום ראשון בסדר העדיפויות הלאומי, על כל המשמעויות הנובעות מכך, לא תוכל החברה הישראלית להתמודד עם בעיותיה בכל התחומים – הביטחוני, הכלכלי והחברתי, הפערים יתרחבו, ועולות להיווצר כאן שתי רמות חברתיות, שעצם התהוותן יסכן את עתידנו כמדינה נאורה, עצמאית, חופשית, משכילה, בעלת יכולת וכושר תחרות.

אנחנו למדים שהשנה נקבעה כשנת תעשייה ותיירות. איך תביא קביעה כזאת לצמצום פערים חברתיים? האם זה הדבר הכי חשוב במערכת החינוך, או צמצום הפערים בהשכלה בין בתי-הספר השונים, כדי שלתלמידים האלה, בגמר תיכון, יהיה קו התחלה דומה או כמעט שווה? תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. אדוני סגן שר החינוך, נא להשיב.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רפאל איתן, מציע ההצעה הדחופה לסדר-היום, מה שהתפרסם ב"דיעות אחרונות" ביום ד', 10 בינואר 1996, אינו נכון. הפער בין תלמידי צפון תל-אביב לתלמידי הדרום לא גדל כתוצאה מיישום תוכנית בחירת בתי-הספר על-ידי תושבי דרום תל-אביב. מה שטוענת יועצת ראש העירייה לענייני חינוך, שתוכנית הבחירה של הורי דרום העיר יוצרת גטאות של תלמידים חלשים ופגיעה חמורה בהורים ובתלמידים של אזור הדרום, אין לו בסיס, הוא מנוגד לעובדות והוא בנוי על תחושותיה.

להלן העובדות: מבחני הבנת הנקרא, מבחני נירה אלטלף, נערכו לצורך אחד בלבד – איתור תלמידים המתקשים בהבנת הנקרא לקידום האיש באמצעות שיעורי עזר פרטניים. מבחנים אלה בוצעו על-ידי משרד החינוך, התרבות והספורט ברשויות המקומיות הרבות לאותה מטרה.

העיר תל-אביב-יפו השיגה במבחנים ממוצעים משמעותיים גבוהים ביחס לערים אחרות במדינת ישראל. להלן הנתונים בעיר תל-אביב-יפו בהתייחס להצעה לסדר-היום.

רפאל איתן (צומת):

אתה רוצה לומר שהנתונים האלה שבג"ץ חייב להוציא אותם הם לא נכונים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חבר הכנסת רפאל איתן, כשאתה לוקח תפוז, אתה יכול להראות את התפוז כולו, ואתה יכול להוציא ממנו פלח אחד. אנחנו מדברים על התפוז השלם. ברגע שאתה שולף פלח אחד, אתה יכול להציג אותו איך שאתה רוצה. אני לא בא אליך בטענה שכך הצגת, כי אתה פשוט ראית מה עשו האחרים, שהביאו את הדברים לידי חשיפה, ואתה לקחת את חשיפת הפלח מהתפוז השלם. אבל יש תפוז שלם, וצריך להסתכל עליו כך.

להלן הנתונים בעיר תל-אביב-יפו בהתייחס להצעה לסדר-היום. אני מדבר על השנה החולפת, התשנ"ה: אובחנו 170 תלמידים הזכאים לשיעורים בהבנת הנקרא. באוכלוסייה הנתונה של התלמידים, ההתפלגות צפון-דרום: על בסיס תוכנית הבחירה – צפון: 35 תלמידים, דרום: 135 תלמידים. אילו לא בוצעה התוכנית, בצפון היו 53 תלמידים, ובדרום – 117. בגלל התוכנית החדשה לומדים בצפון 18 תלמידים פחות מאלה שהיו לומדים בצפון לולא תוכנית הבחירה. זה נתון, ועם נתונים אי-אפשר להתווכח.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אנחנו מדברים על כך שבבתי-ספר מסוימים בדרום הכישלון בהבנת הנקרא הוא 40%-ו-60%, ואתה יודע שלא היתה בחירה כפי שצריך אלא – – –

אביגדור קהלני (העבודה):

זה לא קשור להצעה לסדר-היום.

רפאל איתן (צומת):

— — —

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני מסביר, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני יודע ומעריך את החריצות ואת הידע שלך. אני יודע שאת לא מגיעה לכנסת בלי לבדוק את העובדות בשטח.

רפאל איתן (צומת):

אבל אלה נתונים של העירייה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני הבאתי את הנתונים הנוגעים להצעה לסדר-היום שאתה הגשת, והתשובות שלי כאן מתבססות עליהם. אילו היית מציג דברים נוספים, הייתי מביא נתונים ועובדות, ויכול להיות שחלק מהדברים שאתה מתייחס אליהם או שהעירייה מתייחסת אליהם היו מקבלים את תשובותי כמשרד החינוך.

תוכנית הבחירה המבוקרת לוותה בהערכה של מעריך חיצוני בעל שם עולמי, פרופסור אריה לוי, ושל צוותו, כמתחייב מאישור שניתן לתוכנית על-ידי שר החינוך, התרבות והספורט.

בדוח הביניים שהוגש למשרד החינוך והתרבות ולעיריית תל-אביב-יפו – המעריך מצא לנכון לסכם את דוח הביניים בסעיף הרלוונטי להצעה לסדר-היום: ההבדל בין ממוצעי הציונים בהבנת הנקרא ובמתמטיקה בין בתי-ספר קולטים, וכן בין תלמידים מרובע 9, לעומת אלה שהופנו משאר הרבעים לחטיבה קולטת אחת, היו ברוב המקרים קטנים. כך נוצר איזון התואם את כוונותיהם של מעצבי תוכנית הבחירה המבוקרת.

היכן ה"גטו"? 1. יותר תלמידים עוברים מהדרום לצפון מרצון; 2. פער לימודי של פחות משליש ציון בלבד; 3. רק 18 תלמידים יותר הזכאים לעזרה לומדים בדרום במקום בצפון; 4. הבדלים קטנים בין ממוצעי הציונים בהבנת הנקרא ובמתמטיקה – דוח פרופסור אריה לוי; 5. שביעות רצון גבוהה ביותר של כלל התלמידים וההורים – על-פי דוח ביניים של המעריך החיצוני, פרופסור אריה לוי. אלה העובדות.

חבר הכנסת קהלני, אני רואה שאתה מבקש לומר משהו. מאחר שעד לא מזמן היית האחראי למערכת החינוך בתל-אביב, כממלא-מקום ראש העיר, ואתה מכיר את הנושא, אני אאפשר לך לדבר.

הנושא שהעלה חבר הכנסת רפאל איתן הוא נושא חשוב מאוד ורגיש מאוד. אנחנו יודעים, שמדי תקופה הוא עולה על סדר-היום הציבורי, ובצדק. אני יודע שנושא החינוך חשוב מאוד לחבר הכנסת איתן. הוא עסק בו שנים רבות מאוד, ממשיך לעסוק בו, ועסק בו גם כאשר היה ממונה על המערכת הצבאית. לכן אני מציע שתתייחס לנושא בכמה משפטים, כי לנו חשוב שגם השטח יביא את הדברים ולא רק הממסד, כלומר משרד החינוך, התרבות והספורט.

היו"ר ח' חדאד:

תודה, אדוני סגן השר. בבקשה, חבר הכנסת קהלני.

אביגדור קהלני (העבודה):

תודה, אדוני היושב-ראש; תודה, אדוני סגן השר.

הסוגיה הזאת הועלתה על-ידי היועצת של ראש העיר לענייני חינוך – עלי לומר, לצערי, כי מעולם הוא לא השתמש בשירותיה. הוא גם איננו מסכים למסקנותיה. אני מדבר על ראש העיר תל-אביב-יפו, ואני חותם על מה שאני אומר.

הטענה המרכזית היתה, שתלמידים חלשים נשארו בדרום ותלמידים חזקים הלכו צפונה. אנחנו בדקנו זאת. אפשרנו לתלמידי הדרום ללכת צפונה. חלק מתלמידי הדרום, אסור היה להם ללכת צפונה, וחלק מהם הלכו בכפייה צפונה. אנחנו פתחנו אפשרות בעיר, שכל אחד ילך ויבחר לעצמו את בית-הספר שהוא רוצה בו. מה יותר יפה מזה, לאפשר לתלמיד לבחור לעצמו את בית-הספר? דבר זה נעשה תקדימית ואושר על-ידי הממשלה. ההורים מאושרים והתלמידים מאושרים.

אתה הזכרת את בית-הספר "בלוך". לקחו משם 70 תלמידים והניעו אותם לבית-הספר "אליאנס". אחרי שלוש שנים נכשלו 95% מהם. היום הולכים לבית-הספר "אליאנס" שלושה תלמידים מתוך 70. מה יותר יפה ממערכת כזאת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מדוע התלמידים לא נשארו בתיכון "אליאנס"? כי הם הונשרו משם.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני אתייחס לדברים האלה בהערכה ואייחס להם חשיבות, כי אלה נושאים היקרים מאוד לכולנו.

אביגדור קהלני (העבודה):

הטענה היתה, שהחלשים נשארים בדרום והחזקים, כתוצאה מהבחירה הולכים לצפון, ואז נוצר "גטו". זו היתה הטענה המרכזית. אנחנו בדקנו את כל התלמידים שהולכים צפונה ודרומה על-פי בחירתם,

ולפי הציון ששקללנו אותו יחד יוצא שליש ציון הבדל. אלה המספרים ואלה העובדות, ויש על כך דוח שלם.

נכון שיש בעיה בהבנת הנקרא, אבל היא לא קשורה כלל בפתירת אזורי הרישום. חיברו פה מין בשאינו מינו. בכל מקום במדינת ישראל יש בעיה של הבנת הנקרא, וכמערכת חינוך אנחנו צריכים לטפל בכך, אבל אין כל קשר בין דבר זה לבין פתירת אזורי הרישום. לכן אני לא הייתי קושר בין שני הדברים האלה.

אני מקבל את המספרים של תלמידים שלא עברו את המבחנים בהבנת הנקרא. אנחנו פועלים, או יותר נכון פעלנו, כי אני כבר לא בתפקיד היום, לשיפור הבנת הנקרא. אבל לבוא בטענות ולומר שיוצרים "גטאות" בדרום – זה חוסר הבנה בסיסי של מערכת החינוך, ואני אומר זאת כאן באחריות.

דבר נוסף, זה שימוש בחינוך לפוליטיקה פנימית בתוך העיר. זה הסימן שאנחנו נותנים לכך גיבוי. אבל בדבר אחד אתה צודק, חבר הכנסת רפאל איתן, שיש בעיות בהבנת הנקרא. לכן החלטנו על יום לימודים ארוך על חשבון העירייה בתל-אביב, כדי להקטין את המספרים.

אני לא הייתי מדבר כאן על "אליאנס" או לא "אליאנס". זה ויכוח אחר שקיים, ונדמה לי ששנינו תמימי דעים בנושא זה. אני נמנה עם אלה שהמליצו לשר החינוך להדיח את מנהל בית-הספר על כך שהוא הרשה לעצמו לעשות לו קטגוריות משלו. בזאת סיימתי את דברי.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחבר הכנסת קהלני. אדוני סגן השר, נא להמשיך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני רוצה להתייחס במשפט אחד לדבריה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. קודם כול, אני יכול לומר כאן באחריות מלאה, שמשדד החינוך מטפל בבעיה של כל בתי-הספר בדרום תל-אביב, גם כתוצאה מהצעות לסדר-היום של חברת הכנסת גוז'נסקי, גם בגלל המעורבות הישירה של חבר הכנסת קהלני כממונה על החינוך. התקיימו גם הרבה פגישות עבודה.

מנכ"ל משרד החינוך היה ראש מינהל החינוך של עיריית תל-אביב, והוא רגיש מאוד לכל מה שקשור בדרום תל-אביב. ואנחנו יודעים שעיריית תל-אביב עושה מאמץ גדול לתוספת של שעות. אנחנו מפנים מורים לדרום תל-אביב ומעודדים אותם, גם בעימותים עם ארגוני המורים, ומשתדלים להביא מורים טובים יותר לדרום, אפילו בחוזים מיוחדים; זאת כדי לעודד וכדי להפוך את בתי-הספר בדרום לבתי-ספר שמסוגלים להביא את בוגריהם לכל רמה שנדרשת בבית-ספר גבוה ולאפשר להם יותר ויותר. בכלל אין בחינוך תהליכים מהירים.

אני מציע: בואו נבדוק מה היה לפני שלוש שנים, מה היה לפני חמש שנים, מה קורה בשנה הנוכחית ומה הן התוצאות של אותו מאמץ שעושים יחד משרד החינוך ועיריית תל-אביב, כדי לסייע, לעזור ולסגור פערים. אני רוצה להאמין, שבעוד כמה שנים נוכל לבוא ולומר כאן, מבמת הכנסת, שהמאמץ של התשנ"ד, התשנ"ה והתשנ"ו והמאמץ של השנים הבאות הביא לתוצאות חיוביות במה שקורה בשכונות תל-אביב ובכל חלקי הארץ האחרים, שבהם יש לנו בעיות לא קלות.

יש לנו בעיות רבות מאוד. ישראל היא מדינה קולטת עלייה. היא קלטה עלייה לפני 40 שנה, היא קולטת עלייה גם היום. יש לנו מגזר ערבי, יש לנו מגזר דרוזי. אנחנו עושים מאמץ גדול כדי שמדינת ישראל תהיה מדינה מובילה בכל מה שקשור בחינוך. תודה רבה.

היו"ר ח' חדאד:

מה אתה מציע, אדוני סגן השר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת החינוך.

רון נחמן (הליכוד):

מה עם מגזר המתנחלים?

נואף מסאלחה (העבודה):

היו"ר ח' חדאד:

מה אתה חושב, חבר הכנסת רפאל איתן, אתה בעד?

בבקשה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני ביקשתי להציע הצעה אחרת, כבוד היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, כדי לומר שוב, שמעבר לבעיית ההנשרה, בית-הספר "אליאנס", שאתה הזכרת – – –

אביגדור קהלני (העבודה):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מעבר לבעיית ההנשרה, בכל הנושא של הנסיגה מהאינטגרציה – ועניין הרבעים הוא נסיגה ברורה מאינטגרציה – יש דבר ברור: לא תלמידים בוחרים בתי-ספר; האמת היא, שבתי-ספר בוחרים תלמידים, ואתה אמרת בדוגמה שלך שפעם שלחו 70 תלמידים ל"אליאנס", ועכשיו שלושה או ארבעה. זה מה שיקרה. יהיו בתי-ספר סקטוריאליים במובן החברתי-המעמדי הברור ביותר. לכן הוויכוח שמתנהל היום על תוכניות החינוך בתל-אביב הוא ויכוח אמיתי, כי עידן האינטגרציה הולך ונגמר – זאת אומרת, אין לה עתיד. במקום אינטגרציה יהיה חינוך אליטיסטי בצפון וחינוך לעניים שיהיה חינוך עני בדרום, אף אם תשקיע שם עוד קצת שעות נוספות, כאלה או אחרות, ובסופו של דבר, בסוף י"ב, הפערים בהשכלה יהיו, להערכתי, חריפים הרבה יותר. אבל אני מניחה שעל דבר זה נתווכח עוד שנים רבות.

היו"ר ח' חדאד:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה, חבר הכנסת רפאל איתן.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע שלא להיתפס לכותרת של ההצעה לסדר-היום, אלא להתייחס לנתונים. אם נכשלים בהבנת הנקרא ילדים שעוברים מבית-ספר יסודי לחטיבת הביניים, מהדרום צפונה – הם הטובים ביותר בדרום, אבל הם נכשלים בצפון – מה זה אומר? זה אומר שיש חסר ביכולת שלהם. מי נשאר בדרום? נשארים בעלי ההישגים הנמוכים, כי הם לא יכולים לעבור צפונה.

אביגדור קהלני (העבודה):

זה לא נכון.

רפאל איתן (צומת):

אל תגיד לי לא, אני קורא נתונים של העירייה.

אביגדור קהלני (העבודה):

זה לא נתון נכון.

רפאל איתן (צומת):

אם בבית-הספר "גולומב", 45% מאלה שעוברים מבחירה, אלה שבחרו לעבור צפונה, נכשלים ב"תיכון חדש", ב"עירוני ט" – 25%, וב"אורט" נכשלים 73% בהבנת הנקרא, ממה זה נובע? זה נובע מנקודת המוצא שלהם, מבית-הספר "גולומב". אז מה מתכסים פה בכותרות, בכותרת של ההצעה לסדר-היום? זה לא קשור למה שהופיע בעיתון "ידיעות אחרונות". תודה.

היו"ר ח' חדאד:

אני מבין שהיתה כאן הסכמה להעברת הנושא לוועדת החינוך.

בבקשה, אדוני סגן השר חבר הכנסת גולדמן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

שמעתי את ההערה של חבר הכנסת איתן. הרי אנחנו יכולים לקיים כאן דיון ללא הפסקה. מאחר שהנושאים חשובים מאוד, מאחר שיש חברי כנסת שנושא החינוך חשוב להם מאוד, אני מציע, חבר הכנסת רפאל איתן, שנבקש ממנכ"ל משרד החינוך, יחד עם ראש עיריית תל-אביב, לקיים דיון בדרום תל-אביב, בהשתתפות נציגי ההורים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

רפאל איתן (צומת):

היו"ר ח' חדאד:

הרי סוכם שהנושא יעבור לוועדת החינוך והתרבות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

רק רגע, אני הולך להציע זאת: יחד עם ועדת החינוך של הכנסת, כדי שנוכל להקדיש שלוש-ארבע שעות – – –

רפאל איתן (צומת):

ועדת החינוך – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אבל חבר הכנסת רפאל איתן יודע וגם חברי הכנסת האחרים יודעים, שאם נהפוך זאת לדיון כאן במליאה, עם מצלמות הטלוויזיה, ידברו אל הטלוויזיה ולא יהיה פתרון לילדים.

רפאל איתן (צומת):

אני לא התכוונתי לדיון במליאה – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

בוועדת החינוך.

אביגדור קהלני (העבודה):

– – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך של הכנסת.

אביגדור קהלני (העבודה):

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

לא, אמרתי שלא. אמרתי: בוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר ח' חדאד:

רבותי חברי הכנסת, סוכם שהנושא עובר לוועדת החינוך. אז מה הוויכוח?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני מציע שהנושא יעבור לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר ח' חדאד:

רבותי, נעבור להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדת החינוך?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ח' חדאד:

שמונה תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. הנושא הועבר לוועדת החינוך.

הצעה לסדר-היום

חשש לסגירת התחנות לבריאות המשפחה

היו"ר ח' חדאד:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 8136, של חבר הכנסת יורם לס, בנושא: חשש לסגירת התחנות לבריאות המשפחה. חבר הכנסת לס, בבקשה, עשר דקות.

יורם לס (העבודה):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת ואדוני סגן שר הבריאות, ביקשתי להעלות את ההצעה לסדר-היום בעקבות מחקר שמונח לפני, שכותרתו היא כדלקמן: חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ההשלכות של החוק על שירותי בריאות מניעתיים לאם ולילד.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, הייתי רוצה לומר כמה מלים כלליות על החשיבות העצומה של שירותי הבריאות המניעתיים בכללם, שהרי כל אחד מאתנו יודע, אף שקשה להכיר בזאת, שלמחלות רבות אין פתרון, עם כל המאמצים וכל הכספים, ובעצם רצוי מאוד לא להיות חולה בכלל, עדיף לא להיות חולה בכלל מאשר ליפול לתוך מערכת שהיא קשה וכואבת, ולא תמיד היא יכולה להצליח, כי קצרה ידו של המדע לטפל בכל מחלה. הדבר הטוב ביותר הוא לא להיות חולה.

תפקידה של מדינה, ורק של מדינה, להשפיע על אזרחיה שלא יהיו חולים, ככל האפשר. אי-אפשר להטיל זאת על קופות-החולים, כפי שהחוק מנסה, ואולי זה גם יקרה במשך השנים, בתקופת המעבר. אי-אפשר לבקש מקופות-חולים, שעסוקות מעבר לראש, עם תקציבים מתוחים עד כדי להתפקע, והם גם מתפקעים, שיתחילו לקחת על עצמן משימות שהן בפירוש משימות לאומיות. קופת-חולים מטפלת במחלות, אבל הנושא המניעתי, הנושא הכולל שיש לו ערך חברתי גדול מאוד, במיוחד בחברה שהולכת לשלום, בחברה שרוצה לטפל בעצמה – – –

רון נחמן (הליכוד):

איפה השלום?

יורם לס (העבודה):

חבר הכנסת רון נחמן, עזוב. השלום, על אפך וחמתך, עם כל החדשות – – –

רון נחמן (הליכוד):

שמעת את החדשות היום?

יורם לס (העבודה):

החדשה הגדולה ביותר היא, שפה יהיה שלום, ונתפנה לטפל בבריאות שלנו, בחינוך שלנו, כפי שעשינו לפני כמה דקות, וזה מה שחשוב.

על רקע המלים הכלליות האלה עומדת השאלה שמובלעת בחוק ביטוח בריאות, שכתוצאה ממנה ייתכן שנגיע למצב שבו יבוטלו מה שהיה קרוי בימים עברו תחנות טיפת-חלב, ואפשר לקרוא להן גם תחנות לטיפול באם ובילד. יש מקומות שבהם התחנות לקחו על עצמן גם את נושא הקשישים, ואז אפשר לקרוא להן תחנות לבריאות המשפחה בכלל. בתחילת הדרך יש הילדים והנשים ההרות, ובסוף הדרך יש הקשישים.

יש מחשבה – אגב, היא לא חדשה, היא נוסתה כבר לפני עשר שנים, בהצלחה די מועטה – לבטל מערך של כ-1,000 תחנות שהוכיחו את עצמן ולהעביר את האחריות לכל הטיפול המניעתי לקופות-החולים.

המחקר שאני מציג בפניכם ומונח כאן נוגע גם בנקודות החיוביות. יש איזה טעם, למשל, לחסוך במבנים, לחסוך בפקידים ולשלב ביחד את המרפאה הקורטיבית, זו שמרפאת חולים, עם המרפאה הפרבנטיבית, המניעתית, זו שתפקידה למנוע מחלות. השילוב בין שתי המרפאות האלה יכול אולי לחסוך כמה שקלים בתקנים.

אבל מה הן הסכנות בעניין הזה? סכנה אחת – ואנחנו רואים אותה, לצערי, גם בהיבטים הכוללים – היא, שכל נושא המניעה ייבלע למערכת שעסוקה מעל לראשה בטיפול השוטף, במחלות, וישכחו מהנושא החשוב של המניעה, כי הוא יהיה בתוך העולם הגדול של הטיפול. היום יש מערכת המסורה מאוד אך ורק לעניין הזה, והתוצאות שאני יכול להציג לפניכם, ביחד עם הבעיות, הן תוצאות מאוד מאוד מרשימות.

אם אנחנו מסתכלים על המערכת שקיימת היום לטיפול באם ובילד, אם נסתכל על המספרים של תמותת תינוקות, הרי בשנות ה-50 תמותת התינוקות במדינת ישראל היתה 36 ל-1,000, זאת אומרת, 36 מתו על כל 1,000 לידות. בשנות ה-50 באוכלוסייה המוסלמית היתה תמותה של 60 תינוקות ל-1,000. תארו לעצמכם, ש-60 תינוקות מתו על כל 1,000 לידות. עברו 40 שנה, וכל

המספרים קטנו כמעט פי חמישה. היום הממוצע בישראל הוא 7.8 – וזה מספר קטן ומכובד מאוד – של תינוקות שמתים על כל 1,000, ובאוכלוסייה המוסלמית ירד המספר מ-60 ל-13.

דבר זה לא קרה מעצמו. הוא קרה בזכות עבודתם המסורה של אלפי אחיות, עשרות ומאות רופאים ואנשי צוות בתחנות לטיפול באם ובילד בכל רחבי הארץ, שעושים עבודה נאמנה מאוד, טובה מאוד, עם הרבה תוצאות. זה לא רק האושר שהדברים האלה מביאים למשפחות, אלא זה גם עוזר לכלכלת המדינה.

אם ילד נולד פגוע וצריך, חלילה, לשים אותו במוסד, הוא עולה לאוצר המדינה באופן ישיר כ-5,000 שקל בחודש, כ-60,000 שקל בשנה. עד גיל 70 זה סיפור שיכול להגיע למיליונים בוודאי בהוצאות העקיפות. וזה לגבי ילד אחד. רצוי, כמובן, למנוע את לידתם של ילדים פגועים כל זמן שאפשר, גם אם חוגים מסוימים חושבים שזו התערבות במעשה הבריאה. צריך למנוע זאת, וצריכה להיות מערכת מיוחדת שתעשה זאת.

אם האשה תלך למרכז לבריאות האשה, שהיום הוא המקום שבו נשים בישראל מקבלות טיפול גיניקולוגי, והילדים ילכו לרופאי ילדים, תהיה ההפרדה הזאת ולא תהיה ההמשכיות – ודאי שזה יפגע.

בהזדמנות זו אני רוצה להצביע גם על בעיית הפערים. שוב, נושא הפערים הוא באחריות המדינה. קופות-החולים נתונות ללחץ, והן תלכנה, בסופו של דבר, לרמת-השרון. הן לא תדאגנה, בסופו של דבר, לאיזה כפר שמצוי על ראש ההר, והוא רחוק מהעין ואולי גם קצת רחוק מהלב.

יש מספרים מאוד לא נעימים. אנחנו משתבחים בהקטנת תמותת תינוקות, רבותי חברי הכנסת. ברמת-השרון תמותת התינוקות היא 2.9 ל-1,000; שליש מהממוצע. יש לי פה עשרות מספרים, ואני מביא רק את המספרים המייצגים. בעיר תל-אביב, שהיא העיר שאני בא ממנה, שיש בה כל גוני האוכלוסייה וכל גוני הכלכלה, מהחזקים וגם החלשים, ממוצע התמותה הוא 8.5 תינוקות ל-1,000, כמו הממוצע בכל הארץ. אבל בקריית-גת הממוצע הוא 14. מדוע בקריית-גת תמותת התינוקות היא פי שבעה מאשר ברמת-השרון? מה קרה? ואם נסתכל על האוכלוסייה הערבית, על יישובים ערביים, נראה שבטיבה אנחנו כמעט בממוצע, ואולי קצת יותר, כלומר, מדובר על תמותה של 9.1 תינוקות מתוך 1,000. אבל בסחי'ן – 18. למה יש הבדלים כאלה? יש פה הבדלים של פי ארבעה ופי חמישה בין אזורים שהם יחסית מבוססים לבין אזורים שהם יחסית מבוססים פחות.

בעיית הפערים הזאת היא באחריות המדינה. שום קופת-חולים לא תצטרך לענות על השאלות האלה, במיוחד אם מטילים זאת לא על קופת-חולים אחת, אלא על ארבע קופות-חולים. יש לנו ארבע כאלה. ומה יקרה עם הקופות הקטנות שלא יכולות לשים מרפאה לטיפול באם ובילד בכל כפר ובכל מקום? איך הן תתגברנה על הבעיה?

לסיכום, אדוני היושב-ראש, לפנינו בעיה רצינית, עם היבטים לכאן ולכאן. זו מערכת שהשיגה הישגים רבים מאוד. אני בכלל אהיה מאושר יותר אם ניתן יותר תשומת לב – גם בחקיקה, שמשרד הבריאות לא דוחף אותה יותר מדי, לצערי, וגם בתקציבים – לנושא הרפואה המונעת. נושא הרפואה המונעת מביא אושר לאנשים בלי שהם יודעים שהם מאושרים, אבל זה עדיף, לפני שהם ייפלו טרף לציפורני המחלות. עניין זה הוא זול יחסית. יחסי העלות-תועלת הם בהחלט לטובת הרפואה המונעת. אנחנו

צריכים לשמור על המערכת הזאת ולחזק אותה גם בתוקף חוק הבריאות, שבעצם לא נתן לעניין הזה דבר. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יורם לס. אני מזמין את סגן שר הבריאות להשיב על ההצעה לסדר-היום בנושא: החשש לסגירת התחנות לבריאות המשפחה – של חבר הכנסת יורם לס. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת יורם לס כל כך צודק בנושא הזה. אני מזכיר שוב, שהוא היה מנכ"ל משרד הבריאות, הוא פרופסור לרפואה, והוא איש מעשי. הוא בוודאי שמע, ביקר והקשיב לרחשי לב.

אחד הדברים היפים מאוד בהישגיה של מדינת ישראל מאז קומה הוא הרפואה המונעת בכל מגזר. אני אחראי לבריאות הציבור מטעם השר כשלוש שנים. אני לא רוצה להגיד שעשינו הרבה, כי היה הרבה. אבל בהתייחס לדבריו של חבר הכנסת יורם לס – הוא הביא דוגמה נכונה, את סח'נין. הדוגמה יפה. סח'נין, טייבה. יש הרבה סיבות. אבל לפני שאני בודק את הסיבות אני רוצה לומר, שראיתי שיש בסח'נין תחנה אחת לאם ולילד. השנה חנכנו עוד תחנה חדשה, ואישרתי להם עוד תחנה שלישית עם אחיות. לכל תחנה אנחנו נותנים תגבור, כי האחיות היא המחנכת לפעמים לבריאות, אף שיש לנו חינוך לבריאות.

יש גם דוגמה אחרת. מעל סח'נין מצוי מקום שנקרא ערב-אל-נעים, שמתגוררים בו אזרחים בדואים. זה אזור לא מוכר. הם חיים בתנאים קשים מאוד. עד לפני תקופה קצרה הם היו אפילו בלי מים, ודאי שבלי חשמל, בלי מבנים. אישרתי להם קרוון בעלות של עשרות אלפי שקלים, והחודש הזה הוא יופעל על-ידי גנרטור.

אתן דוגמה אחרת. בנגב, שם התמותה גבוהה מאוד, 20 ל-1,000, בנינו שש תחנות, תגברנו את מערך האחיות בבתי-הספר – אף שהחוק קובע, שהמועצות המקומיות צריכות לקבל אגרת בריאות מכל תלמיד; לא קיבלו, לא גבו, ולא היתה אחריות. בשנה הבאה תהיינה לנו עוד ארבע. יתירה מזו: לפני שלוש שנים, ב-1 בינואר 1993, קבעתי, שמופעלות שתי תחנות ניידות לחיסונים בנגב ואחת בגליל. הקמנו תחנות אפילו בכפרים הלא-מוכרים כמו הכמאנות – כמאנה שרקיה וכמאנה ע'רבייה – חוסנייה, דמיידה ליד כפר-מנדא, חוואלד. קנינו ורכשנו לפי ההוראה שלי קרוונים, והם מופעלים. הבאתי את קופת-חולים ואמרתי להם: תפאדל, רק תביאו רופא. חוץ מהרפואה המונעת. אתם שואלים אם זה מספיק? זה לא מספיק.

לפי הצעתי, הממשלה ומשרד הבריאות אישרו לבנייה 55 תחנות חדשות. בחלק מהן כבר גזרנו סרטים בשלוש השנים האחרונות, והשנה – 25. משרד הבריאות ישלים בסוף הקדנציה הזאת שלנו בניית 80 תחנות חדשות לאם ולילד במגזר הערבי, מינימום 150 מטר, מקסימום 250 מטר. מאז

קום המדינה הוקמו כ-40 תחנות. אני לא אומר את זה כדי להשתבח, אלא בגלל החשיבות, וחבר הכנסת יורם לס דיבר עליה.

לא מדובר רק על המגזר הערבי אלא גם על עיירות הפיתוח – והבאתי לדוגמה את קריית-גת, תל-אביב ורמת-השרון.

אדוני היושב-ראש, הנושא כל כך חשוב. אנחנו לא מחפשים נכסים, אבל אני חייב להגיד לחבר הכנסת יורם לס ולכנסת, שהיום תמכתי, כסגן שר הבריאות, בהצעת חוק של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי שעברה בקריאה טרומית, ועניינה להשאיר את הטיפול המונע במשרד הבריאות – כדי להימנע, חבר הכנסת לס, מהריב בין הקופות. יש קופות שיש להן, באזור מסוים, 10% של המבוטחים. מה זה 10% מ-100 נשים הרות? עשר נשים או תשע נשים? הן חשובות, אבל אתה חושב שיפתחו להן טיפת-חלב שם? אחד מהם יטיל את האשמה ואת האחריות על השני, ואני, לבי כואב על השכונות, על עיירות הפיתוח, על המגזר הערבי והבדואי. הכוונה לחלשים, ועל אחת כמה וכמה המבוססים. אסור לנו לפגוע במבוססים.

אני חייב לתת לך דוגמה מתל-אביב, אחת הדוגמאות המצוינות במדינה, לא רק של תמותת תינוקות אלא גם של דברים אחרים. שתי רמות – משום שהעירייה משתתפת. הייתי שם, ביקרתי שם. השילוב בין יהודים לבין ערבים, וגם הרמה, כי העירייה משלמת – תל-אביב משתתפת עם משרד הבריאות יותר מכל עירייה במדינת ישראל. זאת אני אומר לאחר ביקור בשטח כמה פעמים. אני לא בא לתת קומפלימנטים, אלא אני מדבר על שותפות בין העיריות לבין לשכת הבריאות ומשרד הבריאות והמחוז.

אדוני היושב-ראש, הנושא חשוב אף שההצעה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי עברה היום בקריאה טרומית, בדיוק באותן נסיבות שהרחבת עליהן את הדיבור, חבר הכנסת לס.

אני בעד. אני לא אומר להסתפק, לא, אלא לשים דגש, לא רק בחקיקה, ולהעביר את ההצעה לוועדת העבודה והרווחה. אגב, הם העבירו את ההצעה לוועדה המשותפת לגיל הרך, כדי שוועדת העבודה והרווחה – אתה בוודאי תבין גם את הסיבות החשובות, כדי שיהיה רקע להצעת החוק לפני חברי הוועדה, והם ישתכנעו לא רק בהצעה לסדר-היום אלא בחוק, כי זאת אותה מטרה. אם בחוק נסייג זאת, ונחוקק את ההסתייגות שפיה המדינה ומשרד הבריאות ישאירו את המרפאות של הרפואה המונעת אצלם – המדינה תתחייב לא רק לשמור על אותה רמה אלא גם להרחיב אותה.

אני תומך בהצעה ומציע להעבירה לוועדת העבודה והרווחה. תודה רבה.

היו"ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הבריאות.

אנחנו עוברים להצבעה. אני מבין שאדוני חבר הכנסת יורם לס מסכים שהצעתו תעבור לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד, מי נגד – ההצבעה החלה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני מבקש להוסיף את קולי; אני מתעכב כדי לעזור לקצרנית.

היו"ר ר' אדרי:

בסדר, אדוני. נוסיף את שמך כתומך בהצעה לסדר-היום.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת יורם לס תועבר לוועדת העבודה והרווחה.

הצעה לסדר-היום מצוקתן של משפחות הרוצות להתפנות מהתנחלויות לפני הסדר

הקבע –

אספקטים הומניטריים

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 8099: מצוקתן של משפחות הרוצות להתפנות מהתנחלויות לפני הסדר הקבע – אספקטים הומניטריים, של חבר הכנסת בנימין טמקין. אדוני, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

לדבר אחרי סגן השר זאת משימה אם משאירים את המיקרופונים כך.

היו"ר ר' אדרי:

אולי נוכל לעשות משהו, אדוני?

אדוני סגן שר הבריאות, אני מבין ששמעת – – –

בנימין טמקין (מרצ):

מדובר על הגובה של המיקרופונים.

היו"ר ר' אדרי:

הוא שיבח את קומתו של אדוני.

נואף מסאלחה (העבודה):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, היום בקריית-ארבע תתקיים פגישה, כנס, מפגש שיזמה קבוצת אזרחים שחיים שם שנים רבות, והם מביעים את רצונם להתפנות מן המקום. גם במקומות אחרים בשטחים, אולי, היו רוצים להתפנות בעקבות – חבר הכנסת אור, יש לי בקשה. מכיוון שאתה תענה לי, יש לי רצון שיהיה קשר בין התשובה לבין ההצעה.

רון נחמן (הליכוד):

ניהלנו משא-ומתן.

סגן שר הביטחון א' אור:

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבקש ממך. רצוי שתשמע.

מתקיים כנס בעקבות פנייה של קבוצת אזרחים שמבקשים להתפנות מרצונם מן המקומות שבהם הם חיים היום. קבוצת האזרחים הזאת, ללא קשר לעמדותיה הפוליטיות ולסיבות שבגינן היא הגיעה לשם, חשה היום תחושות מצוקה. אני רוצה לומר, שהיא חשה תחושות מצוקה בעקבות מדיניות שאני מסכים לה, מדיניות שנוקטת ממשלת ישראל, מדיניות שמתבטאת בתהליך אוסלו, הקמתה של הרשות הפלשתינית, מיסודה של משטרה פלשתינית בשטח. הם חשים מצוקה גם מסיבות אחרות. הכרוכות בחיים שלהם שם, והם מבקשים להתפנות.

הם מבקשים זאת מאותה ממשלה, שהיא ממשיכה של ממשלות קודמות, גם בראשות מפלגת העבודה וגם בראשות הליכוד, מפלגות שעודדו אנשים לבוא ולחיות שם, גם סבסדו לפעמים את המעבר הזה מתוך "הקו הירוק" אל מעבר ל"קו הירוק". הם הגיעו לחיות שם בעידודן של ממשלות ישראל.

אין צל של ספק, שכאשר קבוצת אזרחים, מי שלא יהיה, לרבות מתנחלים, שלא רוצים להתפנות, מתנחלים שרוצים להישאר שם – חובתה של הממשלה להתחשב במצוקות שלהם, לשמוע להם ולקיים אתם דיאלוג. באווירה החדשה, שאני מקווה שמתחילה לשרור גם בתוכנו ואצלנו, יש הכרח באמפתיה בין קבוצות שונות. לכן תנועת מרצ נפגשת היום עם מנהיגות המתנחלים, ו"שלוש עכשיו" נפגשת עם מנהיגות המתנחלים, מדברים זה עם זה ומנסים למצוא איזו נקודת מפגש.

חבל מאוד שהרשות המקומית בקריית-ארבע החליטה שלא לתת לקבוצת אזרחים להביא את מצוקותיה במסגרת המתנ"ס המקומי ולפגוש חברי כנסת שם. קודם כול, דבר זה אומר אולי משהו על הדמוקרטיה שם ועל היחס כלפי זכויות של אזרחים שחשים מצוקה. הם שכניהם, הם אנשים שחיים שם.

בכל מקרה ברור שממשלת ישראל, אדוני סגן השר, מתוקף העובדה שהלכה להסדרים, יוצרת תחושת מצוקה אצל הרבה מתנחלים בשטחים. אגב, היא משקיעה, למשל, השקעות אדירות בכבישים עוקפים, בתשתיות ביטחוניות למיניהן, על מנת לתת לאותם אזרחים שמרגישים תחושות חרדה מידה גדולה יותר של ביטחון. הדבר הזה נעשה, אני רוצה להזכיר לסגן השר, גם כלפי

התנחלויות קטנות מבודדות. היה לראש הממשלה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, מה לומר על ההשקעה הזאת ועל הבעייתיות, ועם זאת, ממשלת ישראל התחשבה ופנתה להשקעות גדולות לצורך הבטחת הביטחון, כפי שהיא חייבת לעשות לכל אזרח באשר הוא אזרח בכל מקום שהוא נמצא בו. ממשלת ישראל מתחשבת בתחושות החרדה של תושבי קו התפר ובונה גדר ומשקיעה השקעה אדירה גם בזה.

אדוני סגן השר, כפי שידוע לך, אני לא שותף להערכות של התושבים שם וגם לא של אלה שאני הולך לפגוש היום, שיש עלייה בסכנה הביטחונית בעקבות ההסכמים. אני חושב שיש דווקא חיזוק הביטחון. אני חושב, שאנחנו הולכים בכיוון הנכון, וזה כבר מתבטא בשטח. אבל אני לא יכול להתווכח עם התחושות של האנשים. אני צריך רק להביא אותן בחשבון, כמו שאני מביא בחשבון את התחושות של המתנחל בנצרים שרוצה להישאר, כל עוד הסכם הקבע לא קובע אחרת. אני מביא בחשבון גם את החשדות של תושבי יישובי התפר, מכיוון שההסדרים הביטחוניים החדשים מפחידים אותם, ואז אנחנו הולכים להשקעות גדולות.

יש קבוצת אוכלוסייה, אני מניח שהיא לא גדולה מאוד, שחשה מצוקה. בניגוד לכמה חברים, גם במפלגתי וגם במפלגתך, חבר הכנסת אורי אור, אני לא הפעלתי פה טלפונים כדי שמתנחלים יתקשרו הנה, אולי הם רוצים להתפנות. גם לא הצעתי עכשיו חוק פיצויים. יכול להיות שאני אשמע הערב תביעה לחוק פיצויים.

אני לא בא לומר לממשלת ישראל איך בדיוק לנהוג בעניין הזה. אני אומר דבר אחד: לא יכול להיות שאנחנו נפנה את הגב לאותם האנשים שחשים את התחושות האלה ומבקשים לעבור למקום אחר. הם נתקבעו למצב שבו מבחינתם הם כמעט בני ערובה של מדיניות הממשלה, של היכולת של הממשלה להגיע בסופו של דבר להסדר קבע.

אני רוצה לומר באחריות, שאני לא מתכוון בביקורי ולא במה שאומר שם לקבוע דבר במה שנוגע להסדר הסופי, להסדר הקבע. אני לא בא לקבוע איזו התנחלות כן נשארת ואיזו התנחלות לא נשארת. אני לא בא לקבוע שום דבר לגבי הקו. מובן שיש משמעויות, אבל גם כאשר בונים גדר בקו התפר, פחות או יותר על-פי "הקו הירוק", מישהו יכול לטעון שבניית הגדר היא כבר – – –

סגן שר הביטחון א' אור:

לא בונים כלום.

בנימין טמקין (מרצ):

סליחה. היום התערב משמר הגבול בהפגנה במקום שאין בו כלום?

סגן שר הביטחון א' אור:

זה קטע קטן.

בנימין טמקין (מרצ):

אז בקטע הקטן הזה התחשבת באזרחים. אתה לא תוכל להגיד, שכל הכבישים העוקפים אין להם קשר עם המפה העתידית של מדינת ישראל כפי שמפלטך רואה אותה. אתה לא יכול להגיד את הדבר הזה.

כל מה שאנחנו באים לומר הוא, שעל ממשלת ישראל להתיישב ולחשוב איך לסייע לקבוצת אזרחים שנמצאים שם בתחושות קשות של מצוקה, כפי שאתה עוזר לאלה שרוצים להישאר שם. תחליט שאתה תעזור בדיוור, תחליט משהו. אבל לא יכול להיות שלא להתייחס לכך, לא לשמוע אותם.

אם באריאל היה מתקיים דבר כזה, שקבוצת אזרחים שמשלמים מסים ומשתתפים בבחירת ראש המועצה היו רוצים לקיים דיון על נושא כזה או על כל נושא אחר, גם אם נראה לראש המועצה שזה פוגע באינטרסים של הקהילה על-פי הבנתו, הוא מחויב על-פי הדמוקרטיה הבסיסית לתת אותה זכות שהוא דורש לעצמו, שהוא רוצה להיפגש בכל מקום באופן פומבי עם חברי הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לסיים.

בנימין טמקין (מרצ):

אני רוצה לסיים בכך: אני חבר ועדת העבודה והרווחה של הכנסת. אני אחראי, בין היתר, לרווחת האזרחים. באמת ובתמים אני אומר שיש לי אמפתיה למה שאומרים המתנחלים בכל המובנים; ואני אומר בכנות – לכל מה שעובר עליהם. אני מצדיק את ממשלת ישראל בכך שהיא עשתה מאמץ כדי לתת את הביטחון המרבי בשלב הביניים. אבל עם זאת אני דורש ממשלת ישראל גם להתייחס, לתת תשובה על הבקשות האלה של קבוצת אזרחים שחיים במצוקה והמדינה חייבת להם תשובה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בני טמקין. אבקש מסגן שר הביטחון להשיב על הצעתו של חבר הכנסת בני טמקין. אדוני, בבקשה. מייד אחרי כן ניגש לסעיף האחרון בסדר-היום.

סגן שר הביטחון א' אור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני מסכים שיש תחושה של אי-ודאות לכל אזרחי ישראל שחי היום באזורים שנתונים בוויכוח. בין שזה ויכוח עם הפלשתינים ביהודה ושומרון, בין שזה ויכוח עם הפלשתינים ברצועת-עזה, בין שזה ויכוח עם סוריה ברמת-הגולן – בהחלט יש ויכוח קשה.

למרות הוויכוח הקשה שבחלק מן המקרים נמשך, אם אתם רוצים, מאז מלחמת השחרור, מכיוון שיש סוגיות שלא נסגרו, ואינני מאשים שום ממשלה, באה הממשלה הזאת, הוציאה את הבעיות הכבדות ביותר בחיינו מתחת לשטיח, שמה אותן על השולחן ואמרה: רבותי, בואו נתמודד, אנחנו עם עצמנו, אנחנו עם שכנינו, וננסה למצוא פתרון.

חבר הכנסת טמקין, זה הדבר היחיד שעליו אני מסכים אתך – אסור למהר. ממשלת ישראל מתחילה לדון בחודש מאי 1996 על הסדרי הקבע. כך נקבע בהסכמי אוסלו. ואם, אני מאמין שכן, יבטלו הפלשתינים את הסעיפים באמנה שקוראים להשמדת ישראל, אנחנו, ממשלת ישראל, נתחיל את הדיונים על הסכם הקבע במאי 1996.

ממשלת ישראל חותרת להגיע, ואתה בוודאי יודע זאת, להסכם של שלום עם הפלשתינים, ועדיין אין לנו הסכם של שלום עם הפלשתינים. יש הסכם עקרונות, אבל אנחנו לא חותרים להגיע להסכם עם הפלשתינים בגבולות 1967.

ואז נשאלת השאלה, חבר הכנסת טמקין: לפי מה תשלם פיצויים לאנשים? לפי רצונם או לפי איזו מפה שיש לך בראש?

בנימין טמקין (מרצ):

אתה שמעת ממני את המלה פיצויים? לא שמעת.

סגן שר הביטחון א' אור:

ודאי שלא, אבל אני לא רוצה לדון בכך. אינני רוצה לדון לא בפיצוי ולא בשום דבר אחר. כאשר התמנית לסגן שר הביטחון, באו אלי אנשי יהודה ושומרון ואמרו לי: בוא תהיה אתה נציג הממשלה שלנו. אמרתי: לא, אתם אזרחי ישראל. אני מטפל בביטחון. כל שר יטפל בכם כאזרחי ישראל שווי זכויות בכל תחום שהוא אחראי לו, ואני דוגל בזה.

אתה העלית סוגיה. אני לא חושב שזה הזמן המתאים, לאחר שנים רבות כל כך, ואנחנו מתקרבים לפתרון, לדון בסוגיות של אנשים שרוצים לפתור עכשיו את העניין האישי שלהם. אנחנו אחראים לביטחון וניתן את הביטחון.

אינני רוצה, וממשלת ישראל איננה רוצה – ואני מדבר פה בשם הממשלה, כמובן – לגעת בשום נושא ששייך ליציאה, לפינוי, לפיצויים או לדברים אחרים הנוגעים לאנשים שגרים באותו אזור. אני מסכים שתהיה אי-ודאות עד אשר נשלים את ההסכמים, וזה יכול לקחת די הרבה זמן. אינני רוצה להיכנס,

מעל במה זו, להערכה כמה זמן זה יקח, בין בחזית הסורית ובין בחזית הפלשתינית. ואני לא סתם אומר חזית. עדיין יש לנו קשיים עם חלקים באוכלוסייה הפלשתינית, יש גם קשיים עם חלקים באוכלוסייה היהודית שאינם מקבלים את ההסכם המתממש לנגד עינינו.

לפעמים יש לי תחושה, חבר הכנסת טמקין, ואני אומר זאת בכנות, שחלק מהאנשים, אינני יודע אם דווקא אתה, אומרים: בואו נעשה גדר על "הקו הירוק", או שהם אומרים – אינני אומר שדווקא אתה דיברת על פיצויים – בואו ניתן היום פיצויים למי שרוצה לצאת מהשטח. עיניהם מסתכלות על קווי 1967 כקו להסכם, ואינני חושב כך. יש לי לעתים תחושה, השתמשתי במלה עדינה, שלא זאת כוונתה של ממשלת ישראל.

לכן אני רוצה לומר פה, שלמרות הרגישות, אף שיש אנשים שבאמת היו רוצים לסדר את הנושא הפרטי של מקום מושבם במקום זה או אחר, המלצת הממשלה היא, ואני פה נושא את דברה, שלא להיכנס בשלב זה לשום דבר. ייתכן שיבוא יום, כאשר יהיה הסדר קבע, שאדם מסוים לא ירצה לחיות במקום מסוים שיהיה בישות הפלשתינית, אז בהחלט יהיה מקום לדון בעניין הזה. אני חושב שזה מוקדם, אני גם חושב שמדינית הדבר הזה איננו נכון.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע לחבר הכנסת טמקין להסתפק בדברי. אבל אם חבר הכנסת טמקין ירצה לדון בכך במקום אחר, אני אומר לו בכנות, מבמה זו, כי כך דרכי – היום לא יהיה על כך דיון. הממשלה מאוד לא היתה רוצה, מהסיבות שאמרת, להיכנס לדיון מוקדם כל כך בשאלה זו של פיצוי לחלק מהאנשים, לקבוצה קטנה של אנשים, למשפחה בודדת במקום מסוים שהיתה רוצה לשנות את מקום מגוריה. הממשלה לא רוצה להיכנס לכך היום, אלא כאשר נגיע להסדרי הקבע, והנושאים האלה יעלו כמכלול אחד – מה הם הגבולות, מה הם היישובים ומה הוא הסידור הכולל. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך אדוני, סגן שר הביטחון, על דבריך.

חבר הכנסת בנימין טמקין, האם אתה מסתפק בתשובתו של סגן השר?

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא מסכים עם סגן השר, אבל אני מסתפק בהודעתו כחבר הקואליציה.

היו"ר ר' אדרי:

אומנם יש הצעה אחרת לחבר הכנסת רון נחמן, אבל מאחר שהמציע מסתפק בתשובתו של סגן השר, אין הצעה אחרת.

אני מודה לחבר הכנסת בנימין טמקין. אני מודה לסגן שר הביטחון, ואני מודה לך, חבר הכנסת רון נחמן, על שהגשת הצעה אחרת. אבל לא אוכל להרשות לך, על-פי התקנון, להעלות את הצעתך.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיד לגופו של עניין. הרי לפי התקנון, אם הסכימו סגן השר והמזכיר – כבא-כוח של מי שחל עליו העניין הזה אני חושב שיש כאן טעם לפגם מבחינה מהותית, שהדבר הזה יהיה ללא כל התייחסות. לכן, מבחינת התקנון אין לי ברירה – – –

סגן שר הביטחון א' אור:

תגיש הצעה לסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

הנה נתנו לך עצה טובה. דווקא הקואליציה נתנה לך עצה טובה.

רון נחמן (הליכוד):

אנחנו לא נעשה הצעה לסדר, אנחנו נעשה את הסדר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת רון נחמן. בינתיים מיישמו אחר עושה את הסדר.

הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 28) (קיצור תקופת מעצר), התשנ"ו–1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא האחרון: הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 28) (קיצור תקופת מעצר), התשנ"ו–1995, בקריאה ראשונה. אני מזמין את סגן שר הביטחון להציג את הצעת החוק. בבקשה, אדוני.

סגן שר הביטחון א' אור:

אדוני היושב-ראש, הצורך ברפורמה בנושא מעצרים של חיילים חשודים טרם הבאתם לפני שופט להארכת מעצר הפך, לדעתנו, לצורך השעה עם חקיקתו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

פעמים רבות נשמעו הצעות פרטיות מטעמים של חברי כנסת שביקשו לתקן את חוק השיפוט הצבאי ולהעניק לחייל את הזכות היסודית שמעצרו ייבחן על-ידי שופט בהקדם האפשרי וחירותו לא תוגבל יתר על המידה ושלא לצורך.

משנתבקשו מערכת הביטחון בכלל וצה"ל בפרט לגבש את עקרונות ההצעה המונחת כיום על שולחן הכנסת, הנחה אותנו הרצון לשלב את צרכיו של צה"ל, ובעיקר את צרכי המשמעת הצבאית, בזכויותיהם של עצורים בכלל, בדרך אופטימלית ובהתאם לרוחו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

אני רוצה להזכיר לאדוני היושב-ראש ולחברי הכנסת, שכרגע אינם פה אתנו, שגם במדינה דמוקרטית יש צבא, צבא הייררכי לכל דבר, והוא איננו מתנהל בצורה דמוקרטית.

הזכות העקרונית לחירות מעוגנת בעיקרה בסעיף 5 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובע כי אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת.

נראה כי לא יאה חולק על כך, שעל אף קיומה של זכות יסוד חשובה ועקרונית זו, הרי שקיימים מקרים שבהם ראוי להגביל את חירותו של אדם, וככל שהדבר נוגע לחיילי צה"ל, הרי שמנחה אותנו סעיף 9 לחוק-היסוד הידוע בכינויו "פסקת ההגבלה" והוא קובע כדלקמן: "אין מגבילים זכויות שלפי חוק-יסוד זה של המשרתים בצבא-הגנה לישראל – – – ואין מתנים על זכויות אלה, אלא לפי חוק ובמידה שאינה עולה על הנדרש ממהותו ומאופיו של השירות".

רואים אנו, כי צרכיה הייחודיים של המערכת הצבאית זכו להכרה במסגרתו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, שקבע הסדר מיוחד ושונה מזה הנוהג לגבי אזרחים בכל הקשור להגבלתן של זכויות. בכך, למעשה, ניתן ביטוי בחקיקה להכרה שניתנה עוד קודם לכן על-ידי בית-המשפט העליון לייחודן של ההוראות בעניין מעצר חיילים החלות במסגרת השיפוט הצבאי, ייחוד המתחייב ממבנהו של הצבא ומייעודו.

התיקון המוצע, אדוני היושב-ראש, הוא פרי יוזמה של הפרקליטות הצבאית, שבחנה את המצב הרצוי לנוכח המצב המצוי לאור ניסיון העבר, המצב המשפטי במדינות שונות, כגון ארצות-הברית, אנגליה וקנדה, ובעיקר לנוכח צרכי המשמעת, הסדר והיעילות הצבאיים, צרכים אשר השלכתם הייחודית על הסדרי המעצר בצבא הוכרה, כאמור, על-ידי בית-המשפט העליון.

יש לזכור, כי בעבר הלא-רחוק היו סמכויות המעצר בצה"ל מפליגות והגיעו עד כדי 60 יום, שבמהלכם רשאים היו קציני משטרה צבאית להחזיק חייל במעצר טרם הבאתו בפני שופט. רק בעשור האחרון שונו תקופות המעצר, כשהשינוי האחרון שקבע את המצב המשפטי דהיום נתקבל בשנת 1993, לאחר שכבר נתקבל חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. למעשה, כבר באותו תיקון חיוותה הכנסת את

דעתה, כי 25 ימי מעצר טרם הבאה בפני שופט עומדים בדרישות חוק-היסוד. אולם, כאמור, לא נחה דעתנו מן המצב, ומערכת הביטחון מוצאת כיום לנכון להביא את הנושא לבחינה מחודשת, זאת בתיקון המונח כיום בפני המליאה.

עיקרי ההצעה הם כדלקמן:

סעיף 1 – מעצר על-ידי קצין שיפוט שהוא שוטר צבאי. כיום קובע חוק השיפוט הצבאי, בסעיף 237א, את סמכותו של קצין שיפוט שהוא שוטר צבאי ליתן פקודת מעצר טרם הבאה בפני שופט, לתקופה של עד 25 ימים, 15 ימים מהם רק לאחר קבלת אישור בכתב של פרקליט צבאי. בסעיף 1 להצעה מוצע לקבוע, כי קצין שיפוט שהוא שוטר צבאי רשאי ליתן פקודת מעצר לתקופה שלא תעלה על סך כולל של שמונה ימים.

מדובר, כפי שאתם רואים, בצמצום דרסטי ומשמעותי של 17 ימים מהתקופה הקבועה כיום בחוק השיפוט הצבאי, שניתן במהלכה להחזיק חשוד במעצר בטרם יובא בפני שופט להארכת מעצרו. דהיינו, כבר ביום השמיני מחויבות רשויות החקירה או התביעה להביא את החשוד בפני שופט, על מנת שזה יכריע אם קיים צורך להמשיך ולהחזיק את החייל החשוד במעצר.

אין כל ספק, אדוני היושב-ראש, כי התיקון יביא בהכרח לקיום דיונים במעצר בבתי-הדין הצבאיים בהיקף הרבה יותר נרחב מאשר היום, דבר שיחייב הקצאת משאבים ותקנים לשם היערכות מחודשת של רשויות החקירה, התביעה ובתי-הדין הצבאיים.

הסעיף עוסק בהוצאת פקודת מעצר כנגד הגבוה בדרגה. הצעת החוק מבהירה, בתיקון לסעיף 237א לחוק השיפוט הצבאי, כי קצין שיפוט שהוא שוטר צבאי רשאי להוציא פקודת מעצר, מכוח סעיף 237א לחוק השיפוט הצבאי, כנגד כל חייל, אף אם החייל הנעצר גבוה בדרגתו ממוציא פקודת המעצר. הצורך בתיקון התעורר נוכח הפרשנות שניתנה על-ידי בתי-הדין הצבאיים לסעיף בנוסחו היום, פרשנות שלפיה ניתן היה להוציא פקודת מעצר רק כנגד הנמוך בדרגה.

סעיף 3 לתיקון שאנחנו מציעים עוסק בסמכות לפנות לבית-דין צבאי בבקשה להארכת מעצר והדיון בפני בית-הדין. כיום הסמכות להופיע בדיונים בפני בית-דין צבאי נתונה רק למי שהוסמך לשמש כתובע צבאי. הצורך במתן סמכות דומה לשוטר צבאי מתחייב מהגידול הטבעי במספר הדיונים הצפוי בבקשות מעצר עד תום ההליכים, כפי שעסקתי בהם בסעיף הקודם.

בסעיף 2 להצעה מוצע לקבוע, שפרקליט צבאי, הסבור שיש צורך בהארכת מעצר מעבר לתקופות הקבועות בסעיפים 234 – סעיף שדן בסמכות מעצר על-ידי מפקד שהוא קצין שיפוט – וסעיף 237א – סמכות מעצר על-ידי שוטר שהוא קצין שיפוט – לחוק השיפוט הצבאי, רשאי להורות לא רק לתובע צבאי אלא אף לשוטר צבאי, שימונה לכך בדרך שתיקבע בפקודות הצבא, לפנות לבית-דין צבאי מחוזי בבקשה להארכת מעצר. מוצע, רבותי, שסמכות דומה לזו של פרקליט צבאי, ככל שהדבר נוגע לשוטר צבאי, תימסר אף לקצין משטרה צבאית שדרגתו סגן אלוף, לפחות.

עוד מוצע, בסעיף 3(2) ובסעיף 3(3) להצעה, לתקן את סעיף 240(ג) ו-(ד) לחוק השיפוט הצבאי, שעניינם הדיון גופו בבית-הדין הצבאי בהארכת מעצר, כך שסמכות הערעור על החלטה במעצר תינתן אף לשוטר צבאי.

הצורך בתיקון זה, רבותי, נובע מן העובדה שאנו מבקשים, בסעיף 2 להצעה, למסור בידי שוטר צבאי את הסמכות להופיע בפני בית-דין צבאי מחוזי בדיון בהארכת מעצר, ומתבקש כי בידי הלה תהא הסמכות לערער, במידת הצורך, על החלטת בית-הדין הצבאי.

הסעיף האחרון בתיקון עוסק במעצר על-ידי בית-הדין הצבאי. בסעיף 3(1) להצעה מוצע לתקן את סעיף 240(א) לחוק השיפוט הצבאי כך שיבהיר, כי סמכותו של בית-דין צבאי להאריך את המעצר לתקופה נוספת, שלא תעלה על 30 ימים, כוללת את תקופת המעצר הראשונית שלפי פקודות מעצר של קציני שיפוט.

הבהרה זו, רבותי, עולה בקנה אחד עם הפרשנות המקובלת על בתי-המשפט בישראל בנושא זה ותואמת אף את הנחיות היועץ המשפטי לממשלה בעניין הכללתן של 48 שעות המעצר הראשוני, שלפי חוק סדר הדין הפלילי.

מובן, רבותי, כי הצעה זו באה לחזק ולקבע בדיון את זכויות החיילים העצורים, על מנת שלא להותיר את העניין לפרשנים בלבד.

אדוני היושב-ראש, אני מגיש הצעה זו בקריאה ראשונה ומבקש להעבירה לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון, על הצגת הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 28) (קיצור תקופת מעצר). אנחנו עוברים לדיון. אבל אני חושב, אדוני סגן שר הביטחון, שלא נוכל לקיים דיון על הצעתך. נראה שכולם, גם אלה שלא נמצאים באולם, מסכימים להצעת החוק כפי שהצגת אותה. כל הדוברים לא נמצאים כאן, 33 במספר, כמו המספר של ערוץ-33.

לכן לא נותר לי אלא להצביע על הצעת החוק, אדוני סגן שר הביטחון. מי בעד ומי נגד – נא להצביע.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 2

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 28) (קיצור תקופת מעצר),
התשנ"ו-1995, לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

שניים בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 28) (קיצור תקופת מעצר), כפי שהוצגה על-ידי סגן שר הביטחון, נתקבלה, והיא מועברת לוועדת החוץ והביטחון להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני מצטער על אי-נוכחותם של חברי הכנסת באולם. אני מבין שהיום מתקיים אירוע חשוב מאוד בדרום הארץ, ונראה שגם הפריימריס עושים את שלהם.

אדוני חבר הכנסת רון נחמן, אומנם אתה רשום בין הדוברים, אבל מאחר שהצבענו לא אוכל לתת לך את רשות הדיבור.

רון נחמן (הליכוד):

אין בעיה.

היו"ר ר' אדרי:

תם סדר-היום.

אני רוצה להודות למזכיר הכנסת, לסגן מזכיר הכנסת, לעובדי הכנסת, לקצרות, לסדרנים, לעובדי ערוץ-33, לעובדים הנאמנים שמלווים אותנו כל הזמן נוכחים כאן תמיד, אף שלפעמים אנחנו לא נמצאים כאן.

הישיבה הבאה תתקיים בשבוע הבא, ביום שני, ח' בשבט התשנ"ו, 29 בינואר, בשעה 16:00. אני חוזר ומודה לכל הנוכחים. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:10.